

VERSLAG

Gezamenlijke commissie Begroting

Datum vergadering : 17 oktober 2018

Aanwezig

Commissieleden:

Leefbaar 3B : Don van Doorn, Wouter Hoppenbrouwer, Marjolein Gielis, Henk Meester, Leon Erwich, Georgine Zwinkels, Johan Phillippens
VVD : Alexander Kuipers, Nathalie van Bakel, Marloes Draak, Eric Kampinga, Conny Hermans, Ed van Santen, Mauriel van As, Matthijs Machielse, Edwin Vervaet,
CDA : Matthijs Ruitenbergh, Nelleke Bouman, Hans van der Stelt, Dave Bergwerff, Frans Ammerlaan, Charles van Harn
CU : Kees-Willem Markus, Jurjen Dieleman, Matthijs Lems
WIJ Lansingerland : Leon Hoek, Petrine van Olst, Jan Jumelet
D66 : Michiel Muis, Ineke den Heijer, Erik Jonker,
GroenLinks : Marco Ruijtenberg, Menno Duk,
PvdA : Petra Verhoef, Hamid Azzouzi

Voorzitter

: Jan Pieter Blonk

Commissiegriffier

: Marijke Walhout

Burgemeester

: Pieter van de Stadt

Wethouders

: Albert Abee, Kathy Arends, Simon Fortuijn, Ankie van Tatenhove

1. Opening en mededelingen voorzitter

De voorzitter opent deze vergadering van de gezamenlijke commissies Algemeen Bestuur, Samenleving en Ruimte om 17.00 uur en heet aanwezigen welkom. Bericht van verhindering is ontvangen van mevrouw Gabin, de heer Lieverse en de heer Crielaard. Later komen de heer Azzouzi, mevrouw Van Bakel en de heer Van der Stelt.

2. Insprekers

Er zijn geen insprekers.

3. Vaststelling agenda en inventarisatie rondvragen

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld. Met de commissieleden is afgesproken, dat de agendapunten 5a en 5b tegelijk behandeld worden in deze commissievergadering. In de raadsvergadering van 1 november zullen het aparte agendapunten blijven, zodat er apart over gestemd kan worden.

Inventarisatie rondvraag:

Er zijn geen rondvragen.

4. Bespreekpunten

Er zijn geen bespreekpunten.

5. Stukken ter advisering aan de raad:

5.a Begroting 2019-2022

5.b Collegeprogramma 2018 - 2022, Lansingerland doet 't

De voorzitter wijst erop, dat de fracties 10 minuten spreektijd krijgen in de eerste termijn. Na de spreektijd van alle fracties zal de vergadering voor een uur geschorst worden voor een diner. Het college kan zich in die tijd tevens voorbereiden op de beantwoording.

Voor de heer Van Doorn wordt dit zijn eerste begrotingsbehandeling, dus enige zenuwen zijn hem niet vreemd op dit moment, maar hij slaat zich er doorheen. Hij probeert altijd een woord en een gevoel te krijgen bij de stukken. Hij kwam op de woorden: positief en kritisch. De komende 10 minuten neemt hij de commissie mee naar die positiviteit en kritische houding. Het zal niemand verbazen, dat L3B hier met een positief gevoel zit. Dit wil niet zeggen dat L3B zijn kritische houding laat varen en niet met een kritische bril naar de stukken blijft kijken. Maar om de keuzes van nu te begrijpen, is het goed om terug te kijken naar het achterliggende proces, want deze stukken zijn natuurlijk niet uit de lucht komen

vallen. Het is een klein jaar geleden, dat L3B samen met de inwoners de koers had uitgestippeld, om te beschermen wat hen dierbaar was en te ontwikkelen waar nodig en mogelijk. Met het programma 'Samen maken we het leefbaar' en de 12 speerpunten scherp op het netvlies is de samenleving om steun gevraagd voor die koers. L3B heeft op een prettige manier een kwart van de stemmen gekregen. Dat draagvlak voor die koers nam verder toe toen bleek dat de visie van L3B veel raakvlakken had met de VVD, het CDA en de CU. Daarnaast konden ook de wensen van de overige partijen een goede plek gegeven worden in het coalitieakkoord 'Groeien, versterken, koesteren'. Wie de stukken goed leest, merkt, dat het college nog wat moeite heeft met de volgorde van die drie woorden, want ze worden wat door elkaar gehusseld, maar dat doet niets af aan de inhoud. Door middel van die samenwerking ontstond niet alleen een forse meerderheid van ruim 70%, maar het college kon ook aan de slag met een zeer breed gedragen kader, wat vertaald kan worden in een begroting en uiteindelijk in een uitvoeringsprogramma. Draagvlak is goed, maar het positieve gevoel van L3B komt ook door de constatering dat de speerpunten, waarmee L3B de verkiezingen zijn ingegaan, duidelijk terug te vinden zijn en voorzien zijn van een jaartal, waarop ze gerealiseerd gaan worden. Het niet praten, maar doen, wat L3B kenmerkt, blijkt niet alleen een realiteit te zijn, maar het is misschien ook wel inspirerend geweest voor het college bij de naamgeving van het programma. Wat doen de speerpunten nu voor Lansingerland? Niet alles kan behandeld worden in 10 minuten, maar hij wil wel de speerpunten eruit halen en koppelen aan het programma wat voor ligt. Hij ziet een prettig leven in Lansingerland o.a. ontstaan door het verbeteren of organiseren van de lastenverlaging, door o.a. de OZB. Dat is fors en dat is goed. Het gebeurt door investeren in veiligheid, één van de belangrijke speerpunten van L3B en goed terug te zien in het coalitieakkoord en nu in een uitvoeringsprogramma. Meer en beter opgeleide handhavers op straat, cameratoezicht waar nodig en mogelijk nog meer agenten, het politiebureau met openingstijden en aandacht voor toenemende overlast door verwarde personen. Meer betaalbare woningen en actieve ondersteuning bij het toewijzen van de woningen aan inwoners. L3B wil zo snel mogelijk op die gestelde 20% komen. Vragen die gesteld worden door zijn collega's gaven aan, dat de gemeente nog niet op die 20% zit. Daar moet de gemeente snel naar toe. Ook wil L3B dat getoetst wordt op welke wijze de inwoners een betere positie krijgen bij het toekennen van die woningen. Er komen documenten aan, dus daar zal L3B focus en zorg voor hebben. Wel heeft L3B zorgen over het lage aantal nieuw te bouwen woningen voor de komende jaren. Gemiddeld is dat 400. De argumenten zijn bekend: minder bouwvakkers, minder materiaal, maar op de een of andere manier lukt het bij andere gemeenten in de Randstad beter en meer. Laat de gemeente daarvan leren en proberen om ook hier het gemiddelde omhoog te krijgen. Het verbeteren van de buitenruimte. De gemeente investeert echt fors om de kwaliteit zichtbaar te verbeteren. Het draagt bij aan een betere en leefbare samenleving; een belangrijk speerpunt, wat L3B terug ziet in het collegeprogramma. Het opwaarderen van huishoudelijke hulp voor senioren; een erg belangrijk punt, wellicht niet zo groot en meeslepend als honderden huizen bouwen, maar het geeft een accent weer, dat er ruimte komt voor de persoonlijke en warme benadering, met het oog op de persoon zelf. L3B is niet tevreden over het voorgestelde tijdspad en hoopt dat 2019 optimaal benut zal worden om toch sneller stappen te kunnen zetten. Focus op het samen leven en het samen werken; dat ziet L3B terug in het speerpunt de dorpsbinding verbeteren, het omarmen van en het trots zijn op het leven hier in een dorp en de buurtschappen. Dat loopt als een rode draad door de verschillende programma's heen. Groot waar het moet, klein en dorpser waar mogelijk. Hetzelfde gaat op voor de wensen en mening van de inwoner zelf. In 2019 komt er een onderzoek of de burgerraadplegingen nog verder uitgebreid kunnen worden. Een belangrijk punt om de verbinding goed te houden, zodat er niet in het ronde kamertje allerlei dingen bedacht worden waar weinig draagvlak voor is. Een goede ontwikkeling. De dienstverlening zelf. Het programma om dit te verbeteren is ambitieus en nodig. De service kan nooit hoog genoeg zijn aan de inwoners van de gemeente. De kwaliteitsverbetering zal over de volle breedte zichtbaar moeten zijn en blijven. Een goede investering en indicator voor de raad zal zijn hoe dossiers zijn opgepakt, hoe ze worden voorbereid en hoe ze hier worden aangeboden. De opzet van het collegeprogramma bijvoorbeeld, waarbij acties gekoppeld worden aan jaartallen en een budget, geeft de raad de ruimte om te controleren of te kunnen sturen. Voor de raad een goede opmaat; toegezegd is dat dit breder wordt toegepast. Wat hem betreft, neemt men hier niet heel lang de tijd voor. Hij zou graag willen zien dat volgend jaar al grote stappen gemaakt worden in het breder trekken van deze methodiek: de investering in de organisatie, directies die op orde komen. Hij heeft er goede hoop op en veel vertrouwen in. Een gevoelig punt voor L3B is het gratis OV voor inwoners van Lansingerland met AOW en een klein maandinkomen. L3B draagt dit speerpunt al lange tijd een warm hart toe en ziet het liever gisteren dan vandaag ingevoerd worden. In de versie van het collegeprogramma komt hij een jaartal tegen wat wel heel ver terug gaat, namelijk 192. Dat is in de tijd van de Romeinen. Hij wist niet dat zijn voorgangers bezig waren met gratis ritjes naar Rome, maar terzijde. Toen hij het controleerde op de website, kwam hij een normaal jaartal tegen. De fractie van L3B heeft er dit keer wel veel vertrouwen in, dat het onderzoek naar dat gratis OV voor ouderen van deze gemeente realistisch en uitvoerbaar zal blijken te zijn. L3B verwacht dan ook, dat het niet alleen bij een onderzoek blijft, maar een mooie implementatie zal krijgen, wat verder in de tijd. Bij de laatste speerpunten ziet hij veel kansen voor een schoner Lansingerland. Dit is een complexe discussie. Werken

aan het klimaat. Het zijn allemaal no-regret maatregelen, binnen de mogelijkheden die er zijn, breed en komen in verschillende programma's terug. Dat is goed, want die bijdragen verbeteren de leefbaarheid en L3B omarmt dat. Het is echter ook een enorm lastige discussie, omdat het klimaat niet stopt bij de gemeenten- en landsgrenzen. De raad zal zich er druk om maken of het aantal zonnepanelen niet een tandje extra kan. Of dat het wagenpark niet net iets sneller en omvangrijker kan verduurzamen. Of dat de inkoop duurzamer wordt. Of de LED-lampen nog uitgebreid kunnen worden. Het zijn allemaal elementen, waar de raad zich druk om maakt, maar tegelijkertijd is er mondiaal gezien een groepje van 100 bedrijven, die verantwoordelijk zijn voor 71% van alle broeikasgassen. Shell, nummer 9 op de vervuillingslijst, is de kwaadste niet en wil graag meedoen. Net zoals iedereen graag roept, dat ze mee willen doen aan het verduurzamen. Alleen, die organisatie vraagt wel € 1 miljard om gemiste inkomsten en desinvesteringen te compenseren. Daarmee geeft L3B niet aan, dat men hier niets moet doen, beslist niet, maar het zorgt er wel voor dat het complex is, groots, meeslepend. De gemeente moet wel aandacht hebben voor gedragsverandering en de samenleving moet de beweging stap voor stap maken. Dat vraagt een goede focus m.b.t. de beperkte middelen, die de gemeente heeft, om die het beste in te zetten voor de inwoners. Want stel, dat die 100 bedrijven straks niet instappen? Wat betekent dat dan? Is men dan klaar voor toekomstgerichte wijken? In die zin ziet L3B een grote kans bij het flexibel openbaar vervoer. Het beeld is dat onderzocht wordt of de gemeente in de regio een trekker kan worden van kleinere, bij voorkeur elektrische busjes, die in een fijnmazig netwerk inwoners van deur tot deur tot kern of van deur tot OV-knooppunt kunnen brengen en vice versa. Op die wijze kan men, door het bundelen van kracht en programma's en de middelen, bijdragen aan minder auto's, minder ongelukken, minder verkeersdruk, een schoner Lansingerland en kernen die onderling verbonden zijn en goed aansluiten op de grote jongens om de gemeente heen. Dit beeld werd wat wiebelig, toen hij in het actieprogramma alleen maar acties zag staat, die slechts gericht zijn op enkele doelgroepen. Graag van het college de bevestiging dat men nog altijd de focus heeft op het grotere plaatje en hoe het staat beschreven in het coalitieakkoord. Het coalitieakkoord is een ambitieus programma en dat ziet hij logischerwijs terug in het collegeprogramma. Hij telt door de jaren heen zo'n 122 uit te voeren acties, maar hij ziet in hetzelfde document ook 42 doelen staan, die aandacht krijgen en hebben. En nog 4 voor L3B erg belangrijke doelstellingen vanuit het coalitieakkoord, die hij niet terug kon vinden: meer ontmoetingsplekken voor senioren, maatwerk aanpak voor verwarde personen, plannen van aanpak om ouderen langer thuis te kunnen laten wonen en professionalisering van de mantelzorgers. Door de doelstellingen die nog niet zijn opgenomen of voorzien zijn van een jaartal en volledige kostendekking ziet hij het collegeprogramma als een ontwikkeldocument, die verder vorm en inhoud gegeven wordt, in lijn met het coalitieakkoord. Er is nog veel ambitie nader in te vullen eer er ruimte ontstaat voor iets anders. De financiën zijn redelijk solide, maar de gemeente klimt nog steeds uit een dal en veel kengetallen staan in de begroting nog op rood. De gemeente heeft dan ook nog steeds pittige schulden. Een tikje kan best opgevangen worden, zie het effect van de septembercirculaire, maar een klap door bijvoorbeeld rentestijgingen niet. Te verwachten inkomsten uit bijvoorbeeld de verkoop Eneco moet worden ingezet om die schuld te verlagen en verder past financiële voorzichtigheid. L3B staat het liefst samen met de voltallige raad klaar om er de komende 3,5 jaar vol voor te gaan: samen maken we het immers leefbaar. Dank u wel.

De heer Kuipers heeft met plezier de begroting en het collegeprogramma gelezen. Allereerst een opmerking over de vorm en niet de inhoud. De VVD is blij met de lay out en de toegankelijkheid van het collegeprogramma. Dat is oh zo belangrijk om inwoners goed te informeren en erbij te betrekken. Goed werk. Nu naar de inhoud. De VVD is er trots op, dat een groot gedeelte van het verkiezingsprogramma onderdeel is geworden van het collegebeleid. Men gaat echt meemaken, dat een overheid uit zichzelf belasting gaat verlagen. De gemeente Lansingerland doet het. Er komt meer geld en aandacht voor de veiligheid en de toegankelijkheid van de dorpen. De VVD is bijzonder te spreken over de verbetering van het groenonderhoud en de herinrichting van de dorpscentra. Dan een woord over duurzaamheid. In de begroting is terug te zien, dat de concrete uitwerkingen op dit vlak, waaronder natuurlijk de visie duurzaamheid, nog volgen. De VVD kijkt er reikhalzend naar uit. De situatie waarbij duurzaamheid en ondernemerschap zouden kunnen samenvallen is het initiatief van logistieke ondernemers om met de Holland Railterminal vanaf Bleizo lading per spoor te gaan vervoeren van en naar Duitsland en tot zelfs in China. Hiermee worden meerdere resultaten tegelijk bereikt. Tekorten aan chauffeurs worden omzeild, de logistiek is CO2 neutraal en er rijdt minder vracht op de weg. Zo versterken duurzaamheid en economie elkaar. Dit initiatief wordt o.a. ondersteund door in 2019 € 250.000 bij te dragen aan het haalbaarheidsonderzoek. De VVD wil dat het college zich een slag in de rondte lobbyt om de railterminal ook echt naar Bleiswijk te halen. De locatie langs de A12 maakt immers een goede kans om door de provincie aangewezen te worden. Wonen. Lansingerland heeft al een enorme bijdrage geleverd aan de woningbouwopgave. Wil men de gemeente leefbaar houden, dan moet daar in de toekomst ook een keer een einde aan gebreed worden. De VVD kan zich dan ook helemaal vinden in het primair bouwen voor eigen behoefte en het vol inzetten op doorstroming en het bestrijden van scheef wonen. Verkeer. De VVD is blij, dat de verkeersveiligheid van een aantal drukke rotondes nu echt wordt aangepakt. Er moet

echter nog meer worden gedaan. Hij noemt de opstoppen in de centra van Bleiswijk en Berkel en Rodenrijs. Vooral de N209 is natuurlijk een grote zorg. Die weg is niet van de gemeente, dus hij kan niet anders dan het college vragen druk te blijven uitoefenen op de provincie. De VVD hoort van minder validen en ouderen, dat het steeds lastiger wordt om de centra op een goede en veilige manier te bereiken. Ook zijn er problemen met parkeren voor minder validen. De VVD wil bij het college aandacht vragen voor deze groepen en vragen de top 10 knelpunten aan te pakken in samenspraak met de mensen die er last van hebben. Graag de toezegging, dat de raad voor het einde van het jaar hoort hoe de dorpscentra voor minder validen en ouderen weer beter toegankelijk worden gemaakt. Trouwens, fijn dat het college in 2019 gaat onderzoeken hoe flexibel vervoer gerealiseerd kan worden voor locaties die met het OV minder goed bediend worden, zoals het bedrijventerrein Oudeland. Dat is lastig voor werknemers en hun werkgevers. De VVD wil graag, dat het college maatregelen neemt om ervoor te zorgen, dat deze gebieden beter bereikbaar worden. Graag een reactie. Sport. Het coalitieakkoord geeft aan, dat het aanbod van sportfaciliteiten mee groeit met de groei van het aantal inwoners. De VVD zag dat in de begroting niet zo snel terug. Vraag: zijn er inderdaad genoeg middelen om in een groeiende sportbehoefte te voorzien? Tweede vraag: is gehandicaptensport een volwaardig onderdeel van de sportbegroting? Graag hoort de VVD een reactie van de wethouder. Er wordt geïnvesteerd in de dienstbaarheid van Lansingerland. In de begroting zijn forse bedragen opgenomen om de dienstverlening naar een hoger niveau te brengen. Bravo. Maar de VVD ziet tot haar verbazing, dat een aantal doelstellingen, bijvoorbeeld hoe snel de telefoon wordt opgenomen, neerwaarts wordt bijgesteld. Hoe verhoudt zich dat tot het doel om de ondernemerstevredenheid over de gemeente naar minimaal een 7,5 te brengen? De VVD is er nooit voorstander van om problemen a priori aan te pakken met extra ambtenaren, maar is er helemaal van overtuigd dat het inschakelen van meer consultants bij werk en inkomen meer mensen uit de bijstand aan een baan kan helpen. Dat is goed besteed geld voor alle partijen en de VVD is ervan overtuigd, dat met het aannemen van drie nieuwe BOA's de inwoners een groot plezier gedaan wordt. De vragen hierover aan het college: Met welke middelen worden die BOA's uitgerust? Op welke werktijden kunnen ze worden ingezet? Is dat bijvoorbeeld ook na 22.00 uur? Tenslotte een persoonlijke wens. Gisteren is zijn fiets gestolen bij station Rodenrijs. Hij stond keurig met een kabel in het rek, dus de heer Fortuyn was het niet. Wat hem betreft, kan die Biesieklette er niet snel genoeg komen. Mocht iemand een verlaten, groene Batavus Allegro herenfiets aantreffen? Geef hem dan even een belletje. Wil de voorzitter zo vriendelijk zijn om het woord te geven aan zijn collega Van Santen, dan kan hij nog enkele financiële aspecten van de begroting aanstippen.

De heer Van Santen is blij dat het financieel beter gaat. De begroting laat dan ook structurele overschotten zien en een dalende schuldenlast en hieraan verbonden ook dalende schuldquotas. De VVD wil hier graag balans in houden. Aan de ene kant wil de VVD investeren, maar aan de andere kant loopt de VVD niet weg voor de verantwoordelijkheid t.a.v. de schuldenberg. De schulden bedragen ruim 170% van de inkomsten. Wat dat betreft, doet Italië het beter dan Lansingerland. En dat op een moment dat er maximale economische meewind is en de bouwgronden de deur uit vliegen. De gemeente zal zich moeten wapenen tegen slechte omstandigheden en de daaruit voortvloeiende tegenvallers. De eerste tegenvaller komt deze week al naar voren, namelijk de uitkomsten uit de septembercirculaire. Hoe kijkt de wethouder daar tegen aan? Voor de VVD is verder onduidelijk in hoeverre het IPB is verwerkt in de begroting. Ook hier graag een reactie op. Tot slot: de opbrengst uit de verkoop Eneco verwelkomt de VVD als een ware financiële verlosser. De VVD wil graag dat deze wordt gebruikt om het volgens de provincie en de VVD hoge risicoprofiel van Lansingerland terug te dringen. Hierbij nog wel de vraag hoe het college op korte termijn denkt om te gaan met het beheer van de enorme bedragen, die vanuit de verkoop van Eneco komen en niet direct aangewend kunnen worden voor aflossing? Dank u.

De heer Ruitenbergh zegt dat vandaag een beleidsarme begroting wordt besproken en een zeer beleidsrijk collegeprogramma Lansingerland doet 't, als uitwerking van het coalitieakkoord Groeien, versterken, koesteren. Het CDA wil als eerste het college en het ambtelijk apparaat complimenten maken over de beide documenten, maar in het bijzonder over de stijl en opmaak van het collegeprogramma. De afdeling communicatie, ook aanwezig, heeft hier prima werk geleverd. Lees, vlot, een actieve schrijfstijl en een moderne opmaak, gemaakt voor digitaal en niet voor papier. Zo ziet hij graag alle documenten in de P&C cyclus in de toekomst vormgegeven. De basis voor dit alles is het coalitieakkoord Groeien, versterken, koesteren. Om dit coalitieakkoord mogelijk te maken wordt er flink geïnvesteerd. Dat is belangrijk en goed, maar het is ook goed om met elkaar te beseffen, dat de gemeente nu zeer scherp aan de wind zeilt. De tegenvallende septembercirculaire bevestigt dit. Men moet vooral blijven beseffen waar de gemeente financieel vandaan komt en volop actief blijven met de snelle verkoop van grond en het daarmee verder ontwikkelen van woningen en bedrijventerreinen in de gemeente. Niet onbelangrijk: het verder verminderen van de schulden en risico's, zodat de gemeente er klaar voor is als een eventuele volgende bouwcrisis zich aandient. In het collegeprogramma wordt duidelijk waar het meeste geld aan uitgegeven gaat worden de komende jaren, het meeste extra geld. Verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte, verlaging van de OZB, verbetering van de dienstverlening van de gemeente, veiligheid

en het opwaarderen van station Rodenrijs. Het CDA is er blij mee, dat met name de kwaliteit van de openbare ruimte weer de aandacht krijgt, die het verdient. Wie wil dat de leefomgeving netjes is, dan moet de gemeente het goede voorbeeld geven. Een nette omgeving zorgt immers ook voor ander gedrag van mensen, zo zorgt men ervoor dat het netjes blijft. Ook de opwaardering van station Rodenrijs, door de heer Kuipers al gememoreerd vanwege zijn fiets, staat al lang op het verlanglijstje van het CDA. Hoognodig om hier, net zoals op Westpolder, een flinke parkeergarage te bouwen en ook een goede, bewaakte fietsenstalling. Naast zaken waar veel geld naar toe gaat, zijn er ook zaken die geen extra geld kosten, maar wel erg belangrijk zijn. Het bevroren van de huurtarieven van het verenigingsleven bijvoorbeeld. Zo zorgt de gemeente ervoor, dat deelname aan het verenigingsleven betaalbaar blijft en dat verenigingen zekerheid krijgen. Verenigingen zijn wat het CDA betreft, de onmisbare verbinders in het hart van de samenleving, daarom moet de gemeente op deze manier in hen investeren. Het CDA wil een aantal onderwerpen extra benadrukken en heeft een aantal kritische kanttekeningen, zoals ook de heer Van Doorn had. Het zijn: wonen, bereikbaarheid, veiligheid, economie en duurzaamheid. Wat wonen betreft, wil het CDA extra aandacht voor de kern Bleiswijk. Tijdens diverse werkbezoeken is gebleken, dat er grote behoefte is in deze kern aan woningen die geschikt zijn voor senioren, zoals nu ontwikkeld worden op het terrein van de oude tuinbouwschool De Kring. Daarnaast gaven de sportverenigingen tijdens zijn recent werkbezoek aan, dat zij zorgen hebben over de vitaliteit van hun verenigingen naar de toekomst toe, omdat zij zien dat jonge aanwas wat begint op te drogen. Ook aan eengezinswoningen, waar jonge gezinnen wonen, die gebruik maken van het verenigingsleven, is behoefte om de kern krachtig te houden. In Bleiswijk zijn diverse locaties waar de gemeente de grond al in bezit heeft of waar particuliere ontwikkelingen kunnen plaatsvinden. Wat het CDA betreft, kunnen er snel plannen gemaakt worden. Hoe kijkt het college hier tegen aan? Daarbij vindt het CDA in zijn algemeenheid, dat toekomstige woningbouw bij moet dragen aan de economische en maatschappelijke kracht en de vitaliteit van de kernen van de gemeente. Woningen moeten zo gebouwd worden, dat het voor de hand ligt dat nieuwe inwoners een onderdeel worden van de lokale gemeenschap. Een bijzonder aandachtspunt rond wonen, vindt het CDA, een lange termijnvisie m.b.t. wonen bij gezond oud worden. Er is nu veel aandacht voor starterswoningen, maar er moet ook over nagedacht worden op welke wijze de gemeente in de toekomst omgaat met vergrijzing. Het is mooi dat huize Sint Petrus is behouden. Het CDA staat volledig achter het besteden van structurele lasten om dit voor elkaar te krijgen, maar het is niet genoeg. Het CDA wil voorkomen, dat oudere mensen, die hun hele leven in Lansingerland gewoond hebben, tussen wal en schip komen, in Lansingerland willen blijven wonen, maar voor wie geen geschikte woonruimte gevonden kan worden. Het CDA zal dit punt agenderen als er in de commissie samenleving gesproken wordt over het thema 'gezond oud worden'. Bereikbaarheid. Een belangrijk aandachtspunt is de capaciteit van de provinciale wegen en in het bijzonder de N209. Het is belangrijk dat de politieke partijen gezamenlijk optrekken en gebruik maken van de momenten van de Provinciale Staten-verkiezingen en als er provinciale politici in Lansingerland en omstreken komen om campagne te voeren. Met de komst van de verlengde A16, de groei van het verkeer door de toename van het aantal inwoners en de groei van het vrachtverkeer, de ontwikkelingen op Oudeland, Klappolder, Hoefweg en Prisma is aandacht voor verkeersveiligheid alleen niet genoeg. De gemeente moet tijdig samen met de provincie komen tot een alomvattende visie op de N209 en uiteraard op het onderliggende wegennet en de eigen kernen, die in eigen beheer zitten. De integraliteit tussen bouwen en de capaciteit van het wegennet is een verbeterpunt voor de gemeente. Als voorbeeld de situatie op de Zuidersingel. Aan de ene kant worden er vergunningen afgegeven voor wonen, aan de andere kant voor bedrijven en alles moet over dezelfde weg ontsloten worden. Nu blijkt bij de integraliteit dat het niet samen gaat, want veel vrachtverkeer en veel wonen bijt. Hij denkt dat dit een voorbeeld is van een situatie die voorzien had kunnen worden en aan de voorkant voorkomen had kunnen worden. In dat opzicht is het CDA heel blij met de omgevingswet, die dit soort integraliteit in zich draagt. In de begroting en in de lijst van investeringen is te zien dat de Noordeindseweg in Berkel integraal wordt aangepakt. Dus de noodzakelijke versterking van de veendijk in combinatie met de uitvoering van de besluiten uit het mobiliteitsplan Berkel. Het CDA steunt deze aanpak en vraagt de wethouder om hier voortvarend mee aan de slag te gaan. Als aandachtspunt in het coalitieakkoord is opgenomen, dat er ook verkeerscirculatieplannen komen voor Bleiswijk en Bergschenhoek. Het CDA mist dit in het collegeprogramma. Vraag aan de wethouder: op welke wijze kunnen deze plannen toch opgesteld worden om zo een oplossing te vinden voor o.a. de problematische situatie op de Hoefweg in Bleiswijk? Veiligheid. Naast het uitbreiden van het aantal BOA's en cameratoezicht, een prima zaak, wil het CDA bij de burgemeester nog eens aandringen op het belang van een goede samenwerking tussen buurtpreventie, BOA's, de politie en andere instanties. Dit bleek ook weer tijdens het congres van buurttoezicht, hier in dit gemeentehuis afgelopen weekend. Een goede aanpak van overlast, criminaliteit en het veiligheidsgevoel bij de inwoners vraagt om korte lijnen en vlotte vervolgacties, zodat de aanpak tot het voor iedereen gewenste resultaat leidt. Economie. Het is goed, dat er gewerkt wordt aan een marketingplan om Lansingerland onder de aandacht van ondernemers te brengen. Wat het CDA betreft, moeten daarbij de focus gelegd worden op de sterke punten: glastuinbouw en hoogwaardige logistiek. Met de Wageningen Universiteit, het sterke innovatieve glastuinbouwcluster en de vele hoogwaardige

logistieke bedrijven in de gemeente heeft deze gemeente een unieke propositie. De komst van de Holland Railterminal, die het CDA van harte ondersteunt, zal dit verder versterken. Naast deze grote bedrijvigheid moet men ook oog houden voor de detailhandel in de centra. Daarvoor komt er een centrummanager. Dat is een goed initiatief. Het CDA vraagt de wethouder om als onderdeel van het centrummanagement aandacht en ondersteuning aan de winkeliersvereniging te bieden, zodat zij op een goede manier kunnen blijven bijdragen aan de levendige dorpskernen. Duurzaamheid. De komende vier jaar en waarschijnlijk daarna nog zal duurzaamheid één van de meest toonaangevende thema's in deze raad zijn en wellicht in heel Nederland. Het CDA in Den Haag vindt dat duurzaamheid geen feestje mag worden van hen die toch wel een Tesla kunnen betalen, de zogenaamde eco-elite. Dat deelt het CDA hier. Het CDA vindt het daarom van belang, dat de gemeente investeert in een duurzame, openbare en maatschappelijke gebouwen. Het voordeel van bijvoorbeeld een lagere energierekening moet niet verrekend worden in de huur, maar het moet toevallen aan de gebruiker van het gebouw. Op deze manier profiteren de leden van de verenigingen, de kinderen op de scholen en de bewoners in de verzorgingstehuizen van de investering, die de gemeente doet in het verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed. Wat hem betreft is duurzaamheid dan ook een onderdeel van ieder beleidsveld, zoals financiën dat eigenlijk is, en geen losstaand programma. Integraliteit is ook hier het uitgangspunt en hiermee is ook dit een goede oefening voor de omgevingswet. Het CDA vindt dat het collegeprogramma een goede uitwerking van het coalitieakkoord is. Samen met de begroting ligt er een goede basis. Het CDA wenst het college veel succes en wijsheid toe en ziet ernaar uit om samen met hen deze plannen van papier naar praktijk te brengen.

De heer Hoek wil even stilstaan bij het memorabele moment, dat WIJ als vierde partij i.p.v. zevende partij het woord mag voeren. Dat is een mooi resultaat. Een maand geleden zag hij op tv een reportage over een eekhoorn. Een eekhoorn is een roodbruin knaagdier met een hoge aaibaarheidsfactor, grote staart, waar z'n evenwicht in zit. Die eekhoorn legt, voordat de winter ingaat, zijn wintervoorraad aan. Onderzoek heeft uitgewezen, dat de omvang van die wintervoorraad een graadmeter voor hoe streng de winter erna wordt. Er is dus een oorzakelijk verband tussen zijn voedselvoorraad ten opzichte van mogelijk mindere tijden. Kortom: hij is voorbereid. Nu vroeg hij zich af of Lansingerland een goede eekhoorn is. Hoe komt men daar nou achter? Simpel, door de begroting te lezen. Hoewel, simpel. Wat hem betreft kan het veel eenvoudiger. Het kan in twee A4-tjes met het voorgestelde nieuwe beleid voor de komende jaren, de optelsom bij de uitwerking van het collegeprogramma. Vervolgens de inhoudelijke onderbouwing en wat het gaat kosten. Dan kan de raad de keuze maken waar het geld verder nog aan uitgegeven kan worden. Dat is hier in het huis al verschillende keren gevraagd. Wellicht kan de werkgroep 'de kracht van de raad' hier een voorstel voor doen. Terug naar de basisvraag. Is Lansingerland een goede eekhoorn? Is de gemeente voldoende zuinig om mindere tijden op te vangen? En rechtvaardigt de huidige financiële positie, dat er € 3,6mln per jaar extra wordt uitgegeven? De begroting overtuigt hem niet van het feit of dit ook daadwerkelijk kan. De schuldenlast vermindert nauwelijks. Hij hoorde de wethouder vorig jaar nog zeggen: er wordt niet meer uitgegeven dan er binnen komt. Dat is mooi. Maar, beste luisteraars, als hij veel schulden heeft, heeft hij geleerd, dat er juist minder uitgegeven moet worden dan er binnen komt. Dan worden schulden namelijk afgelost. Hij heeft zojuist een zeer overzichtelijk staatje gezien. Hij had dat 3 weken geleden al willen hebben. Er blijft inderdaad iets over, maar op een begroting van € 152mln is het toch redelijk karig. Of, en dat kan ook, wordt er vast een voorschot genomen op de Eneco-gelden. Graag hoort hij van de wethouder hoe goed de gemeente er voor staat en of de gemeente klaar is voor de strenge winter. Hij hoorde de VVD al spreken over een schuldenberg. Ja, die past volledig in dit betoog. Met andere woorden: of de financiële positie de extra uitgaven, genoemd in het collegeakkoord, het rechtvaardigt. Dan heeft hij één item van zijn verkiezingslogan gehad: financieel in balans. WIJ zet daar vraagtekens bij. Jeugd heeft de toekomst. De afgelopen jaren heeft WIJ zich hard gemaakt voor goed ingerichte chillplekken. Twee maanden geleden was hij bij de opening van een van deze chillplekken. Zaak is dat men jongeren verantwoordelijk maakt voor deze plekken. Het is niet de bedoeling dat mensen heel veel last hebben van deze plekken, maar wordt dat nu bereikt met een geüniformeerde aanpak met BOA's of met hier speciaal (met de nadruk op speciaal) opgeleide jeugd- en jongerenwerkers. Hij citeert uit de begroting: De BOA's plannen tenminste 30 acties gericht op het terugdringen van diverse vormen van overlast. Wat moet hij zich hierbij voorstellen? De BOA's lijken een feit, maar wil men echt iets doen aan het investeren in jongeren, zorg er dan voor dat deze BOA's of wat WIJ betreft liever jeugd- en jongerenwerkers, met name in de zomermaanden en in de avond- en nachtelijke uren worden ingezet. Dus minder dagdiensten en investeren in contact. En ook WIJ is tegen overlast. De gemeente is van iedereen, van jong en oud. Gezien het feit dat de gemeente er komend jaar 2,9 FTE wijkagent bij krijgt, het college voorstelt 3 BOA's aan te nemen, wil WIJ voorstellen om i.p.v. 3 BOA's twee jeugd- en jongerenwerkers aan te nemen, ten einde echt in contact te blijven met de jongeren en deze vooral in de zomermaanden, in de avond en nachtelijke uren, in preventieve zin, in te zetten. Cameratoezicht is genoemd als mogelijke oplossing. Echter, cameratoezicht is in het kader van de wet op de privacy een bijzonder ingewikkeld middel. Wanneer hij een jongere afbeeldt in de schoolgids, omdat hij het zo goed doet, kan hij daar

bijzonder veel ellende van krijgen. Tot slot zijn er de afgelopen jaren veel goede initiatieven genomen met betrekking tot de jongeren. Daar is WIJ trots op. Een hernieuwd initiatief is het intensiveren van de aanpak om kwetsbare jongeren aan een baan te helpen. Perfect. Levendige dorpskernen. Ook hier heeft WIJ een belangrijke inspanning gepleegd met als resultaat dat er in het voorjaar quick wins zijn gerealiseerd in Bergschenhoek. En dat er ook gekeken wordt naar Bleiswijk. De eerste plannen zijn nu gepresenteerd m.b.t. een structurele aanpak. Zijn angst zit hem in het tijdschap. Tempo is geboden. De dorpskernen en de stationsgebieden gaan naar onderhoudsniveau A. Kosten zijn € 1,1 miljoen structureel. Zit de gemeente zo goed bij kas dat dit structureel gedragen kan worden? Was in de vorige periode ook al niet een fors bedrag hiervoor vrijgemaakt om het kwaliteitsniveau te verbeteren van deze gebieden? Vraag is wat dit opgeleverd heeft, mede tegen de achtergrond van deze nieuwe impuls. Daarnaast gaat het college minder geld uitgeven voor de bestrijding van zwerfafval. Past dit in de filosofie van onderhoudsniveau A? Groene gemeente. Bij de kaderbrief werd er de grote PM-post Deltawet / klimaatadaptatie genoemd. Het college stelde: In de begroting 2019 geven we nader inzicht in de financiële consequenties. Als hij de begroting erop na slaat, wordt voor bestaand beleid 884k genoemd, maar voor nieuw beleid, behalve klimaatadaptatie voor 2019, staat alles voor 2019 op nul nul euro. Tijdens de technische vragenronde werd aangegeven dat bij het beleidsplan de kosten duidelijk zullen gaan worden. Maar is er straks wel financiële ruimte of worden de ambities dermate terughoudend opgesteld dat het financieel past? Vragen aan de wethouder zijn dan ook: wanneer ontvangt de raad het beleidsplan duurzaamheid en hoe verwacht de wethouder de kosten, die samenhangen met het beleidsplan duurzaamheid, in 2019 te gaan bekostigen? In raadsvergadering d.d. 12 juli jl. heeft WIJ een motie ingediend om als kaderstellend orgaan het college op te dragen met meerdere scenario's te komen met expliciet concrete ambitieuze doelstellingen en te behalen resultaten op duurzaamheid en energietransitie. In de voorliggende begroting zit geen ambitie. Of is het vragen van beheerders van gemeentelijk vastgoed extra te letten op het voorkomen van te veel gebruik van brandstoffen de ambitie? In een recente uitspraak van het gerechtshof Den Haag wordt gesteld dat de overheid de uitstoot van broeikasgassen sneller moet terugdringen. Naast deze zijn meerdere voorbeelden te geven dat de lichten op oranje of zelfs op rood staan en er meters gemaakt moeten worden, ook door de gemeente Lansingerland. WIJ zal dan ook opnieuw de motie duurzaamheid indienen. WIJ heeft recent begrepen dat Lansingerland, in het kader van het komende klimaatakkoord, deel uitmaakt van één van de RES-regio's. RES staat voor Regionale Energie Strategie. Het gaat binnen de RES over energietransitie en warmte. De impact is groot zeker, als men bedenkt dat eind 2019 duidelijk moet zijn hoe de regio's invulling geven aan de landelijke opgave. Hij verwijst de collega's graag naar de VNG-website. Het bevreemdt hem dan ook, dat de raad tot nu toe niet geïnformeerd en betrokken is door het college bij deze ontwikkeling. Hij leest ook niets in de begroting hierover. Het college heeft inmiddels op een vraag van WIJ een raadsbrief toegezegd. Hij verwacht voor 1 november a.s. deze raadsbrief en gaat er vanuit dat er dit jaar dienaangaande nog een informatieavond komt voor de raad. Tot slot wekt het college sterk de indruk de duurzaamheidsagenda bij de glastuinbouw neer te leggen. Hij hoorde dat 100 bedrijven zorgen voor 73% van de vervuiling. Dat past in deze visie: de glastuinbouw gaat de duurzaamheidsagenda vorm en inhoud geven. In het coalitie akkoord wordt de tuinbouwsector als de grote ruggengraat van de klimaataanpak gezien. Hij citeert: De grootste bijdrage aan de klimaatneutraliteit van de gemeente kan worden geleverd door de innovatie in de glastuinbouwsector. Wij zien de energietransitie in deze sector als de ruggengraat van de klimaataanpak. Het klinkt bijna een beetje Trumpiaans. Dat is mooi. De tuinbouwsector het op laten lossen en de gemeente achterover gaan zitten. Dit kan wat WIJ betreft absoluut niet. Samenleven en werken. Ook een slogan van WIJ. Over hoe er vorm en inhoud gegeven wordt in deze gemeente aan het sociaal domein is WIJ zeer tevreden. Er is veel aandacht voor mensen die het op de een of andere manier niet of minder redden in de samenleving. De gemeente hanteert een coulant en eerlijk beleid. Complimenten. In programma 4 van de begroting wordt het volgende gesteld: intensivering participatie en integratie van asielgerechtigden. De nationale ombudsman presenteerde woensdag 10 oktober zijn onderzoek naar inburgering 'Valse Start'. Het gaat er met name om, dat er heel veel gevraagd wordt van deze mensen. En werken en de taal leren en het liefst allemaal tegelijk. De overheid maakt het inburgeraars moeilijk om mee te doen in de samenleving. Dat zegt de Nationale ombudsman naar aanleiding van zijn onderzoek naar inburgering. De problemen van inburgeraars zijn vaak niet anders dan die van andere mensen. Mensen missen een persoonlijk aanspreekpunt en instanties sturen hen van het kastje naar de muur. Voor inburgeraars leidt dat tot grote problemen, omdat ze aan allerlei eisen moeten voldoen om in te burgeren en tegelijkertijd hun leven op de rit moeten krijgen in een land dat ze niet kennen en waar ze de taal niet spreken. In 2020 gaat de inburgeringsinspanning weer naar de gemeente. Daar is WIJ erg blij mee. De ombudsman pleitte ervoor om niet te wachten met deze plannen maar om per direct aan de slag te gaan om deze doelgroep te helpen. Hoe kijkt het college hier tegenaan? Overigens hoorde hij op radio 1 dat er per direct al gelden ter beschikking komen om hier aan tegemoet te komen. Verkeersveiligheid. Het mobiliteitsplan Berkel blijft de aandacht vragen. WIJ heeft in de discussie rondom het centrum van Berkel nadrukkelijk aangegeven dat de verkeerssituatie van Berkel-centrum integraal en dus niet gefragmenteerd moet worden bekeken. Het verbaast hem dan ook weer dat het college in de begroting

de optimalisatie van de verkeerssituatie Molenwerfstraat gaat bestuderen. Tijdens de beeldvormingsavond rondom het Berkelsdijkje heeft WIJ ook gevraagd of de verkeerssituatie van Berkel-centrum-oost hierin meegenomen wordt. Het antwoord was dat het niet tot de opdracht behoorde. De voorzitter merkt op, dat de heer Hoek nu 12 minuten aan het woord is. De heer Hoek gaat afronden. In de begroting lijkt er een keuze gemaakt te zijn voor de voorkeursvariant van het college voor het Berkelsdijkje. WIJ wil graag het voorstel met de verschillende scenario's inclusief de kosten per scenario bestuderen alvorens tot een keuze te komen. WIJ vraagt het college de WIJ-variant 'fietspad door het Annie M.G. Schmidt-park als één van de scenario's mee te nemen. De voorzitter stopt de bijdrage.

De heer Markus zegt dat het, in vergelijking met enkele jaren geleden, financieel beter gaat met de gemeente. Wat de CU betreft, is het weer tijd om te investeren in de samenleving. De samenleving heeft tenslotte ook bijgedragen, toen het financieel minder ging met de gemeente. Met het coalitieakkoord zijn er keuzes gemaakt. De voorliggende begroting, inclusief het collegeprogramma, geeft aan dit akkoord een concrete invulling. Verschillende punten uit het collegeprogramma heeft de CU langs het verkiezingsprogramma gelegd. Het programma bestond uit 3 thema's: gezonde gemeente, aantrekkelijke omgeving en een betrouwbare overheid. Allereerst gezonde gemeente. Voor de CU is de buitenruimte meer dan alleen wat groen en stenen. Wat de CU betreft moet de buitenruimte uitnodigen om meer te bewegen. Een aantrekkelijke buitenruimte hoort daar bij. De extra investeringen om de buitenruimte qua niveau te verbeteren, vindt de CU een prima plan. Hier komt bij, dat ook de toegankelijkheid voor minder validen verbetert, zodat echt iedereen goed kan bewegen in de buitenruimte. Hij sluit aan bij wat de VVD hierover zei. Daarnaast moet de buitenruimte ook toekomstbestendig zijn voor het veranderende klimaat. Zeker dit jaar is goed te zien, dat het klimaat verandert. Grote droogte nu, maar ook heftige buien met de nodige overlast. Inzet op een duurzame inrichting van wijken is dan ook belangrijk. De CU is blij, dat hier de komende jaren op ingezet wordt. Daarnaast wordt er ook geïnvesteerd in een betere kwaliteit van het oppervlaktewater. Hierbij wil hij benoemen, dat extra financiële middelen voor verbetering mooi zijn, maar dat handhaving bij het lozen van schadelijke stoffen in dit verhaal echt de kern is. De CU vraagt de wethouder om hier expliciet aandacht voor te vragen, samen met de beide hoogheemraadschappen. Graag een reactie. Bij een gezonde gemeente hoort ook, dat iedereen erbij hoort en dat iedereen mee kan doen bij alles wat er in de samenleving plaats vindt. Het hebben van werk is hierin erg belangrijk. Werk geeft ritme in het leven en mensen zijn in staat om financieel voor zichzelf te zorgen. De CU is dan ook blij met de extra middelen om mensen aan het werk te helpen en met het initiatief 'het nieuwe Wij'. Daarbij komt er in deze collegeperiode extra geld voor asielgerechtigden, om hen te helpen zo goed mogelijk te integreren. Dit geld is hard nodig om ook deze groep toekomst te bieden in deze gemeente. Het verenigingsleven is een belangrijk onderdeel als het gaat om erbij horen en meedoen. Sport en cultuur zijn belangrijk als leerscholen om vriendschappen te sluiten, te oefenen, te leren samenwerken en te leren omgaan met ups en downs. Het betaalbaar houden is dan ook belangrijk. Het bevroren van de tarieven houdt het verenigingsleven betaalbaar en is daarmee een goede stap. Daarnaast kijkt de CU ook uit naar de sportnota en de rol hierin van o.a. senioren sport, sport voor mensen met een beperking en de sociale minima. Bij een gezonde gemeente hoort ook, dat ouderen waardig ouder kunnen worden en dat ze de aandacht krijgen, die ze verdienen. De extra middelen voor de inzet van ouderenadviseurs, een ontmoetingsruimte in Sint Petrus en het praatje pot kan de CU dan ook van harte ondersteunen. Het tweede punt is een aantrekkelijke omgeving. Het is hier wonen in een prachtige omgeving met een actieve samenleving en dat wil de CU graag zo houden en versterken. De gemeente groeit en bloeit en dat mag de buitenwereld best weten. Extra middelen om de naamsbekendheid te vergroten is dan ook niet meer dan logisch. Daarnaast wordt samen met Pijnacker Nootdorp en Zoetermeer een visie ontwikkeld over het middengebied, wat de drie gemeenten omvat. Er is al eerder over gesproken. Hij hoort graag de toezegging van de wethouder, dat deze visie ook terugkomt in de commissie om besproken te worden. Bij een aantrekkelijke omgeving horen ook goede voorzieningen op het gebied van sport en cultuur. De eerder genoemde tarieven- en sportnota draagt daar aan bij. Ook cultuur krijgt in het collegeprogramma voldoende aandacht met een verdere uitwerking van de unaniem aangenomen cultuurnota. De mogelijkheden voor een museum worden verder onderzocht en een cultuurhuis in Berkel krijgt de komende jaren meer vorm. Er wordt ook meer aandacht besteed aan openbaar vervoer. Meerdere partijen hebben hier over gesproken. De CU is blij met de extra inzet en middelen, om de knooppunten in de gemeente aantrekkelijk te houden. Voor de heer Kuipers: er komen ook huurfietsen. Wellicht biedt dat een oplossing als de fiets gestolen is. Om de omgeving de komende jaren aantrekkelijk te houden, is een stevige inzet op duurzaamheid belangrijk. De nog te verschijnen visie op duurzaamheid speelt daarin een belangrijke rol en de CU kijkt hier steeds meer met smart naar uit. De voorstellen in het collegeprogramma geven echter aan, dat op het gebied van gas los van woningen er concrete stappen gemaakt gaan worden. De gemeente laat het niet alleen door andere partijen doen, maar gaat zelf ook stappen zetten op dit vlak. Hij hoopt dat de inzet hiervan zich niet alleen beperkt tot energie, maar dat ook klimaatadaptatie en circulaire economie een rol krijgen in het duurzaamheidsbeleid. Het laatste deel van het verkiezingsprogramma van de CU ging over een betrouwbare overheid. Betrouwbaar is men ook,

als men betrokken is. Betrokken, ook naar groepen die een extra steuntje in de rug nodig hebben. Werkzoekenden en asielgerechtigden zijn in dit kader al eerder benoemd. Een andere groep die extra aandacht krijgt in de voorliggende plannen zijn de kwetsbare jongeren. Deze aandacht is hard nodig. Juist deze groep valt bij het volwassen worden vaak tussen wal en schip. Extra inzet om hen aan het werk te helpen kan dit voorkomen. Een betrouwbare overheid moet ook dienstbaar zijn aan haar inwoners. In het collegeprogramma zet het college de koers voort om deze dienstverlening en diensbare houding echt vorm te geven, door het vergemakkelijken van procedures, mede door het uitvoeren van klantreizen conform de ingediende motie. Maar ook door te zoeken hoe inwoners echt geholpen kunnen worden in de dienstverlening door bijvoorbeeld het thuisbezorgen van rijbewijzen. Zoals eerder aangegeven, hebben inwoners en bedrijven de economisch slechte tijden ook gevoeld in de portemonnee. Als het financieel beter gaat met de gemeente is het ook goed om dit te laten merken. Geld oppotten klinkt heel veilig, maar is richting inwoners niet altijd even eerlijk. De voorgestelde extra OZB verlaging is dan ook een mooie stap. De percentages vliegen om de oren en dat is niet altijd even duidelijk voor iedereen. Het is voor inwoners lastig te begrijpen. Goede communicatie hierin is dan ook erg belangrijk, zodat voor iedereen duidelijk is wat de verschillende gevolgen zijn. Prachtige plannen, die zeker bijdragen om waardevol samen te leven in deze gemeente. Plannen, die de CU van harte kan ondersteunen. Plannen maken is één, plannen uitvoeren en controleren is de volgende stap. Een paar opmerkingen hierover. De gemeenteraad heeft de controletaak, om te controleren of de voorgestelde plannen juist conform budget en tijd worden uitgevoerd. Om dit te controleren heeft de raad documenten nodig om dit goed te kunnen doen. Vindt het college dat de voorliggende begroting voldoende is om deze taak uit te voeren? Om het makkelijk te maken alvast een antwoord van de kant van de CU. De CU vindt dat de voorliggende begroting onvoldoende is om te gebruiken in deze taak. Het collegeprogramma laat wel zien dat beleid duidelijk is te koppelen aan kosten en planning. Bij de begroting ontbreekt dit. Daarom nogmaals het dringende verzoek om bij de volgende begroting inzichtelijk te maken welke kosten er zijn, met welke doelen en welke planning erbij hoort. Bij dit inzichtelijk maken is het goed om aan te geven welke bedragen horen bij wettelijke / vaste verplichtingen en welke bedragen en planning horen bij het beleid wat de gemeente heeft vastgesteld. Het is door meerdere partijen aangegeven. Dat maakt het voor de raad mogelijk om te schuiven met budgetten, waar men dat nodig acht. Alle plannen hebben ook een keerzijde en dat is dat de gemeente nu scherp aan de wind gaat zeilen. Er wordt scherp begroot, wat betekent dat er niet zomaar middelen zijn voor nieuw beleid. Zeker met het oog op tegenvallers vanuit de rijksoverheid. De septembercirculaire is daarvan een voorbeeld. De CU doet een oproep aan iedereen om bij nieuwe plannen en initiatieven ook te zoeken naar dekking. Met iedereen bedoelt hij: inclusief het college. Hiermee laat men zien dat er zorgvuldig met de financiële middelen omgegaan wordt. De laatste opmerking gaat over de uitvoering van het collegeprogramma. Het document staat vol met prachtige, actieve volzinnen en geeft aan welke ambitie het college heeft. Dat is goed om te lezen. Het is goed om te zien, dat er een college zit, wat echt aan de slag gaat met het afgesloten coalitieakkoord. Bij dit alles is men, wat de CU betreft, wel afhankelijk van de zegen van God, die hij geeft over het werk. De CU wenst het college, het ambtelijk apparaat en de collega's in de raad nog veel wijsheid en Gods zegen toe in het werk wat samen gedaan wordt om de samenleving echt waardevol te laten zijn. Dank u wel.

Mevrouw Den Heijer zegt dat D66 bij de coalitievorming heeft meegedacht bij het raamwerk van de VVD en L3B. Goede ideeën van D66 zijn overgenomen, maar er blijven ook zaken waar men elkaar niet zo in vond. Daarom reageert D66 nu vanuit te oppositie. De lijn die hier is ingezet, zet D66 voort in de reactie op de begroting en het collegeprogramma. Constructief, naar de eigen mening, maar ook kritisch. Het college heeft gekozen voor mooie woorden: groeien, versterken, koesteren. Dit is nu vertaald in het programma Lansingerland doet 't. In de Heraut las ze een mooie samenvatting van het collegeprogramma. Die titel luidde iets minder ambitieus: meer BOA's, minder OZB en cameratoezicht. D66 wil tegenover het collegeprogramma ook haar eigen punten zetten. In de gemeente moet ook aandacht gegeven worden aan een paar essentiële andere zaken, die gaan over voorzieningen voor de jeugd, gezondheid en de noodzakelijke inzet op bijvoorbeeld de energietransitie. Ze komt hier later op terug. In deze bijdrage wil ze ingaan op de kwaliteit van de begroting, een paar complimenten uitreiken ook aan het college voor de dingen die ze oppakken en tot slot een aantal dingen benoemen, die D66 graag zou willen aanvullen op het collegeprogramma. De kwaliteit van de begroting. Als de begroting gezien wordt als een offerte van het college aan de gemeenteraad voor het uitvoeren van de activiteiten in het komend jaar, zou men dan akkoord kunnen gaan met deze offerte? Het lezen van deze offerte is in ieder geval niet heel erg makkelijk. Het is een samenvoeging van twee documenten. Het één is de voortzetting van het huidige beleid en het andere is, zoals de fractie het is gaan noemen, de glossy, het programma waar nieuwe beleidsaccenten in staan vermeld. Voor de promotie van de wethouders is deze glossy natuurlijk helemaal geweldig, daar kan ze zich alles bij voorstellen. Maar voor het echte raadswerk is het minder goed leesbaar, deze combinatie. Dus helaas. D66 vraagt het college dan ook om de volgende keer de begroting voor de raad in totaal te laten voldoen aan de norm, zoals die gesteld is. Dan de inhoud van deze offerte. Op hoofdlijnen kiest het college voor het doorzetten van beleid, wat in gang

is gezet. D66 vindt dat een verstandige keuze. Lastenverlichting wordt voortgezet en dat is mooi. D66 heeft daar ook altijd op ingezet. Prima om een paar accenten per 4 jaar te leggen voor de eigen herkenbaarheid en politieke voorkeuren van het college. Wat opvalt, is dat het nieuwe college zich direct veel geld toe-eigent. In het eerste jaar ruim € 3,5mln voor nieuw beleid en in totaal in 4 jaar ruim € 13,5mln. Dat is best veel geld. Geld om leuke dingen mee te doen. D66 vindt dat het college met dit geld niet altijd de juiste keuze maakt. D66 wil hier graag een paar punten aan toevoegen; daar komt ze zo op terug. Eerst een paar complimenten voor het college. D66 is verheugd te lezen, dat het college het gesprek met de inwoners gaat voeren middels dialoogtafels. Ook is het gesprek terug te zien op diverse beleidsterreinen. Echt heel goed. D66 geeft haar steun hier voor. Ga zo door. Het advies is wel om de raad bij dit soort participatietrajecten goed te betrekken. D66 kijkt ook uit naar de beloofde sport- en beweegnota. D66 steunt het college van harte in de ambitie om sport voor iedereen toegankelijk te maken, ook voor mensen en speciaal voor kinderen, voor wie het soms lastig is vanwege een beperking. Sporten als zodanig, maar ook als sociale activiteit; het is belangrijk om mee te kunnen blijven doen. Het aanbod in de gemeente heeft echt uitbreiding nodig. Goed dat dit wordt opgepakt. Het college zet behoorlijk in op veiligheid. Daar kan D66 zich wel iets bij voorstellen. Hoe worden de effecten bijgehouden van dit nieuwe beleid, van deze nieuwe inzet? Denk aan inzet op flexibel cameratoezicht. Wat doet dat met mensen? Voelen ze zich daardoor juist wel veilig of niet veilig? Wat gebeurt er met al die verzamelde gegevens? Wie controleert dat? Graag wil D66 een voorstel van het college zien, welke vorm van evaluatie of monitoring bij dit nieuwe beleid passend is. Tot slot prijst D66 de inzet van het college op de glastuinbouwsector en de steun daarbij voor innovatie. Heel goed, dat er wordt ingezet op internationalisering en het helpen verduurzamen van deze sector. Tot zover de complimenten. Nu komt ze bij de punten, die D66 mee wil geven. D66 vindt dat de coalitie onvoldoende inzet op de voorzieningen voor de opgroeiende jeugd. In campagnetijd hoorde zij iedereen erover. Meepraten, denken en beslissen door jongeren, maar hoe staat het nu met de plannen voor het jeugdpanel? Hoe staat het met realiseren en stimuleren van voorzieningen, zoals een bioscoop? Graag hoort ze van het college of er plannen zijn om hier verder invulling aan te geven. Ook voldoende is de inzet op klimaatadaptatie en daar is ze niet de enige in. Natuurlijk is er een mooie campagne voor groene tuinen, maar wat D66 betreft, is er blijvende aandacht nodig, zoals bij scholen en bedrijventerreinen. In het collegeprogramma wordt nu alleen voor 2019 een extra bedrag gereserveerd. Bij de Gouden Griffel en de Prinses Máximaschool zijn de pleinen opnieuw betegeld in de zomer. Dat is echt een gemiste kans. D66 vindt dat de gemeente daar een rol in heeft. D66 is van plan met een motie te komen. Dan het derde punt. Op infrastructuur en mobiliteit is de gemeente volop in beweging. Het college speelt teveel in op losse plannen en onderwerpen. Een meer integrale visie gaat helpen bij het vooruit kijken en beter positie nemen in deze dynamische regio. D66 stelt voor om een integraal mobiliteitsplan Lansingerland op te gaan stellen. Dat is tevens de inzet voor de positie in de MRDH. Daarbij kunnen onderwerpen aan de orde komen zoals het onderliggend wegennet, bereikbaarheid, nachtnetten, parkeren, veiligheid. Graag een reactie van het college en de overige partijen op dit voorstel. Dan duurzaamheid, een onderwerp waar iedereen bij stil staat. D66 maakt zich hier zorgen over, zeker na het betoog van L3B, maar andere partijen hebben dat weer een beetje recht gezet. Het college zet alleen maar in met extra geld. Het is niet houdbaar om die eenmalige donatie te doen, omdat er van alles op de gemeente afkomt. WIJ refereerden er ook al naar, er komen allerlei eisen rondom de energietransitie, van gas los, circulair inkopen, afvalbeleid. Helaas heeft de gemeente geen subsidie gekregen van het rijk. I.p.v. opschaling naar 500 woningen kan het college nu slechts 20 woningen aanpakken. Hoe gaat men hier nou verder mee? D66 is het ook niet eens met de conclusie van het college, dat inwoners en ondernemers zelf verantwoordelijk zijn voor de verduurzaming. D66 vindt dat de gemeente hierin ook een rol heeft. Zo vindt D66 dat iedereen mee moet kunnen doen met de energietransitie, ook inwoners met een kleine beurs. D66 is benieuwd welke afspraken het college maakt met bijvoorbeeld de woningcorporatie. Hoe zorgt het college ervoor, dat mensen met een kleine beurs energiebesparende maatregelen kunnen financieren? Nu komt het college vast met de reactie dat er nog een duurzaamheidsplan aan komt dit jaar. Akkoord daarvoor, maar D66 wil vast mee geven, dat gezien de weinige middelen, die het college reserveert, D66 zich zorgen maakt. D66 vindt echt, dat de gemeente zelf actief aan de slag moet gaan met het realiseren van de doelstellingen. D66 mist een visie op onderwijshuisvesting. De gemeente kan sturen op onderwijshuisvesting. Verduurzamen, vergroenen, verbeteren kost geld. Als er voor verduurzaming van reguliere woningbouw extra geld nodig is, dan is het dat ook voor onderwijsgebouwen, toch? Komt de gemeente dan uit met de budgetten die hier voor gereserveerd zijn? Kan de wethouder aangeven hoe zij die frisse, gezonde scholen gaat realiseren? Tot slot mist D66 de inzet van het college, de coalitiepartijen, op een gezonde leefomgeving. Men kan de ogen niet sluiten voor de invloed van de nieuwe A16 en het vliegveld. Samen met inwoners van Lansingerland maakt D66 zich zorgen over de kwaliteit van de lucht, die ingeademd wordt en de invloed van al het geluid. D66 wil zich dan ook verder verdiepen in burgermeetnetten, zodat er met de inwoners samen gekeken kan worden naar de impact van deze ontwikkelingen. In november organiseert D66 een informatiemarkt en D66 nodigt het college en alle raadsleden van harte uit om hierbij aan te sluiten. Wees vooral welkom. Kortom: D66 heeft enige kritiek geuit op de vorm van deze offerte. D66 heeft een paar inhoudelijke

complimenten gegeven, maar D66 heeft ook een paar punten ter aanvulling mee gegeven aan het college en de coalitiepartijen. Punten die voor D66 belangrijk zijn. Ze is benieuwd naar de reactie van het college en de raad hierop. Bedankt, dit was haar bijdrage.

De heer Ruijtenberg zegt dat de raad hier in gezamenlijkheid bijeen gekomen is om de begroting en het collegeprogramma te bespreken. Toen hij dit doorgeakkerd had, vatte bij hem de volgende gedachte post. Mooi proza, het zou zo door de VVV van Lansingerland geschreven kunnen zijn. Maar wat staat er nu concreet? Dat is opvallend weinig. Beleidsvorming en planvorming is traag. Het is vooral doorschuiven, stil staan, daar waar men zou moeten hollen, want de toekomst begint nu. Neem duurzaamheid, al vaak gememoreerd. Het vorige college heeft er vier volle jaren over gedaan om aan het eind van haar bestaan met de vage ambitie te komen om Lansingerland in 2050 vrijwel, en niet eens geheel, CO2 neutraal te maken. Dit, nadat de eerste ambitie 2025 was. Toen werd het 2030. En nu staat het op 2050. De nut en noodzaak van het terugdringen lijkt nog niet doorgedrongen bij het college. Als voorbeeld neemt hij het actieprogramma Realistisch duurzaam. Daar was exact één jaar geleden in beloofd om in de komende maanden, maar voor eind 2017, met een visie en strategie te komen. De kerstman passeerde, de olieballen passeerden, de visie passeerde niet. Toen bij de behandeling van de kaderbrief juli j.l. GL samen met de collega's van WIJ en de PvdA erop aandrongen om wederom met concrete doelstellingen te komen, werden deze partijen afgewimpeld met de belofte dat deze in de begroting en het collegeprogramma zouden worden opgenomen. Beide liggen voor en wat is het resultaat? Niks. De gemeentelijke visie zal nu worden afgerond in 2019. Het tempo kennende, waarop het tot dusver is gegaan, zit men met een beetje pech eerder aan de pepernoten dan dat de visie er is. Wat staat er nu echter wel concreet in? Dit zijn de aantallen huizen, die van het gas gaan. Dat zijn er aan het einde van deze collegeperiode in 2022 wel 500. Lansingerland heeft op dit moment 23.564 woningen. Als het meest conservatieve bouwtempo aangehouden wordt, worden er in 4 jaar 1.200 woningen bijgebouwd. Dan zijn er dus 24.764 huizen. En daarvan zijn er 500 van het gas. Dat is afgerond 2%. De heer Ruitenberg denkt dat zijn eerwaarde naamgenoot vergeet, dat de nieuwbouwwoningen ook van het gas los worden gerealiseerd, dus die mogen meegenomen worden in de percentages. De heer Ruijtenberg zegt dat dit klopt. Dat staat echter nergens genoemd, namelijk niet in het programma. Parijs is ver, maar met deze realiteit raakt het steeds verder uit het zicht. Want meneer Ruitenber, waarde naamgenoot, er is afgesproken dat alle nieuwbouw gasloos zou zijn. Dan zou de gemeente dan toch minstens 2.000 van het gas los kunnen hebben? En niet 500, waar hier over gesproken wordt. De heer Ruitenberg zegt dat het de planning is om van Wilderszijde een gasloze wijk te bouwen. Daarmee moet het gevorderd zijn in 2022, met de ontwikkeling van deze wijk. De aantallen die GL noemt, 2.000, zouden zomaar ontwikkeld kunnen zijn als het er niet meer zijn. De heer Ruijtenberg denkt dat dit zou moeten. Hij komt nog terug op Wilderszijde. GL begrijpt best dat goed doordachte plannen tijd kosten, maar hoe moeilijk kan het zijn? Kijk naar de zuiderburen, Rotterdam heeft een overzichtelijke pagina met daarin duidelijke doelstellingen over CO2 reductie en stikstofuitstoot. Waarom heeft Lansingerland dat niet? GL begrijpt, dat de grootste klapper door de glastuinbouw gemaakt moet worden. Maar nergens blijkt wat de gemeente hier gaat doen. De wethouder zegt een regierol te willen hebben. Een regisseur kijkt niet alleen toe, maar legt ook uit aan zijn spelers hoe het spel gespeeld moet worden. De echte houding van het college wordt verraad door de zin: uiteindelijk zijn inwoners en ondernemers zelf verantwoordelijk voor de verduurzaming. Afschuiven. En niet doorpakken. Dat schijnt de instelling te zijn. Het is al vaker gezegd: dit is de eerste generatie die te maken krijgt met de gevolgen van klimaatverandering en de laatste die er wat aan kan doen. Dat besef schijnt maar niet te willen doordringen. Het hoeft niet zo moeilijk te zijn. Waarom wordt er niet circulair gebouwd? Bruggen en fietspaden zijn daar uitermate geschikt voor. Vorig jaar is er een motie van GL aangenomen om scholen snel te verduurzamen. Deze is nog steeds niet uitgevoerd. Waarom niet? Het zwembad. Het college zou met een plan komen om deze zelf zijn energie te laten opwekken. Maar dit staat pas voor over 5 jaar op het programma. Weer doorschuiven naar een nieuw college. En zo gaat het door. Sociale woningbouw. Samen met Barendrecht heeft Lansingerland het laagste percentage aan sociale woningbouw. De heer Van Doorn refereerde er nog aan. Er is beloofd het op peil te houden of door te groeien naar 20%. Maar wat ziet men? In deze periode zakt het percentage zelfs weg naar de 18 à 19%. Waarom niet de stoute schoenen aangedaan en in de nieuwbouwprojecten ten minste 30% sociaal bouwen om in ieder geval aan reparatie te doen? Maar nee, het wordt doorgeschoven. Daarmee worden de wachtlijsten vergroot. Het percentage dure scheefwoning, dat zijn mensen die te veel betalen en recht hebben op een goedkope woning, laat men verder oplopen. In het programma staat dat in 2018 een akkoord is gesloten over de woningvoorraad met de regio Rijnmond. GL is heel benieuwd naar wat dat akkoord inhoudt, want GL kan zich niet voorstellen, dat bij deze lage percentages de provincie niet zal gaan ingrijpen. Neem armoedebestrijding. Vandaag is wereldarmoededag. Sinds Balkenende I is het percentage van werkende armen met 50% gestegen. Iedereen in deze zaal kent wel iemand die of zorg mijdt of moeite heeft om de eindjes aan elkaar te knopen. Waar zijn de concrete plannen om deze mensen te helpen met schuldsanering? Of time-outs bij schuldenproblematiek? De heer Markus heeft dit debat al eerder gevoerd met zijn achterbuurman. Er is een groot verschil tussen wat er in de begroting en het collegeprogramma staat en plannen die al eerder

zijn vastgesteld. Er zijn beleidsaccenten vastgesteld, zoals 'grip op geld' om mensen in armoede te helpen. Zo zijn er meer beleidsaccenten aangenomen, waarmee de gemeente heel concreet aan de slag gaat met de punten die GL noemt. Vindt de heer Ruijtenberg deze punten dan onvoldoende? Dan hoort hij het graag terug en kan hij met maatregelen komen. De heer Ruijtenberg zegt 'ja'. Wat staat er dan wel in? Er staat wel in dat het college vindt dat in deze collegeperiode het aantal uitkeringsgerechtigden met 15% minder moet zijn. Maar hoe? Dat staat er niet in. Afvalbeleid. Er staat dat er in 2019 een scenario-onderzoek komt naar diverse vormen van afvalinzameling. Waarom? Er ligt een prima rekenkamerrapport. Toon lef en neem het over. De luchthaven. Hij weet dat deze op Rotterdams grondgebied ligt, maar het woord luchthaven, of RTHA of Zestienhove, komt niet één keer voor in het programma. Hij had verwacht dat er ten minste in zou staan, dat men actief actie zou gaan ondernemen om elke vorm van uitbreiding tegen te gaan. Maar nee, geen woord. Is dat wellicht omdat één van de wethouders in een interview heeft gezegd dat het wel fijn is, dat er een luchthaven is, waarmee een vliegtuig van weg kan. En over geluidsoverlast: het is nu eenmaal wat drukker in de Randstad? Is dat de ware insteek van het college? Het gaat niet alleen om geluid. Hij blijft het zeggen, het gaat ook om ultra fijnstof. Bij uitbreiding van het vliegvel is de ontwikkeling van Wilderszijde veel moeilijker en waarschijnlijk kunnen die huizen niet verkocht worden. Dan wordt er een onderzoek gedaan naar gratis OV voor 65+ers. Dat is wat hier in staat. Hij hoorde van de heer Van Doorn, en daar was hij blij mee, dat er ook gekeken wordt of mensen met een kleine beurs gratis OV kunnen krijgen. De heer Van Doorn zegt dat dit een gecombineerde was. AOW met een kleine beurs, niet verschillende doelgroepen. Daarmee worden zijn woorden op een verkeerde manier uit elkaar gehaald. De heer Ruijtenberg leest alleen dat er onderzoek gedaan wordt naar gratis OV voor 65+ers. Dat staat er. GL had graag gezien, en hij hoort het graag als anderen het met hem eens zijn, dat het uitgebreid wordt naar mensen met een kleine beurs. Reik de hand uit om daarmee verder te gaan. Dit zou iets zijn, waarmee de gemeente aan armoedebestrijding doet en waarmee mensen echt geholpen worden. Alleen gratis OV voor 65+ers, omdat de 65+ zijn, is niet wat GL voorstaat. GL gaat voor maatwerk, waarmee veel meer bereikt kan worden. Waar hebben ouderen en andere inwoners van Lansingerland ook iets aan? Dat is een huisartsenpost in de dorpskernen. Daar is niet aan gedacht. Het is niet meegenomen. GL ziet dat als een gemiste kans en wil daar eventueel nog wat voor indienen. Maar natuurlijk zijn er ook positieve dingen. De veiligheid van de N209 gaat verbeterd worden. Dat is hard nodig. Ook leest hij dat voorstellen voor grotere aanpassingen van de rotondes aan de Klapwijkseweg uitgewerkt gaan worden. Hij gaat ervan uit, dat één van de aanpassingen de eventualiteit van een tunnel op de rotonde Klapwijkseweg / Oudelandselaan zal zijn. Een tunnel, waar ook de VVD voor gepleit heeft. Die tunnel, noem het maar de eigen Bonfutje. Het onderzoek naar de railterminal is een tweede ding waar GL blij mee is. Net als de aandacht voor het cultureel erfgoed, want kunst en cultuur zijn voor de geest wat lucht is voor de longen. GL steunt de aandacht voor de mogelijkheid van een museum dan ook van harte. Dank u wel.

Mevrouw Verhoef had dikke pret, toen zij in de glossy de mooie foto zag van het voltallige college met de felrode paraplu's. Dat kan geen toeval zijn, want veel van wat het college voorstelt om in de komende jaren te gaan bereiken, zijn ook punten die de PvdA voortdurend heeft geagendeerd. Ze zal kort een aantal punten noemen en de PvdA is hier dan ook heel blij mee. Verlaging van de OZB, versterking van de afdeling sociale zaken. De heer Markus vraagt of de PvdA heeft opgemerkt, dat wethouder Van Tatenhove speciaal zich heeft verkleed en een rode jurk heeft aangedaan? Mevrouw Verhoef weet dat wethouder Van Tatenhove de best geklede vrouw van Lansingerland misschien wel is. Heel vaak draagt zij rood en daar is ze heel erg blij mee en daar complimenteert zij haar mee. De PvdA is bijzonder blij met de verlaging van de OZB, versterking van de afdeling sociale zaken, een betere toegankelijkheid voor mensen met een beperking, versterken van de economische positie van Lansingerland als hart van de metropoolregio. En verder is het goed, dat het college initiatiefnemers, dus burgers met goede plannen, gaat begeleiden en snel duidelijkheid gaat geven over mogelijkheden of onmogelijkheden van hun plannen. Ook is de PvdA blij met de fietsveiligheid op de rotondes en Klapwijkseweg en Boterdorpseweg, die wordt verbeterd. Het college spreekt zich niet expliciet uit over de door de PvdA en VVD in hun verkiezingsprogramma verlangde aanleg van een fietstunnel, maar geeft wel aan, en zij quote hier: dat we voorstellen voor grotere aanpassingen uitwerken en zullen voorleggen aan de gemeenteraad. Wat de PvdA betreft, en GL had het er ook al over, biedt deze zin zeker op termijn een nieuwe ingang voor de tunnel. Er is ruim € 3mln structureel beschikbaar voor nieuw beleid. De PvdA wil graag enkele voorstellen doen voor aanpassing van de aandachtspunten vanuit de PvdA-visie. Bouwen en wonen staat natuurlijk bovenaan. Het standpunt is bekend: sneller, betaalbaar en sociaal bouwen; één van de belangrijkste politieke thema's van de PvdA voor de komende jaren en ook wel in het verleden. Het moet sneller en het is dus jammer, dat er maar 400 nieuwe huizen per jaar bij komen. De ambities zijn flink bijgeschoefd t.o.v. eerdere plannen. Wethouder Abbe geeft keer op keer aan, dat bouwen in een hoger tempo er nu niet in zit, omdat de markt dat niet aan kan. De gemeente kan er volgens hem zelf weinig aan doen. Maar het feit is wel, dat niet de markt, maar de gemeente als grondeigenaar nu de grootste risico's draagt en de projectontwikkelaars achterover leunen met hun veilige bouwclaims zonder ontbindende voorwaarden vanwege de tijdsoverschrijding. Wat de PvdA betreft, is de gemeente niet in

2030 maar al in 2025 klaar met het bouwen van 4.000 tot 7.000 extra woningen. Dat is 800 tot 1.000 per jaar en daarmee voldoet de gemeente aan de oproep van provinciebestuur en het ministerie van BZK. Er moet dus meer druk op worden gelegd en dat heeft als effect meer woningen voor de Lansingerlanders zelf, want daar doet de gemeente het tenslotte voor, snellere aflossingen van de leningen en daarmee ook snel versterken van de solvabiliteit. Alles moet uit de kast getrokken worden. Het college, maar ook de raad, moet er zijn, voor de gewone Lansingerlanders die een huis zoeken en niet voor de projectontwikkelaars. De PvdA is benieuwd hoe de raad hier tegen aan kijkt. Van diverse fracties heeft ze al gehoord van: sneller meer bouwen. Het moet ook socialer. Een aantal andere fracties heeft dat ook al genoemd. Die 20% wordt niet gehaald, en wat de PvdA mag het ook wat meer zijn, als men doorgaat op de wijze zoals het nu is aangegeven in het collegeprogramma. Er moet echt een reparatie plaats vinden. Werk voor iedereen, dat is waar de PvdA voor staat. Het is een prima plan om het aantal mensen met een bijstandsuitkering met 15% terug te brengen. Er wordt flink geïnvesteerd bij de aandachtspunten in het collegeprogramma op die participatie. De PvdA is blij met de afdeling sociale zaken, die wordt versterkt. Daar heeft de PvdA vaak op aangedrongen, maar de PvdA is niet zo blij met de keuzes die nu gemaakt worden voor de investeringen bij participatie. Bijvoorbeeld speerpunt 24, het nieuwe wij. Daar gaat bijna 1/3 van de investering heen, € 100.000 per jaar. Die ambitie ligt wel op het omlaag brengen van het aantal uitkeringsgerechtigden, maar het is absoluut nog niet duidelijk wat men gaat doen, hoe men dat gaat doen. Er wordt geïnvesteerd in een projectleider en een huisvesting. Daarnaast wordt er € 45.000 voor handhaving opzij gezet. Wat gaat dat allemaal opleveren? De PvdA ziet veel liever dat er wordt geïnvesteerd in cliëntondersteuning voor de participatiecliënten. En ook dat de gesubsidieerde arbeid toch weer een keer onder de loep wordt genomen, dat er minimaal een onderzoek wordt gedaan om te kijken of dat haalbaar is. Dan het gratis OV 65+, wat bij de PvdA in het verkiezingsprogramma stond. Door L3B wordt gezegd, dat het kan gaan om mensen met AOW met een kleine beurs, GL heeft het over mensen met een kleine beurs. In principe allemaal interessante opties voor de PvdA. Dat onderzoek moet sneller gebeuren. Het liefst zou de PvdA al een pilot experiment willen doen, want er liggen voldoende gegevens van andere gemeenten om door te kunnen rekenen of het financieel haalbaar is en welke doelgroepen hiervan kunnen gaan genieten. Armoede bij kinderen. Voor de PvdA is het belangrijk om kinderen in beeld te krijgen. Het college noemt dat er gelijke opgroeikansen moeten zijn voor kinderen en dat armoede moet worden voorkomen. Daar is de PvdA blij mee. Wat haar betreft zijn die kinderen nog steeds niet goed in beeld en kunnen dus ook niet gekoppeld worden aan allerlei vormen van inkomensondersteuning. Ze weet van het beleidsaccent 'elk kind een kans', maar daar komt dat niet nadrukkelijk naar voren. Ze zou graag willen zien, dat daar toch op één of andere manier een uitbreiding van de ondersteuning kan zijn. Duurzaamheid is ook al diverse malen genoemd. Wat de PvdA betreft veel te mondjesmaat uitgewerkt. Uiteindelijk zijn inwoners en ondernemers zelf verantwoordelijk voor verduurzaming, zegt het college. Daar is de PvdA het natuurlijk niet mee eens. Ze vindt dat ook het college daaraan moet meewerken, niet langs de zijlijn moet staan. De lokale overheid heeft hier een rol. Wat de PvdA betreft meer dan die 500 woningen van gas los aan het eind van de periode. Ook de PvdA had de rekensom gemaakt. Hoeveel huizen zijn er, hoeveel huizen worden er gebouwd. Zorg ervoor dat er zoveel mogelijk van gas los zijn bij de nieuwbouwwoningen, maar zorg er ook voor dat er voldoende alternatieven zijn voor gas op collectieve schaal; warmtenet, geothermie oplossingen, zonneparken op daken van publieke en private gebouwen. Allerlei aanpassingen aan het energienet zijn nodig om mogelijk te maken dat er gebruik gemaakt kan worden van de alternatieve energiebronnen. Ook daar wil de PvdA meer aandacht en investeringen voor zien. Wat de PvdA betreft worden ook de waarschijnlijk binnenkort beschikbare Eneco-gelden deels hiervoor gebruikt, voor die duurzaamheidsaanpak. Ze heeft nog één puntje en dat is het onderwijs. In de begroting staat dat er een korting is van € 50.000 op de rijksbijdrage voor de onderwijsachterstanden. Daar staat genoemd: wij gaan keuzes maken om ons beleid aan te passen naar de nieuwe budgetten. Het standpunt van de PvdA is, als er minder rijksbijdragen zijn dan moet de gemeente dat compenseren via de eigen gemeentelijke middelen, want voor- en vroegschoolse educatie is essentieel voor kinderen van vluchtelingen en een maatschappelijke achterstand. Dus ook hier wil de PvdA een aanpassing op kunnen doen in de begroting. Ze rondt af met te zeggen dat het college met de rode paraplu's kunt rekenen op de PvdA-fractie de komende jaren. De PvdA zal het college steunen op de punten waar de PvdA zich echt in kan vinden. Verder zal de PvdA ook een kritisch geluid blijven laten horen. Veel succes in de komende jaren. Bedankt.

Schorsing

De voorzitter schorst de vergadering tot 19.30 uur. Na de schorsing en het diner heropent de voorzitter de vergadering voor de beantwoording van de vragen in de eerste termijn door het college.

Beantwoording college

Wethouder Abee bedankt de raad voor de positieve en kritische benadering van het college en het collegeprogramma. Zo ervaart het college het zelf ook: een situatie die positief is, maar wat wel

kritische georganiseerd moet blijven. En de raad is nu volop in haar rol. Het is goed om kort stil te staan bij waar de gemeente vandaan komt, want in het verleden ligt het heden. Nog maar 4 jaar geleden dacht de gemeente failliet te gaan, artikel 12. Men meende de belastingen te moeten gaan verhogen, niet alleen in 2015, maar ook in de jaren erna. Er stonden forse bezuinigingen gepland of waren al uitgevoerd, in de openbare ruimte en zaken, die inwoners aan den lijve hebben ondervonden. Ook in de ambtelijke organisatie was fors gesneden. Dat was 4 jaar geleden. Nu ligt de begroting voor, voor de jaren 2019-2022. Men mag met elkaar trots zijn op wat er bereikt is. De raad, door duidelijk de kaders aan te geven, waar het naartoe moest gaan m.b.t. het financieel gezond worden van de gemeente. Ook de ambtelijke organisatie heeft een bijdrage geleverd. Maar ook bedrijven en de samenleving hebben er volop aan meegewerkt. Natuurlijk, het economisch tij zat meer mee dan ooit, maar de problemen waren ook door datzelfde economisch tij veroorzaakt. Om in de termen van de heer Markus te zeggen: tel uw zegeningen. Men mag blij zijn met wat er met elkaar bereikt is en waar de gemeente nu staat. Er ligt nu een begroting, die meer investeert in de samenleving dan voorheen. De wethouder kan zich de discussies nog herinneren, dat er nauwelijks geld voor nieuw beleid was. Het ging om € 70.000, aan het begin van het collegeprogramma. Nu ziet men bedragen boven de € 3mln. Het zijn geen zaken van potverteren, maar het gaat over zaken, die belangrijk zijn voor de samenleving, over het onderhoud wat op het goede niveau wordt terug gebracht, investeringen in veiligheid. Het collegeprogramma is een uitvloeisel van het coalitieprogramma; het is uitspreken van verzoeken. En men mag er blij mee zijn. Bijna iedereen is wel bij een sportvereniging betrokken en de tarieven kunnen gelijk blijven. De komende jaren wordt hier niets meer aan gedaan, omdat de gemeente het belangrijk vindt dat de samenleving weer intensief kan sporten en betrokken kan zijn bij de maatschappij. De begroting heeft meer risico in zich dan in het verleden. De heer Hoek heeft altijd mooie moppen. Dit keer over de eekhoorn. Het beeld van de eekhoorn is wel goed, want in het verleden had de gemeente die neiging wel, om de wangen goed vol te zetten en om sober en voorzichtig te begroten, ervoor te zorgen dat er eerder kans was op een meevaller dan een tegenvaller. Daar had de gemeente alle redenen voor, gezien de situatie. Nu moet men oppassen niet het haasje te willen worden door teveel geld uit te geven of teveel geld te sparen, terwijl er in de samenleving behoefte is aan veiligheid en kwaliteit. Dat is een belangrijk gegeven. Eens met de heer Hoek als hij zegt: pas op, overleef de gemeente zich niet? Het college denkt echter dat er een solide begroting staat, die veel minder overschotten kent dan in het verleden. Dat betekent dat als er zich een financiële tegenvaller voordoet, dat dit betaald moet worden vanuit de redelijk goed gevulde spaarpot of dat er maatregelen genomen moeten worden, afhankelijk van de vraag of het structureel of incidenteel is. De gemeente moet zeker scherp aan de wind blijven zeilen. Alles moet uit de kast gehaald worden om deze begroting, waar meer risico in zit maar wel realistisch is, uit te voeren. Het gaat over zaken die voor de samenleving essentieel zijn om uit te voeren. Er wordt gesproken over de schuldenproblematiek. Zeker, de gemeente heeft nog steeds een relatief hoge schuldenstand. De percentages zouden vergeleken kunnen worden, maar het grote verschil is dat de gemeente wel wat bezittingen hier tegenover heeft staan, namelijk grond, wat nu als zoete broodjes verkocht wordt tegen een hele mooie prijsstelling. Daar zit het grote verschil in. De schuldenpositie is fors, maar er is ook zicht op om die schuldenpositie fors af te bouwen. Dat gebeurt ook. Schulden zitten overigens niet alleen in de gronden. Schulden maakt de gemeente in zijn algemeenheid om wegen aan te leggen, bruggen te financieren, om groen aan te leggen. Het is niet alleen een verhaal van grondexploitatie; er zit ook een normale financiering onder. De schulden moeten zo snel mogelijk afgebouwd worden om te voorkomen, dat bij een nieuwe economische crisis de gemeente weer de nodige klappen krijgt. Dat geldt ook voor die Eneco gelden. Natuurlijk moeten die Eneco-gelden ingezet gaan worden om de schulden te reduceren. Het verlagen van de schulden biedt ook weer de mogelijkheid om te kijken of gelden op een goede manier geïnvesteerd kunnen worden, zodat er maatschappelijk rendement uit komt. Bij duurzaamheid komt de wethouder hier op terug. Conclusie m.b.t. financiën: het college denkt dat er een realistische begroting ligt met inderdaad iets meer risico's, omdat grote overschotten in goed beleid zijn gestopt. Met goed oppassen en de vinger aan de pols houden en met de kwaliteit die in de organisatie wordt gestopt, is de gemeente hier goed toe in staat. Men moet grip houden op de zaak, geen konijn uit de hoge hoed. Men moet precies weten waar het naar toe gaat. Er is een aantal maal gesproken over het begrotingsproces. De wethouder hoort positieve geluiden en complimenten richting de organisatie over de smartheid van het collegeprogramma, maar rondom het begrotingsdocument zijn nog wel wat inhaalslagen te maken. Zoals afgesproken is geprobeerd een voorzichtige slag te maken, maar richting volgend jaar moet daar nog een forse slag in gemaakt worden. De organisatie wil evalueren wat er met de P&C cyclus bereikt is en hoe dit verbeterd kan worden richting de toekomst. Dit wordt samen met de raad gedaan. Vandaar de toezegging: het college komt in december met een brief, waarin het college aangeeft hoe het proces eruit zou kunnen zien. Het college hoort graag of de raad dat proces mee ondersteunt, want uiteindelijk gaat het erom, dat de raad een begroting kan vaststellen, die helder is, de doelstellingen en de middelen goed weergeeft, zodat het college met de uitvoering aan de slag kan gaan en vervolgens de raad kan controleren of het geld doelmatig en efficiënt is uitgegeven. Het college komt hierop terug in december om de balans op te maken. Dan het duurzaamheidstraject, nieuw in zijn portefeuille. De wethouder stopt hier veel energie in, maar haalt er vooral energie uit. De heer Kuipers hoort de wethouder in rap tempo

overstappen naar duurzaamheid. Zijn daarmee de reacties m.b.t. financiën gegeven? Hij was nog benieuwd hoe de wethouder aankijkt tegen de septembercirculaire en hoe hij de IBP ziet. Die bedragen zijn er, maar er is nog geen beleid. Wethouder Abee zegt dat in de brief over de septembercirculaire staat wat de invloeden zijn. Na een lange tijd van positieve effecten is er nu ook een negatief effect. Dat heeft ook te maken met de meicirculaire, die heel positief was. Terecht heeft het nieuwe college geprobeerd duidelijkheid te geven over geldstromen. Nu gaat het even de trap af. Er was een discussie over de Btw-constructie, maar gelukkig is nu duidelijk wat wel mag. Het is vrij conservatief genomen, veel conservatiever kon het haast niet. Oftewel, heel voorzichtig is de Btw-compensatie opgenomen. Daarmee denkt het college een reëel beeld te schetsen. De toekomst kan niet voorzien worden, maar bij een normaal economisch beleid, verwacht de wethouder dat de rijksbegroting licht zal stijgen en dat de gemeente daar dan ook de begroting zal volgen. Er is ook gesproken over het sportgebeuren. De gemeente groeit en er staat een toenemend bedrag. Dat heeft alles met de opzet van de accres te maken. De groei van de gemeente wordt uit het toenemende accres gefinancierd. Het IBP gaat ook over duurzaamheid; daar komt de wethouder op terug. Een aantal dingen m.b.t. het IBP is nog niet duidelijk, maar er zit nog geld in de begroting om oplossingen te vinden. Op dit moment ziet de wethouder het niet als een knelpunt. Dan naar duurzaamheid. Dat is iets waar hij niet alleen veel energie in stopt, maar ook veel energie uithaalt. Hij merkt ook in de raad, dat het iedereen en alle partijen bezig houdt. Natuurlijk heeft de heer Ruijtenberg van GL gelijk als hij zijn zorg uitspreekt m.b.t. wat er allemaal nog moet gebeuren in de samenleving om de duurzaamheid goed op orde te brengen. Het gaat er niet om of zijn rekensommen helemaal juist zijn, maar er zal een gigantische opgave zijn m.b.t. verduurzaming van woningen, om de samenleving te verduurzamen. Het is ook de opvatting van het college, dat daarin ook geen keuze is. Of men wil of niet, en het college wil, de duurzaamheid moet goed handen en voeten gegeven worden. Men moet volledig mee draaien en de gemeente moet de volle verantwoordelijkheid nemen. De gemeente is betrokken bij de regionale samenwerking. De heer Hoek hoort de wethouder zeggen, dat het belangrijk is en dat de gemeente aan de bak moet. Maar dat blijkt niet uit de begroting. Hij hoort graag hoe de wethouder dat gaat financieren. Of spreekt hij voor zijn beurt. Wethouder Abee zal nooit zeggen, dat een raadslid voor zijn beurt spreekt, maar hij komt hier nog wel bij terecht. Het college is volop bezig met die enorme opgave en er is een enthousiast team van mensen bij betrokken. Met de RES wordt samen gewerkt (regionale energie strategie). Dit traject loopt. Het is nog steeds de bedoeling om er iets van te gaan vinden in december, maar het is wel heel complex om binnen een regionale samenwerking met zoveel gemeenten, waar belangen zo uiteen lopen, tot een gezamenlijk doel te komen. Belangrijker is dat de gemeente ook de eigen verantwoordelijkheid neemt. In december komt men met een beleidsvisie over duurzaamheid. Dit is al klaar; het maatschappelijk middenveld is er bij betrokken. De heer Hoek vindt dit prima. Het is juist des te vreemder dat het in december komt en dat er nu niets voor begroot is. Dat vindt hij zo vreemd, want dit betekent dat het college halverwege het jaar terug moet naar de raad. Dit betekent ook, dat er geen € 3,6mln wordt uitgegeven, maar mogelijk nog veel meer. Wethouder Abee zal zijn antwoord ombouwen om andere interrupties te voorkomen. Er zijn 3 sporen. Er zit geld in de begroting voor duurzaamheid. Ook heeft het college nieuw geld in de huidige begroting opgenomen, dus in het collegeprogramma. Dat lijkt misschien weinig, want het gaat om relatief weinig geld, maar het gaat over kapitaallasten, waarmee investeringen gedaan kunnen worden. Er kan voor € 500.000 mee geïnvesteerd worden. Dat zijn serieuze euro's, die in de begroting zitten. Er werd gevraagd of in beeld is hoe er afgelost kan worden als de gemeente de Eneco gelden krijgt. Dat zal vooral moeten zijn door het ontwikkelen van een systematiek, waarin er met korter geld gefinancierd kan worden, zodat de lening op korte termijn vervalt. Dan het derde spoor. Er zal veel geld in de samenleving nodig zijn om die duurzaamheid te financieren. Het college is niet van plan om het geld één op één aan bedrijven te geven of bij burgers naar binnen te schuiven. Het college denkt aan de facilitaire rol, stimulerende rol, ondersteunende rol en soms kan de gemeente de investering zelf doen. Gedacht wordt aan een revolverend fonds, maar uiteindelijk moet de raad bepalen of dat een verstandige keus is. Het gaat dan niet over een halve ton, maar over substantiële gelden. Of de gemeente dit beschikbaar stelt tegen gunstige condities, bijvoorbeeld aan individuele bewoners, om de stap richting verduurzaming van de woning te maken. Er zijn verschillende trajecten, de BRG heeft trajecten. Gekeken kan worden of het geld als financieringsconstructie kan gelden. In december komt er een beleidsvisie. De heer Duk merkt op, dat de wethouder vorig jaar heeft gezegd, dat het binnen een aantal jaar zou komen. Nu zegt de wethouder december; dat zijn 13 of 14 maanden. Is dit een aantal maanden? Wethouder Abee kan zich niet herinneren dat dit zo concreet besproken is. Het is een zeer complexe situatie. Men moet niet denken, dat in december de oplossing gevonden wordt met elkaar. Er komt bijvoorbeeld in te staan, dat rondom wijken keuzes gemaakt moeten worden. Gaat een wijk op de warmtepijp? Of wordt het all-electric? Of zijn er varianten? Dat zijn keuzes, die veelomvattend zijn en niet in relatief korte tijd genomen kunnen worden. Het moet een zorgvuldig proces zijn, het zal om een traject van vele tientallen jaren gaan, waar iedereen mee te maken zal krijgen, de individuele burger, maar ook bedrijven. De glastuinbouw is hier een voorbeeld van. Als er ergens winst valt te boeken is dat in de glastuinbouw. Maar men moet niet het idee hebben, dat de gemeente de pijpen gaat financieren, die tientallen tot honderden miljoenen zullen zijn. Als dat de verwachting is, moet hij de raad

teleurstellen, want dat gaat de wethouder niet doen, omdat dan net zo goed artikel 12 aangevraagd kan worden. De heer Ruijtenberg hoorde de wethouder zeggen, dat er voor de wijken gekeken gaat worden hoe ze van het gas af gaan of hoe ze gefaciliteerd zullen worden. Worden in december al de alternatieven besproken voor die wijken? Of wordt in december uitgelegd wat de mogelijkheden zijn? Hoe concreet is het al? Wethouder Abee legt uit, dat in een beleidsvisie aangegeven wordt op welke beleidsterreinen er een antwoord gegeven moet worden. Eén van de beleidsterreinen waar een antwoord op gegeven moet worden is: welke mogelijkheden zijn er technisch, wat betekent dat voor een wijk, want wijken zijn totaal verschillend vanwege isolatiewaarden van woningen en technische afschrijvingsduur en de waarde van het huidige net. Dit moet afgewogen worden. Bewoners zullen hier ook bij betrokken moeten worden. Men kan niet over de hoofden van mensen iets gaan vinden. De raad zal de keuzes moeten maken, maar daar moeten de mensen wel bij betrokken worden in een zorgvuldig proces. Duurzaamheid gebeurt met elkaar. De heer Jumelet vraagt of de wethouder het tijdspad kan uitleggen, want hij begrijpt er niet zo gek veel meer van. In de RES (regionale energie strategie) is er aangegeven, vanuit het klimaatakkoord en de tafels, dat er in juni 2019 een conceptverhaal moet liggen voor deze regio. De opgave is enorm. Eind 2019 moet duidelijk zijn wat de bijdrage gaat worden aan de klimaatopgave. De voorzitter vraagt wat zijn vraag is. De vraag van de heer Jumelet is, hoe de gemeente de opgave gaat halen, als men in december met een visie komt. Wethouder Abee zegt dat het één met het andere te maken heeft. Als er binnen de RES veel aandacht komt voor de warmtepijp, dan zal de gemeente daar op in kunnen spelen. Dat zal de wethouder graag doen, maar dan moet wel binnen de RES vast gesteld worden, dat de warmtepijp er gaat komen en hoge prioriteit krijgt. Dan kan de raad hier in december wel vaststellen, dat woningen in Wilderszijde op de warmtepijp aangesloten worden, maar als die pijp er niet komt, schiet dat niet op. De wethouder snapt de vragen, maar hij ziet de realiteit en hoe het krachtenveld zich verhoudt. De heer Jumelet zegt dat de gemeente meer dan 20.000 woningen heeft, ook zijn er bedrijven. De huidige situatie vraagt ook om een antwoord als het gaat over verduurzaming. Hoe ziet de wethouder dat dan? Het college kijkt telkens richting de tuinbouw. Voor wethouder Abee is dit helder. De tuinbouw is gigantisch belangrijk als het gaat om het halen van milieudoelstellingen. Hier valt veel winst te boeken als men met elkaar tot de juiste besluiten komt. Maar dat is maar één onderdeel. Daarnaast zijn er de gewone bedrijven, kleine bedrijven, grote bedrijven, die ook allemaal de slag zullen moeten maken. En niet in de laatste plaats zullen alle huizen dit moeten. Natuurlijk wordt er in Wilderszijde volledig duurzaam gebouwd en het liefst een schepje erop. Een aantal van 500 is niet indrukwekkend op een aantal van 20.000, maar het moet gezien worden als een mammoetschip. Dit begint heel langzaam; een fase waarin men zich afvraagt of het wel vordert. En in die fase zit de raad op dit moment. Vervolgens kan na een jaar geconstateerd worden, dat er wel degelijk meters gemaakt zijn. Als het ding landelijk eenmaal op gang komt, en het heeft ook te maken met technologie, dan komt het op stoom. Dan zijn er andere getallen te zien. Mevrouw Verhoef vraagt of er dan voldoende geld gebudgetteerd is om mee te varen met het mammoetschip. Nu staat er € 8,5 ton per jaar in de begroting voor duurzaamheid plus nog ruwweg € 30.000 tot € 50.000 per jaar in het wensenlijstje van het collegeprogramma. Hoe gaat de wethouder dit dan allemaal financieren? Blijkbaar heeft de wethouder mooie plannen in petto in het duurzaamheidsbeleidsplan. Wethouder Abee moet de raad teleurstellen als men verwacht dat de gemeente dit op voorhand gaat financieren. Hij kan het zich ook bijna niet voorstellen, dat de raad dit verwacht. De gemeente gaat niet de isolatie van woningen van individuele burgers betalen. De gemeente gaat al helemaal niet de aanleg van de warmtepijpen realiseren. Dat is niet de gemeentelijke taak. De gemeente moet geld uitgeven voor de eigen gebouwen. De gemeente zal stimuleren, meewerken, activeren, kennis overdragen, maar ook faciliteren m.b.t. financiering. Kan de gemeente een financieringsconstruct verzinnen voor mensen die het niet kunnen betalen, tegen hele lage rente? Sluit de wethouder uit, dat er meer geld komt voor duurzaamheid? Nee, dat kan de wethouder niet uitsluiten. De heer Jumelet noemt als voorbeeld het vervangen van alle verlichting door LED-verlichting. Is hier dan geld voor? Hij hoorde de wethouder de Eneco-gelden noemen, maar het is onzeker of dat er gaat komen. Wethouder Abee denkt, dat er geld voor is, ook in de begroting van wethouder Fortuyn, die ook slagen zal maken binnen zijn portefeuille. Als er lampen vervangen moeten worden, gaat men natuurlijk niet meer op zoek naar gloeilampen. Het zal automatisch een proces zijn. Heeft het college alle doelstellingen in beeld? De raad wil toch niet, dat het college een blanco cheque vraagt van een miljoen om vervolgens te bezien wat ermee gedaan wordt? Er wordt ordentelijk met elkaar gepraat, men heeft elkaar echt nodig. Eens over de noodzaak. De wethouder steekt de hand uit naar de gehele raad, ook naar de oppositie. De raad en het college moeten het samen aanpakken in samenwerking met bedrijven en burgers. Er moet draagvlak zijn. De heer Jumelet begrijpt, dat als hij de motie indient, die hij in juni heeft ingediend, waarin gevraagd werd om concrete doelstellingen, de wethouder het van harte zal ondersteunen. Wethouder Abee vindt dit een leuk politiek iets. Hij wil het kort houden. Met elkaar moet naar de toekomst gekeken worden. De raad moet ervan overtuigd zijn, dat het college het serieus neemt. De doelstellingen moeten in december vastgesteld worden en moeten vervolgens op veel terreinen uitgewerkt worden. Het college is al volop bezig met het proces van zonnepanelen op daken. De aantallen zijn genoemd en het zal zeker geïntensiveerd worden als de mogelijkheden er zijn. De raad is op haar wenken bediend. De heer Duk hoort de wethouder

zeggen, dat de raad en het college duurzaamheid samen moet oppakken met de samenleving. Die wens deelt hij. Hij snapt dan niet, dat het college moties die vorig jaar zijn ingediend pas eind 2019 tot 2024 wil gaan uitvoeren. Wethouder Abbe heeft hier geen tegenspraak in. Het college heeft duidelijk aangegeven wat ze wil. Dat is nagenoeg ook wat de motie aangeeft. Het college zal zo concreet mogelijk zijn m.b.t. de doelstellingen, die de gemeente zelf kan behalen. Ook zal het college zo concreet mogelijk zijn m.b.t. de beleidsdoelstellingen en beleidsterreinen, die besproken gaan worden. Het probleem is zo omvangrijk en zo veelomvattend; de raad moet proberen er massaal en collectief in te zitten. Hier zijn alle kansen voor aanwezig. De wethouder wil het hierbij laten.

Burgemeester Van der Stadt is blij, en het college ook, dat er in deze gezamenlijke commissie zoveel aandacht bestaat voor een aantal grote onderwerpen. Wonen, infrastructuur, verkeersveiligheid, duurzaamheid. Het zijn allemaal onderwerpen, die boven aan de agenda staan, niet alleen bij de individuele portefeuillehouders, maar ook van het college als geheel, omdat het college beseft, dat de oplossingen niet alleen hier in Lansingerland gevonden gaan worden. Er komt heel veel op de gemeente af en de gemeente heeft daarbij met de regio te maken en met het rijk en de provincie. Zij leggen druk op bepaalde onderwerpen, maar tegelijkertijd is er ook veel te halen. Een jaar of vier geleden keek de regio naar hoe Lansingerland afstevende op artikel 12, een beetje meewarig: wat komt er van terecht, want alles lag plat. Vandaag de dag is dat heel anders. Vandaag de dag kan rustig gezegd worden, dat Lansingerland op de kaart staat in de regio en dat men naar Lansingerland zijn. Lansingerland is in de lead op een heleboel dossiers en is weer het hart van de Randstad. Die positie komt de gemeente toe en kan de gemeente ook aan. Het college heeft zich voorgenomen om Lansingerland op dit soort onderwerpen regionaal nadrukkelijker te positioneren. Hier is de afgelopen jaren veel zaaiwerk voor verricht, dat mag niet onderschat worden. Posities zijn ingenomen. Wethouder staat vooraan als het gaat om infrastructurele budgetten, de MIRT. De wethouder wonen, mevrouw Arends, staat vooraan als het gaat om het economisch dossier. Op dit soort dossiers neemt de gemeente de lead. En dat is heel belangrijk. Er komt namelijk nogal wat op de gemeente af. De woonopgave is bekend. De grote steden zeggen dit binnenstedelijk op te gaan lossen. En heel veel mensen zeggen dat ze dit niet gaan redden. Er wordt heel veel gesproken over de oude lijn, de oude spoorlijn, de oude as Den Haag - Rotterdam. Veel mensen zeggen dat dat het niet gaat redden. En vroeg of laat gaan mensen dan naar Lansingerland kijken. Als dit dossier op het bordje van Lansingerland landt, dan moet deze gemeente daar klaar voor zijn, want het college wil van tevoren in de lead zijn op dat dossier. Het college wil zelf aan de knoppen zitten. Dat betekent: niet afwachten, maar actief de discussie aangaan. Dat geldt voor meerdere dossiers. Infrastructuur is cruciaal; de discussie over de veiligheid op de N209 met de provincie. Maar er ligt ook druk op Alphen aan de Rijn. Zij willen sneller naar Rotterdam. Dit gaat botsen met de verkeersveiligheid en daar is de wethouder mee bezig. Alternatieven: de ZoRo-busbaan vertrammen. Er komt straks een station en daar moet wat heen. De heer Hoek was in de veronderstelling dat de burgemeester een antwoord zou geven op de vragen m.b.t. veiligheid. Dit zijn een soort nieuwe algemene beschouwingen. Dat is niet de bedoeling, denkt hij. De voorzitter denkt dat hij geduld moet hebben. De burgemeester gaat over zijn eigen verhaal. Burgemeester Van der Stadt zegt dat het belangrijk is, dat de zaken in de kaders gesteld worden, waarin ze moeten staan. Dat moet iedereen beseffen. En dat de dossiers uiteindelijk allemaal bij elkaar komen. De portefeuillehouders in het college behandelen de vragen niet gescheiden, maar gezamenlijk. In dat spoor is het cruciaal dat het college de raad laat aanhaken, want al die dossiers komen uiteindelijk bij de raad op het bordje. Daar leidt dit verhaal toe. Het college gaat de raad voor het einde van het jaar voorzien van een paper, een aangeklede notitie, niet te mager, waarin al die dossiers op tafel komen voor de raad, waarin staat wat er allemaal op de gemeente afkomt en wat de raad kan verwachten en hoe het college daarmee om wil gaan en welke posities de gemeente inneemt. Met Zoetermeer zijn al arbeidsmarkten besproken en infrastructuur en de woonopgave. De heer Markus vindt het prachtig wat de burgemeester vertelt, maar hij snapt niet waarom dat dan niet is opgenomen in het collegeprogramma, dit soort concrete ideeën. Wordt de paper in de commissie besproken? Burgemeester Van der Stadt antwoordt dat de commissie hier over gaat. Hij nodigt de raad van harte uit om het te agenderen. Het is belangrijk. Op de dossiers, waar de raad standpunten vraagt van het college, worden niet gescheiden behandeld. Het college beziet ze in een breder kader. Wat er op de gemeente af komt, is veel. Het college wil dat samen met de raad vanuit zelfvertrouwen en kracht tegemoet zien. De heer Ruijtenberg vraagt waarom dat dan niet in het collegeprogramma heeft gestaan. Het is prima om in dit programma aan te geven wat er op de gemeente af komt, welke plannen er zijn. Waarom moet hier weer een aparte paper aan gewijd worden, die dan ergens in 2019 besproken gaat worden. Waarom niet nu? Burgemeester Van der Stadt legt uit, dat er twee gescheiden soorten documenten zijn. Een begroting gaat primair over bedragen, die ergens aan uitgegeven worden. Dat geldt ook voor het collegeprogramma. Daar staan bedragen in voor acties, die het college wil ondernemen. Al die acties moeten beleidsinhoudelijk aan elkaar gekoppeld worden. En daar gaat het college nu een start mee maken, want er komt veel op de gemeente af en dat moet verbonden worden. Had de raad al een antwoord verwacht? Dat is te kort dag. De raad kan niet verwachten, dat er in het voorjaar geformeerd is waarna in de zomer al die dossiers aan elkaar geknoopt

zouden worden om het beleidsinhoudelijk goed te positioneren. De raad moet mee. Niet alleen de coalitie of alleen het college. Dat gaat het college bieden. Dan de portefeuille, waar terecht om gevraagd is. Veiligheid. Eens met de heer Hoek, met de nadruk die hij legt op het jongerenwerk. De burgemeester verschilt niet van mening met de heer Hoek. Het is wat hem betreft ook niet of of. Het is en en. De jeugd is niet een probleemkind. Integendeel. Zo kijkt de burgemeester er niet naar. Wethouder Van Tatenhove behandelt de jeugd. Jeugd- en jongerenwerk is heel actief, er zijn veel voorzieningen en zij zal uitgebreid ingaan op de positie van de jeugd in deze gemeente en wat de gemeente wil doen. Pas als het mis gaat en de jeugd gaat grenzen over, die ze niet over mogen gaan, dan is het niet meer van jeugd- en jongerenwerk. Dan is het van een BOA. Maar een BOA is er niet om achter jongeren aan te rennen. Een BOA heeft een enorm breed takenpakket en daar is hij op berekend. De ervaren overlast maakt dat er relatief veel klachten zijn over jongeren. De gemeente moet met die jongeren in gesprek, ook op BOA-niveau. En vandaar BOA's voor de jeugd, maar dat is niet in de vorm van repressie, want daar is een BOA helemaal niet voor. Dat is een politietak. De BOA moet goed uitgerust zijn. Er kunnen niet 9 mensen de straat op gestuurd worden zonder de juiste materialen. Ze zijn voorzien van een portofoon voor contact met de meldkamer van stadstoezicht Rotterdam. Ze zijn voorzien van vervoersmiddelen, zoals elektrische fietsen. Zij zijn voorzien van scherp werende vesten. Ze zijn goed beslagen ten ijs. Als zij meer nodig hebben, komt de burgemeester terug bij de raad als het niet in het budget past. Op dit moment is het niet nodig. Er kunnen discussies gevoerd worden over pepperspray en of ze geen auto nodig hebben, maar BOA's moeten laagdrempelig op straat opereren, wat de burgemeester betreft. Het is geen patrouilledienst. Het zijn mensen, die als gastheer, zoals de heer Van der Laan dat ooit noemde, opereren in de gemeente. Dat is wat anders dan repressief. De heer Hoek vraagt of de burgemeester niet vindt dat een jeugd- en jongerenwerker veel laagdrempeliger is. Burgemeester Van der Stadt zegt 'ja'. Zij zijn elke dag op de straten actief met jongeren. De heer Hoek heeft juist gepleit voor jeugd- en jongerenwerk in de avond en nachtelijke uren, want het gaat er juist om om dan contacten te leggen. Niet met een kogelwerend vest in een BOA-uniform met jongeren in gesprek gaan, want dat gaat hem echt niet worden. Burgemeester Van der Stadt is het daar mee eens. Hier gaat wethouder Van Tatenhove wat over zeggen. De jeugd- en jongerenwerker is op straat. Ze gaan gezamenlijk de straat op met BOA's en particulieren. Over het contact verschilt de burgemeester niet van mening met de heer Hoek. De BOA komt er helemaal niet aan bod. Pas als jongeren bierflesjes naar huizen staan te kegelen, en inwoners zich dan onder de bank verstopt, dan komt de BOA pas in actie. Dat onderscheid moet gemaakt worden. De heer Hoek hoort de burgemeester spreken over 30 acties, die de BOA's gaan uitvoeren. Wat moet hij zich daar concreet bij voorstellen? Gaan ze laagdrempelig contact leggen? Gaan ze controleren? Gaan ze jongeren weg sturen? Wat gaan ze doen? Burgemeester Van der Stadt denkt niet dat de begrotingsbehandeling het moment is om over de taak van de BOA's te praten. Dat lijkt hem wat gedetailleerd voor deze behandeling. De acties van de BOA's zijn zichtbaar. Of ze nu bij een school staan, fout parkeren aanpakken, fietsen zonder licht, of als iemand een klacht heeft over de buurman, hun takenpakket is heel gevarieerd naast formele meldingen, afval e.d. De heer Ruijtenberg leest hier dat er 3 extra wijkBOA's komen met de specialisatie jeugd. Te lezen is: we verdelen deze extra BOA's over de kernen op basis van het aantal inwoners per kern. Er zijn 3 kernen en er komen 3 extra BOA's. Hoe gaat die verdeling eruit zien? Burgemeester Van der Stadt denkt dat één op elke kern een voor de hand liggend antwoord zou zijn, maar er zijn verschillen in grootte. Ook zijn er grote verschillen in problematieken. De BOA's worden niet één op één op één ingezet. Ze hebben ook hun reguliere takenpakket, ze moeten elkaar kunnen vervangen, er zijn ziekten e.d. De achtergrond is niet er een statisch model van te maken. Ze moeten ingezet worden waar ze nodig zijn. En ook op de tijdstippen dat ze nodig zijn. Als er om 24.00 uur overlast is op een locatie, dan zorgt men ervoor dat de BOA er om 24.00 uur zal zijn. Als er straatraces zijn in het buitengebied, probeert men ze daar te hebben. Als er klachten zijn over gedumpt vuilnis in het Annie M.G. Schmidtpark, dan probeert men ze daar in te zetten. Tenslotte de samenwerking. Op dat dossier is samenwerking cruciaal. En die samenwerking verloopt gewoon goed. Dat wil niet zeggen, dat er geen klachten zijn bij die samenwerkende partijen. Soms kan de politie geen informatie geven om privacy-wetgeving of andere redenen. Dan wordt met de politie gekeken hoe die informatie wel beschikbaar komt. Buurttoezicht heeft diezelfde klacht richting de politie en de gemeente. Er kan niet altijd aan tegemoet gekomen worden. Wat cruciaal is dat er samen gekeken wordt hoe de informatie wel op tafel komt binnen de wetgeving. Het is dan belangrijk dat de ander niet weggezet wordt. Die neiging is er af en toe, van: de politie wil niet, de politie doet het niet, de politie geeft niet wat wij leveren. De burgemeester staat voor inzet van de politie m.b.t. informatiedeling, maar ze kunnen niet alles wat men wil. De samenwerking verloopt hartstikke goed als een ieder elkaar respecteert in de respectievelijke taken. Dank u wel. Mevrouw Den Heijer had nog een eenvoudige vraag gesteld over de BOA's en de inzet op veiligheid. Hoe zit het met monitoring en evaluatie m.b.t. deze nieuwe inzet? Hoe kan dit op een passende manier worden ingezet? Ze heeft de burgemeester hier niet over gehoord. Burgemeester Van der Stadt vindt dit een lastige vraag. Het werk van een BOA kan niet in een format gevat worden. Men kan niet zeggen dat hij zoveel uur daar moet zijn of zoveel uur dat moet doen. Een evaluatie komt op het beleidseffect aan. Heeft men het gevoel dat de inzet van de BOA's leidt tot een vergroting van de leefbaarheid in de gemeente? Dat is altijd een gevoel.

Neemt de overlast af, dan zou gezegd kunnen worden dat het beleid succes heeft, maar de burgemeester kan dat niet garanderen. Hij kan niet zeggen of de teruglopende veiligheidscijfers in Nederland op oplopende veiligheidscijfers te maken hebben met het werk van de politie, want er zijn ook andere ontwikkelingen. Dus hij vindt dat heel erg moeilijk. Hij weet dat hij meer met 9 BOA's kan dan met 6. Er zijn veel meldingen van burgers en geprobeerd wordt deze te beantwoorden. Maar hij kan alleen in de gevoelskwestie zeggen: u zult het moeten ervaren. Mevrouw Den Heijer merkt op, dat BOA's aangenomen met een idee m.b.t. het effect. Daar kan wel van uitgegaan worden. Ze begrijpt, dat het moeilijk is om er allerlei normen aan te hangen, maar ze wil toch voorstellen om te kijken hoe dat op een goede manier gedaan kan worden. De raad kan daar best over meedenken. Het kan in vertellende gesprekken tot uiting komen m.b.t. wat ze doen en wat de effecten zijn. Ze wil er over meedenken, want nu staat er helemaal niets over deze meting en dat is niet goed. Burgemeester Van der Stadt heeft niets tegen de suggestie van mevrouw Den Heijer, maar hij kan geen cijfers geven, die één op één aan elkaar gekoppeld kunnen worden. Hij hoopt elk jaar, dat Lansingerland op de misdaadmeter in het AD een betere kant op gaat. Hij hoopt, dat hij de burgers telkens betere cijfers kan geven en dat men hoort dat er verbeteringen te zien zijn. Maar er spelen zich ook autonome ontwikkelingen af. Als er plotseling een bende vanuit de andere kant van het land of Europa deze kant op komt en een paar autokraken pleegt, gaat het veiligheidsgevoel naar beneden en de burgemeester kan dat niet voorkomen. Eind van het jaar of begin volgend jaar wordt er gesproken over het integraal veiligheidsbeleid in de commissie. Misschien is dat het moment om verder te brainstormen hoe er meetpunten bepaald kunnen worden. Dit geeft hij aan de raad als suggestie. Neem het dan op en kijk hoe dit in het integraal veiligheidsbeleid kan komen. Wat verwacht de raad aan resultaten? De burgemeester vindt dat heel moeilijk, behalve de enorme inspanningen die verricht worden.

Wethouder Fortuyn is vanavond blij verrast. Maar eigenlijk niet verrast, omdat het een klein beetje te verwachten was. Het is een kwestie van elkaar leren kennen, hoe men met elkaar samen werkt, hoe men met elkaar dingen aan het opbouwen is en een mooi programma aan het uitwerken is. Het is helder dat niet alle programma's tot het eindpunt zijn benaderd, terwijl er wel goed over nagedacht wordt. De wethouder vraagt de aandacht voor de integraliteit. Lansingerland zit niet op een eiland. Als er over bereikbaarheid gesproken wordt, wordt er over een brede gebied gepraat dan alleen maar Lansingeland. Dat is belangrijk. Allerlei processen worden met elkaar opgewerkt en dat is zomaar niet klaar. Het college is overal vertegenwoordigd en heeft posities ingenomen, waar invloed uitgeoefend kan worden om in het belang van Lansingerland, maar ook voor de regio, datgene te doen waarvoor men staat met elkaar. De gemeente wil groeien, bloeien en versterken. Het punt is dat de dossiers niet op alle onderdelen klaar zijn. Dat geldt ook in zijn verhaal. Er zijn vragen gesteld, die hij punt voor punt zou kunnen afwerken, maar als het over openbaar vervoer gaat, gaat het ook over veiligheid en bereikbaarheid, ook over bereikbaarheid binnen de grenzen van Lansingerland. Het CDA en VVD hebben echt aandacht gevraagd voor de buitenruimten, mensen die minder valide zijn, een beperking hebben, de toegankelijkheid. De wethouder heeft hier eerder op gereflecteerd. De gemeente staat graag klaar, bij het eerste de beste telefoontje wordt het opgelost. Alleen, als de gemeente niet weet waar het ervaren wordt, dan is het lastig zoeken en om alles zonder drempels aan te leggen, want zo werkt het niet. Met de doelgroepen wil de gemeente gezamenlijk aan de slag gaan. De gemeente heeft een aantal boeken van mevrouw Dijkshoorn gekocht om kennis te nemen van wat men kan doen bij evenementen om de toegankelijkheid te vergroten. Moet hier apart beleid voor komen? Nee, want het is bestaan beleid. De openbare ruimte is voor iedereen en daar is niemand bij uitgezonderd. De gemeente wil er verantwoording voor afleggen, maar wil ook weten waar de knelpunten zitten. Dat geldt ook voor veiligheid en bereikbaarheid. In het grote geheel gaat het over busvervoer, metrovervoer, toekomstige ontwikkelingen, maar ook over de knelpunten. De gemeente schenkt aandacht aan de knelpunten, die bekend zijn. De wethouder krijgt regelmatig een mailtje waarin een knelpunt wordt aangegeven. Hij probeert hier altijd zo snel mogelijk op te acteren dan wel beleid te maken. Met elkaar is het fietsveiligheidsplan opgesteld. Misschien komt er wel een tunnel, misschien is het wel zeker, dat weet de wethouder niet, alleen de locatie is nog niet bekend. Een aantal dingen is nog niet bekend, omdat ze nog uitgezocht moeten worden. Het college blijft druk uitoefenen op de provincie. Ook dat is in regionaal verband. Alphen aan de Rijn wil en parallelle A4 hier creëren tot de A12, liefst 4-baans, op de N209 en N11. Weet wat er gebeurt. De raad zit aan het voortraject als het over veiligheid gaat. De heer Hoek wil erop aandringen om antwoorden te geven op de vragen die gesteld zijn. Het lijkt nu wel een reclamespotje. Fracties stellen vragen, het is niet raar als ze daar antwoord op krijgen. Nu is het een integraal verhaal van waar de wethouder allemaal mee bezig is, maar dat zijn niet de vragen. Het dringende verzoek om de vragen te beantwoorden. Wethouder Fortuyn geeft hem hier gelijk in, maar het gaat ook om kaderstelling, begroting, investeringen. Er zijn lijnen aangegeven. De wethouder had gehoopt, dat dit niet gevraagd zou worden van hem. Waarom? WIJ komt met 2 vragen. De eerste vraag gaat over zwerfafval en deze is technisch beantwoord, een vraag van L3B in de notitie als bijlage. Waarom gaat het college minder doen m.b.t. zwerfafval? Omdat er in 2018 een investeringsslag is geweest. Daardoor geeft de gemeente minder uit, maar de inzet wordt niet minder op het zwerfafval. De

inzet blijft hetzelfde. De tweede vraag gaat over het Annie M.G. Schmidtpark. Als de heer Hoek het dossier had gevolgd m.b.t. het mobiliteitsplan en fietsveiligheid Berkelsdijkje, waarbij veel gediscussieerd is over de varianten, had hij kunnen weten dat het Annie M.G. Schmidtpark als variant is afgefallen. De variant Berkelsdijkje is overgebleven met daarbij de suggestie van de CU om te kijken of het goedkoper kan. De heer Jumelet heeft hier een ander beeld van. Vorige maand is er een beeldvormende avond geweest, waarbij een aantal varianten gepresenteerd is en de voorkeursvariant van het college. Hij had toen om een kostenoverzicht gevraagd, zodat de raad een afweging kan maken. WIJ geeft graag mee, dat WIJ de variant die al eerder te berde is gebracht, graag hierbij meegenomen wil hebben. Wethouder Fortuyn heeft inderdaad andere beelden, want het gaat nu over het Berkelsdijkje, integraal ernaast of eventueel over de Bernhardstraat. Dat heeft te maken met de snelfietsroute en de 50% subsidie, die de gemeente krijgt. Dit is een robuuste oplossing. In het kader van veiligheid: een fietser zoekt altijd de snelste weg en een omrit via het Annie M.G. Schmidtpark was voor het college geen optie. Het gaat de heer Jumelet nu even niet om de inhoud rondom het Berkelsdijkje, maar wel om het proces. Meerdere malen is gezegd dat de raad een fatsoenlijke afweging moet kunnen maken tussen diverse varianten. Het college kan een voorkeursvariant hebben, maar de raad gaat over de besluitvorming. Wethouder Fortuyn heeft dat beeld niet. De heer Markus heeft de presentatie erbij gepakt. Hier komt de verwarring vandaan. In de presentatie staat dat het besproken wordt in de commissie ruimte in oktober. Schijnbaar is er een bespreking toegezegd. Wethouder Fortuyn denkt dat het dan op 31 oktober op tafel komt. De wethouder denkt niet dat hij alle vragen individueel moet gaan beantwoorden, omdat het om het grotere geheel gaat. De voorzitter denkt toch dat de wethouder de vragen mogelijk moet beantwoorden. Wethouder Fortuyn legt een wat breder verhaal neer over de regio, over veiligheid en knelpunten. Dan kan hij ook de Hoefweg erbij halen. De knelpunten hebben de aandacht. Daarin probeert hij de antwoorden te geven op vragen die gesteld zijn. Het OV is heel belangrijk. Partijen hebben vragen gesteld over gratis OV. De achterliggende gedachte van gratis OV voor 65+ers is om de doelgroep te detoneren waar het om gaat. Het gaat om 65+ers of 70+ers, het gaat niet om het detail. In samenspraak met Welzijn wordt gekeken welke mensen in een isolement dreigen te geraken door de beperking van hun reismogelijkheden. Het college wil proberen mensen uit hun isolement te halen en weer de ruimte te geven om meer in de maatschappij mee te doen. De heer Ruijtenberg vindt de opmerking dat het niet om details gaat eigenlijk wel vreemd, omdat het juist om details gaat. Waarom beperkt de wethouder zich alleen tot 65+ers en is het niet voor alle mensen met een smalle beurs? Dat is niet de keuze geweest van wethouder Fortuyn. Dat over de details is wellicht wat ongelukkig gekozen. Het gaat om mensen met een AOW, die er nagenoeg niets bij hebben, een beperking hebben, in een soort isolement dreigen te geraken, om hen ruimte te bieden om met OV uit het isolement te kunnen komen. Dat is de doelstelling. De vragen worden op dit moment geformuleerd. Met partijen die er kennis van hebben en met doelgroepen is de wethouder in gesprek. Waarom is er niets begroot? Voordat het allemaal rond is, is het rond de zomer. Dan is het op tijd voor de begroting 2020. De heer Ruijtenberg vraagt of het gaat om 65+ers gaat die in een isolement dreigen te raken. Of gaat het om 65+ers met een smalle beurs? Wethouder Fortuyn bedoelt de laatste groep. Mocht gaandeweg het onderzoek en de gesprekken blijken dat de groep breder is, moet de formulering goed neergezet worden, want het gaat om bedragen en om consistent beleid, het moet budgettair vol te houden zijn op langere termijn. Er kan geen uitvraag gedaan worden naar de RET zonder duidelijk te hebben wie of wat er gebruik van gaat maken. Het college is echt op zoek naar een kader om het in te vullen. De heer Hoek begrijpt het nu helemaal niet meer. In het coalitieakkoord staat duidelijk: gratis OV voor eenzame ouderen. Wethouder Fortuyn vraagt zich af wat hij daar niet aan begrijpt. De heer Hoek hoort dat er een beurs bij gehaald wordt. Dat begrijpt hij niet. Hoe kan hij dit organiseren. Wethouder Fortuyn zegt dat er nog niet met marktpartijen gepraat wordt, om eerst te achterhalen over welke groep mensen het gaat. Het zijn over het algemeen mensen, die een smalle beurs hebben en daardoor beperkt worden om naar buiten te gaan. Dat is de groep die het college wil benaderen. De voorzitter wil het onderwerp OV voor ouderen afronden. Er komt een onderzoek. De heer Ruijtenberg had nog een vraag. De voorzitter zegt dat er genoeg over gesproken is. Het is duidelijk wat de wethouder heeft aangegeven. Hij geeft de wethouder het woord. Wethouder Fortuyn is klaar met de beantwoording. De heer Markus had nog een vraag gesteld over de handhaving kwaliteit van oppervlaktewater. Wethouder Fortuyn geeft aan, dat er driejaarlijks een overleg is met de hoogheemraadschappen. Dit is recentelijk geweest. De gemeente opereert met twee hoogheemraadschappen, namelijk Delfland en Schieland Krimpenerwaard. Daar loopt een aantal programma's, zoals de emissieloze kas. Op dit moment loopt een grote actie 'De bezem door de kas'. De heer Markus kent dat allemaal, die bezem door de kas. Het gaat hem om handhaving. Prachtige initiatieven, maar bij die ene tuin die blijft lozen terwijl er niet gehandhaafd wordt, blijft het mis gaan. Hoe is handhaving geregeld? Wethouder Fortuyn zegt dat handhaving is geregeld met DCMR, want dat is de institutie die handhaving doet voor de gemeente. Zij voeren het uit. De vraag van mevrouw Den Heijer is voldoende beantwoord, maar ze heeft nog een vraag die nog niet beantwoord is. Niet om flauw te doen, maar zo hoort het hier, toch? Fijn, dat de wethouder erkenning geeft, dat de gemeente onderdeel is van een groter geheel in deze dynamische regio. De wethouder noemt een aantal projecten, groot en klein, lokaal en regionaal, en het verband daartussen. Het voorstel

van D66 is om dit toch een keer in een totaalplaatje te presenteren en er een integrale visie op te maken met het oog op de inzet in de MRDH en daarbuiten. Wat is de mening van de wethouder hierover? Wethouder Fortuyn denkt, dat het die richting wel uit moet. Hij weet nog niet hoe dat precies vorm gegeven moet worden. Er zijn knelpunten en de gemeente hoopt wat los te halen. De N209 moet bij de provincie ingebracht worden. Ook de vertramming van de ZoRo-baan. Er lopen allerlei zaken. Er zou gekeken kunnen worden of zoiets opgewerkt kan worden. Dat zou hij dan echt moeten uitzoeken, maar hij is inderdaad wel voor de integraliteit. Hij zou niet allerlei losstaande dossiers willen gaan behandelen. Eens, als het over Wilderszijde gaat, moet het ook over de ontsluiting van Wilderszijde gaan. Het zijn allemaal thema's die zowel binnen de gemeentegrens lopen als buiten de gemeentegrenzen. De heer Jumelet had nog een ander onderwerp. WIJ had nog een vraag gesteld over de ontsluiting van Berkel oost in relatie tot het Berkelsdijkje en de gefragmenteerdheid. Hij had de hoop, dat de wethouder hier ook nog iets over zou zeggen. Wat is de visie m.b.t. de hele verkeerssituatie aldaar m.b.t. dergelijke plannen? Wethouder Fortuyn vraagt of hij de Molenwerf-variant bedoelt Raadhuislaan. Waar het de heer Jumelet om gaat, is dat bij de presentatie nadrukkelijk gezegd is: het hoort niet tot mijn opdracht. Daarmee is de gefragmenteerdheid van dergelijke plannen te zien, terwijl er veel zorgen zijn over de ontsluiting van bijvoorbeeld Berkel. Hoe gaat de wethouder dat aanpakken? Wethouder Fortuyn zegt dat er twee ontwikkelingen in dat gebied zijn, aan de oostkant en aan de westkant. Die oostkant is een heel nieuwe ontwikkeling, daar zijn nog allerlei maatregelen gewenst, is bekend vanuit het mobiliteitsplan. Hoe in te vullen, was niet duidelijk. Dat is ook afhankelijk van hoe de gebiedsontwikkeling daar gaat plaats vinden en wat er gaat gebeuren met de Hergerborch. De wethouder kan van alles bedenken, maar hij heeft op dit momenten de antwoorden niet. De heer Van Doorn had gehoopt, dat de wethouder nog een wiebelig gevoel bij hem zou weghalen als het gaat om flexibel vervoer, waarbij het uitgangspunt is dat het breed wordt uitgerold. Als hij kijkt naar het actieprogramma, wanneer wat opgeleverd wordt, dan gaat het vooral in op een aantal bijzondere doelgroepen en geen maatschappijbrede oplossingen. Hij had de hoop, dat de wethouder kan aangeven, dat het niet alleen exclusief is voor een aantal doelgroepen, maar dat het breed en voor meerdere problemen een oplossing zou kunnen zijn. Wethouder Fortuyn zegt dat bij het onderzoek, wat zojuist besproken is, ook een vraag uitstaat m.b.t. hoe tussen de kernen flexibel vervoer georganiseerd zou kunnen worden en wat dat gaat kosten. Ook is hij bezig met de MRDH om lijn 174 naar Westpolder te kunnen laten rijden. Het is in voorbereiding om in de avond een busje te laten rijden, die dan de kernen gaat bedienen. Er zijn meerdere verzoeken van de kant van de gemeente uitgegaan richting MRDH om te kijken welk kostencomponent hieraan vast zit om deze dienstverlening met elkaar op te starten. Er is ook de 3B-bus, maar die zit op een gegeven moment ook aan zijn grenzen. Ook wil de wethouder gebruik maken van commerciële, semi-commerciële, misschien wel publiek private partijen. Ook kijkt hij naar maatjesvervoer. Gekeken wordt hoe de kernen in de dooie uren met elkaar verbonden kunnen worden. Een aantal dingen loopt tegelijkertijd op dit moment en het is in onderzoek. De heer Ruitenbergh had het in zijn eerste termijn over de luchthaven, die hij mist in het collegeprogramma. Hij had gevraagd wat de visie van het college is op de luchthaven. Waarom wordt er niet over gesproken om optimale inzet te hebben om uitbreiding tegen te houden? Er wordt wel gesproken over regionale samenwerking, maar hij mist de luchthaven. Wat wethouder Fortuyn betreft, is het beleid t.o.v. de luchthaven niet veranderd. Het gaat om handhaven van de lucht- en geluidsruimte. De heer Ruitenbergh bedankt de wethouder voor zijn betoog. De druk op de N209 en nieuwe ontwikkelingen vanuit Alphen aan de Rijn was voor hem nieuwe informatie. Het CDA heeft grote zorgen over de ontsluiting van de N209, dat is bekend. Ook in relatie tot hoe mensen in Bergschenhoek en Bleiswijk wonen. De voorzitter vindt dit een verkapte termijn. Er is nog een tweede termijn. Een korte vraag nu. Interrupties moeten kort zijn. De heer Ruitenbergh merkt op, dat mensen uit Bergschenhoek en Bleiswijk steeds moeilijker hun dorp uit komen en daarom vroeg hij naar verkeerscirculatieplannen van Bergschenhoek en Bleiswijk. Dat staat ook in het coalitieakkoord. Hij zou graag willen, dat de wethouder daar op in gaat hoe dit vorm gegeven gaat worden. Wethouder Fortuyn heeft verkeerscirculatieplannen, zoals het CDA noemt, op het netvlies. Op dit moment loopt er een onderzoek naar het onderliggend wegennet, waarin ook de autonome groei een rol gaat spelen, denkend aan Wilderszijde, en de komst van de A16. Ze hopen eind eerste half jaar met die conclusies te kunnen komen. Er zal inderdaad heel erg scherp gekeken moeten worden naar hoe het ontsloten wordt en hoe sluipverkeer voorkomen kan worden. Hoe wordt Wilderszijde goed aangesloten op het buitenverkeer? Er zijn plannen om met de provincie te gaan praten om de N471 op te waarderen. De wethouder probeert een extra ontsluiting aan de Stationssingel te krijgen. Allemaal nog ideeën, verhalen, gesprekken die lopen. De uitkomsten zijn niet zeker, maar het heeft de aandacht. Ja, als de A16 een aanzuigende werking gaat krijgen, heeft de gemeente met het rijk te doen. Dus het loopt allemaal, maar het is moeilijk om er concreet op in te gaan. Het staat echt op het netvlies, ook bij de burgemeester, want er is ook de tunnelvisie (gelach). De heer Ammerlaan hoort 'tunnelvisie' en wat er globaal onderzocht wordt. Het gaat ook over Hoefweg, Bleiswijk, Bergschenhoek, dan gaat het niet over het omliggende wegennet, maar echt in de kern. Daar wil hij ook aandacht voor. Wethouder Fortuyn zegt dat er beperkingen liggen in de Hoefweg. Men is bezig om het verkeersveilig te maken, ook voor fietsers en kwetsbaren in het verkeer. Er komt ook duidelijke bebording, gekeken wordt naar de busroute. Maar

het blijft natuurlijk wel krap. De wethouder kan het niet allemaal oplossen. Het is een dorpskern, tenzij het autoluw gemaakt wordt of anderszins. De heer Ammerlaan zegt dat er ooit goed gekeken is naar de situatie; hoe er in een kern naar dingen gekeken kan worden. Een jaar of 10 geleden is naar allerlei varianten gekeken, wat er mogelijk was binnen de mogelijkheden. Soms kunnen dingen beter gestroomlijnd worden en daar is behoefte aan. Wethouder Fortuyn neemt dit voor kennisgeving aan. De heer Jumelet is benieuwd of er onderzoeken zijn, waaruit blijkt wat de problemen feitelijk zijn als het gaat om de verkeersdoorstroming in de kernen. Het is even een nieuw onderwerp. Wethouder Fortuyn zegt dat er geen onderzoeken naar zijn, maar er zijn wel signalen dat er parkeerproblemen zijn. Ook krijgt de wethouder mailtjes over de veiligheid ervan en trillingen in huis, omdat er een bus langs rijdt. Er komen allerlei signalen binnen, waardoor hij ziet dat er overlast ervaren wordt. Daar probeert hij op in te haken. Het gaat steeds drukker worden in Lansingerland. Er zijn vragen gesteld over Molenwerf en dat zit ook op het netvlies, maar de oplossing heeft hij nog niet omdat nog niet bekend is wat de ontwikkeling wordt. De heer Kuipers had nog een vraag over dienstverlening, een onderwerp wat de wethouder na aan het hart ligt. In de begroting worden best forse bedragen uitgegeven aan het verbeteren van de dienstverlening. Vervolgens ziet hij een aantal kengetallen, bijvoorbeeld hoe snel de telefoon wordt opgenomen, verslechteren. Hoe moet hij dat interpreteren? Is dat een verkapte bezuiniging? Of is het een foutje in de begroting? Wethouder Fortuyn zegt dat er gemeten wordt. Er is een gemiddelde wachttijd van 22 seconden. Dat is hetzelfde als het meten van geluidsoverlast in 24 uur. Het zijn gemiddelden. Het kan zijn, dat iemand die belt wat langer in de wacht staat. Dat kan gebeuren. Zeker als er calamiteiten aan de hand zijn, het weer tegen zit, er wateroverlast is of anderszins. De inzet is om binnen de 30 seconden de telefoon op te pakken, in ieder geval om de lijn open te zetten. Maar de wethouder wil de kwaliteit van de beantwoording ook omhoog brengen. Het is een combinatie. De vragen worden soms complexer, waardoor het langer kan duren dan eigenlijk wenselijk is. De heer Kuipers ziet dat de normen zwakker worden. Dat lijkt hem precies de verkeerde richting op gaan. Wethouder Fortuyn probeert aan te geven, dat de vragen over het algemeen complexer zijn. Vervolgens wordt de kwaliteit verbeterd, de tijd wordt iets langer opgerekt. 30 seconden ligt meer voor de hand dan 21 seconden. De heer Van Santen vindt dit wel heel apart. Er wordt meer geïnvesteerd in de gemeente en dit is maar één voorbeeld. Een mooi verhaal, maar het wordt dan minder voor de burgers. Dat kan toch niet waar zijn? Wethouder Fortuyn zegt dat het over gemiddelden gaat. Het gaat niet over die 30 seconden heen, over het algemeen is het minder. Het is niet zo, dat er eerst 30 seconden gewacht wordt om dan pas op te nemen. Het gaat over gemiddelden. De heer Van Santen vindt dat het ook over ambitie gaat. Het kan niet zo zijn, dat normen verslechterd worden, terwijl er geïnvesteerd wordt in een organisatie die staat voor de burgers en beter gaat worden. Het is een heel raar voorbeeld.

Wethouder Arends zegt dat er al veel gesproken is, maar van een belangrijk onderwerp is zij de portefeuillehouder, namelijk werken. Er is veel waardering uitgesproken als het gaat over de investeringen die de gemeente gaat doen aan het potentieel van mensen. Bijna elke fractie heeft hier in zijn algemene beschouwingen aandacht aan gegeven. Eerder in de commissie samenleving heeft de wethouder een appel op de raad gedaan: zorg met elkaar dat de investering in de begroting en in het collegeprogramma gehandhaafd blijft. Het gaat over de investering in kwetsbare jongeren, als het gaat over de overgang van onderwijs naar werk. Iedereen wil graag dat dit goed gaat, dat hierop geïnvesteerd wordt. Het gaat ook over mensen, die op dit moment een uitkering krijgen. Zij hebben dat nodig, want zij moeten voorzien in hun leven en inkomen. De wethouder ziet dat er nog heel veel potentie is. Ze heeft uitgelegd, dat de caseload, de hoeveelheid cliënten die de consultants hebben, veel te hoog is. De raad is het daarmee eens. De raad wijst toe, dat hier een verlaging komt, zodat er meer aandacht is voor mensen, die het net wat moeilijker hebben, maar die wel een droom hebben. Het college gelooft erin, net als de raad, dat iedereen iets wil, iets goeds wil doen in de samenleving. Werken is daar één van de belangrijke elementen in. Dat kan niet altijd helemaal volledig, maar het college wil geen mensen in één of ander granieten bestand, wat aangeeft: u bent niet meer beweegbaar. Iedereen wil, dat daar waar potentie zit en daar waar iemand een droom heeft, die persoon inzetten. De heer Hoek vindt het mooi gezegd, geen mensen in een graniet bestand. Maar de realiteit is, dat zeker een aantal mensen bijzonder moeilijk aan het werk komt, gezien hun situatie. Niemand wil mensen in een graniet bestand. Het is een beetje kort door de bocht om te stellen, dat de wethouder heel eenvoudig mensen uit het granieten bestand aan het werk zou kunnen krijgen. De wethouder gaat van een koude kermis terug komen, als zij daadwerkelijk met dit item aan de slag gaat. Wethouder Arends geeft hem hierin gelijk. Want er zijn mensen, die het hartstikke moeilijk hebben en nog niet in staat zijn om een dagritme te hebben of om überhaupt aan het werk te kunnen. Alleen moet niemand het meer hebben over een granieten bestand. Met elkaar moet gesproken worden over dat iedereen er toe doet en dat de gemeente wil investeren in die groep mensen. Ook al lijkt het alsof er geen beweging in zit. Toch gelooft zij erin, dat iedereen een droom heeft. Mevrouw Verhoef vindt het mooie woorden van de wethouder. Zou de wethouder dan toch willen overwegen om een haalbaarheidsonderzoek te doen naar gesubsidieerde arbeid, wat in dit soort gevallen wellicht toch een mogelijkheid kan bieden om mensen voorzichtig in de arbeidsmarkt te krijgen? Voordat wethouder Arends hier antwoord op geeft, wil ze eerst graag reageren op de eerste termijn. Ze

noemde al de kwetsbare jongeren, van onderwijs naar werk. De tweede groep, waar de gemeente op wil investeren, gaat over mensen met een uitkering. Terecht geeft de heer Hoek hier aan, dat er een groep is die het heel moeilijk heeft. Deze groep wordt vanuit de zorg of vanuit de WMO aandacht gegeven of op een andere manier om wel te participeren, misschien nog niet naar werk. De derde groep is met name genoemd door GL, namelijk de asielgerechtigden. Zij hebben een hele grote opgave, want ze moeten inburgeren, ze moeten zich allemaal belangrijke elementen eigen maken. De heer Ruijtenberg heeft het woord asielgerechtigden in zijn eerste termijn niet genoemd. Heel lovend dat de wethouder er aandacht voor heeft, maar hij heeft het niet genoemd. Wel heeft hij aandacht gevraagd voor werkende armen en armoedebestrijding, schuldsanering en time-outs. Daar heeft hij het over gehad. Wethouder Arends bedankt de heer Ruijtenberg. Dat neemt niet weg, dat het college veel geld wil investeren in asielgerechtigden, omdat ze belangrijk potentieel hebben. Ze hebben al een opgave qua inburgering, maar het is een belangrijke groep, die iets kan betekenen voor de economie. Het college maakt de combinatie tussen economie en werk en inkomen. In de media is te lezen, dat er een ongelooflijk tekort is aan mensen in de bouw, in de tuinbouw. Er komen mensen uit andere landen hier naartoe, want de economie moet draaiende blijven. De gemeente wil een economisch vestigingsklimaat. Maar het college ziet ook, dat heel veel mensen aan de kant staan. Oudere mensen solliciteren, maar het lukt niet. Er is een grote mismatch. Het college wil met de investering, waarvan de raad in de commissie heeft aangegeven hoe belangrijk het is, deze set gaan maken om naar het resultaat van een verlaging van 15% te gaan. De wethouder hoopt, dat de raad haar dat vertrouwen geeft, om dat met elkaar te doen, zodat na 4 jaar gezegd kan worden: wij zijn een gemeente, die niemand in een bestand laat zitten, maar wij investeren in kwetsbare groepen en mensen die potentieel hebben. Mevrouw Verhoef begrijpt, dat de wethouder allemaal positieve dingen wil doen om mensen aan het werk te krijgen of te laten participeren. Maar vertel alstublieft eens, waarom er € 45.000 per jaar nodig is voor fraudeopsporing. Wat gaat dat toevoegen aan het probleem wat de wethouder ziet? Wethouder Arends zegt dat ze nu een heel ander probleem aanraakt. Een terecht probleem. De norm moet zijn, dat niemand, maar dan ook helemaal niemand, misbruik gaat maken van het goede bestel. Dat iemand onterecht een uitkering krijgt, vindt de wethouder niet kunnen, want iemand anders betaalt daardoor extra belasting om iemand die misbruik maakt van een stelsel te voorzien van een uitkering, die niet legaal is. De heer Ruijtenberg begrijpt, dat er € 45.000 meer geïnvesteerd gaat worden in opsporing van uitkeringsfraude. Heeft de wethouder het idee dat Lansingerland meer uitkeringsfraude heeft dan in vergelijkbare gemeenten? Wethouder Arends weet dat niet. Het college heeft geconstateerd, dat er op dit moment te weinig inzet is om een goede fraudebestrijding te doen. De gemeente werkt samen met Zoetermeer. De gemeente Zoetermeer heeft gezegd, dat wat de gemeente Lansingerland nu doet niet voldoende is. De gemeente wil samen met Pijnacker Nootdorp een stevige inzet doen m.b.t. mensen die illegaal gebruik maken van een uitkering. De heer Duk vraagt of de wethouder het idee heeft dat er meer dan € 45.000 fraude wordt gepleegd in Lansingerland. Of wordt er verlies op gedraaid? Wethouder Arends vindt dat een beetje ingewikkelde vraag. De gemeente moet uitstalen dat het niet geaccepteerd wordt, dat er fraude wordt gepleegd. De heer Duk had als motivatie dat mensen belasting betalen om de uitkering te betalen. Als de opsporing duurder is dan wat er binnen gehaald wordt, betalen mensen dus meer belasting. Wethouder Arends lijkt het goed om even de media te volgen m.b.t. misbruik van uitkeringen. Het is een terecht punt, wat de heer Duk noemt. Het is een goed thema om apart over in gesprek te gaan. Het gaat nu over de begroting en het collegeprogramma, waarbij het college de inschatting maakt, dat er extra inzet nodig is. Met al het geld wat er te verdelen is, is deze prioriteit eraan gegeven. Ze wil graag verder met het volgende onderwerp: wonen. Ook dit onderwerp heeft van alle partijen aandacht gekregen. Niet voor niets is in het collegeprogramma wonen op nummer 1 gezet. Want wonen is de basis. Iedereen wil prettig wonen. Men wil een dorps karakter houden. Men wil fijn wonen. En er ligt een ongelooflijk grote opgave. Een opgave in het aantal te bouwen woningen, met een groei van het aantal inwoners van ruim 60.000 naar 75.000. Dat is een groei van ongelooflijk veel woningen. De raad heeft gezegd, dat er niet zomaar woningen gebouwd moeten worden. Die woningen moeten gebouwd worden waar vraag naar is van inwoners. Het gaat niet alleen over starters, maar ook over ouderen. In Bleiswijk. Dat is een terecht punt. Ook de vergrijzing versnelt; dat was te lezen in de trendanalyse. Ook is er een tekort aan middeldure huurwoningen. Er wordt niet zomaar een paar woningen gebouwd, waarmee het gerealiseerd is. Nee, het vraagt aandacht voor het type woningen en doelgroepen. Mensen die scheiden, een kleinere woning nodig hebben, appartementen, een heel brede opgave. De raad heeft een brief gezien van een bod wat de gemeente heeft uitgebracht. Hierover heeft de wethouder afgelopen vrijdag een gesprek gehad. Op dit moment heeft elke gemeente in de regio de opgave om eruit te komen m.b.t. de woningopgave. Op 26 november wordt het gezamenlijke bod uitgebracht aan de provincie. En de provincie zal zich daar dan over buigen. Het is goed om met elkaar te kijken hoe het eruit ziet. Bij de conferentie m.b.t. verstedelijking heeft de gedeputeerde van wonen gezegd dat de plannen, die er nu liggen tot 2030, voldoende zijn. Wat er gebouwd wordt, is nodig. Bij de opgaven die de gemeenten doen, neemt elke gemeente zijn verantwoordelijkheid. Mevrouw Verhoef heeft het bod heel goed doorgelezen. Ze ziet daarin dat de wethouder onder de 20% te bouwen sociale woningen zakt. Waarom is dat? Want dat is afwijkend van de plannen in het collegeprogramma. Wethouder Arends zegt dat het bod een breed

scala van opgaven betreft. Het is een integraal bod. Er komt een presentatie over dat bod. De wethouder adviseert om dat bod te agenderen in de commissie, zodat er integraal vanuit alle perspectieven van de verschillende partijen inhoudelijk op ingegaan kan worden. Natuurlijk zijn er vragen m.b.t. sociale woningbouw. De wethouder ziet andere gemeenten afbreuk doen; veel sociale woningen worden gesloopt. Dat doet Lansingerland niet. De wethouder vindt het belangrijk, dat iedereen er vanuit zijn eigen perspectief naar kijkt. Er komt een presentatieavond. Als de raad het belangrijk vindt, is het goed om het te agenderen in de commissie. De heer Jumelet hoort de coalitiepartijen praten over bouwen voor Lansingerland, naar binnen gericht, terwijl de gemeente in een regio zit. Nu hoort hij de wethouder dat er regionaal gebouwd gaat worden. En dan minder dan 20%. De wethouder zegt dat andere gemeenten afbreken en Lansingerland niet. Aan de ene kant is het erg naar binnen gericht, bouwen voor Lansingerland. Aan de andere kant zegt de wethouder dat andere gemeenten niet zoveel sociale woningen bouwen en dus doet Lansingerland het ook niet. Dat begrijpt hij niet. Wethouder Arends snapt de verwarring. Het zijn ook twee dingen. Er zijn individuele vragen m.b.t. het type woningen. De gemeente wil bouwen n.a.v. de vragen die vanuit de eigen gemeente komen. Daarnaast is er een regionale opgaven, waar gemeenten aan mee doen. Het deel Haaglanden is gedaan en het deel Rotterdam wordt nu gedaan. Ieder heeft zijn eigen rol in die regionale opgave. Dat wordt gezamenlijk aangeboden aan de provincie en die buigt zich er dan over en vormt er een mening over, bijvoorbeeld dat Rotterdam zoveel sociale woningbouw afbreekt wat niet verstandig lijkt. De heer Jumelet vindt het vreemd, dat in het coalitieakkoord staat, dat er bij voorkeur voor de eigen Lansingerlanders gebouwd wordt en 20% sociale woningbouw, koop of huur, eigen behoefte. Die behoefte is er toch, waarom dan niet die 20% of meer? Die behoefte is er toch in Lansingerland? Wethouder Arends legt uit, dat er een breed bod is neergelegd in regionaal verband. In de regio zitten 11 gemeenten, die allemaal een bod uitbrengen. Dit wordt opgeteld. De provincie kijkt wat nodig is. Er zijn 240.000 woningen nodig en iedereen brengt zijn eigen bod in. Daarnaast klopt het, wat in het coalitieakkoord staat, dat er straks woningen zijn waar starters kunnen wonen. Ook heeft de gemeente met vergrijzing te maken. De coalitie vindt het belangrijk, dat er appartementen komen of woningen, waar ouderen willen wonen. Dat klopt, dat loopt naast elkaar. De heer Ruijtenberg vraagt of er met de overige gemeente afstemming is bereikt over hoeveel sociale woningbouw er in de gemeente gaat plaats vinden. Of is er gewoon een bod neergelegd van 18%? Wethouder Arends zegt dat het traject nu volop gaande is. Er zijn nu 3 gesprekken met een aantal gemeenten bij elkaar, met een voorzitter, en de provincie is daar ook bij. Er is een gezamenlijke stuurgroep met afspraken. Nu heeft iedereen dat bod ingebracht. De heer Ruijtenberg hoorde de wethouder zeggen, dat het bod is uitgebracht en nu zegt de wethouder dat de gesprekken gaande zijn. Wat is het nu? Wethouder Arends zegt dat het beide is. Dit gaat zo over details. Het klopt, de wethouder heeft namens de gemeente een bod uitgebracht, net als de andere gemeenten. Tegelijkertijd zijn de gesprekken gaande. In groepjes zijn er gesprekken over het bod wat uitgebracht is. In het grotere kader is er nog een stuurgroep, waarin de wethouder participeert. Al de boden van de individuele gemeenten worden bij elkaar gevoegd. Dit wordt gezamenlijk behandeld en als totaalbod naar de provincie gestuurd. De heer Ruijtenberg denkt dat het dus mogelijk is, dat de wethouder 18% heeft gezegd, terwijl in het coalitieakkoord 20% staat. De uitkomst zou kunnen zijn, dat de provincie zegt dat Lansingerland 30% moet doen. Bestaat die mogelijkheid? Wethouder Arends heeft geen glazen bol. Op 26 november wordt het aangeleverd aan de provincie en de provincie gaat zich daar over buigen. De gemeente moet afwachten wat de provincie gaat doen en daarop dan reageren. In de drie gesprekken met de provincie heeft de wethouder alleen maar waardering gehoord over het bod wat zo in de brede context is neergezet. Ook het behoud en de beschikbaarheid van de woningen, wordt als belangrijke waarde gezien. Er is veel waardering uitgesproken naar de gemeente Lansingerland over het bod. De wethouder wil hiermee eindigen. Het is voor de heer Jumelet nog steeds onduidelijk wat de wethouder ertoe gebracht heeft om op 18% te gaan zitten en niet op de 20%, zoals afgesproken in het coalitieakkoord. Wethouder Arends vindt dit een beleidsvraag. Vandaag gaat het over de begroting. De raad is voor de kaders. Deze zijn aangegeven, daar is ook een coalitieakkoord over. Van daar uit handelt de wethouder. Als de raad een discussie over het bod wil, wat zij zich goed kan voorstellen, lijkt het haar goed om het inhoudelijk te bespreken en te agenderen bij de commissie. De heer Jumelet zegt dat het bod al is uitgebracht. En dan mag de raad achteraf vragen waarom de wethouder zich niet heeft gehouden aan haar eigen coalitieakkoord. Dat is toch raar? Wethouder Arends zegt dat het bod binnen de kaders van de coalitie past. De heer Hoek had nog gerefereerd aan het rapport wat de nationale ombudsman heeft uitgebracht m.b.t. inburgering, getiteld 'de valse start'. Daarin worden aanbevelingen gedaan over hoe men om zou moeten gaan met inburgering van met name statushouders. Neemt de wethouder deze aanbevelingen over c.q. respecteert? Wethouder Arends heeft zelf het rapport nog niet kunnen lezen. Als de heer Hoek het toestuurt, zal ze ernaar kijken en dan kan ze overwegen of het overgenomen wordt. De heer Hoek is niet de postbode.

De voorzitter schorst de vergadering voor een moment. Het gaat hem om gemaakte afspraken, die een doel hebben. Hij vraagt de commissieleden om zich aan de regels te houden. Hij heropent de vergadering.

De heer Hoek biedt zijn excuses aan. De nationale ombudsman is niet zomaar iemand. Er is terdege onderzoek gedaan naar inburgering. Er is een aantal belangrijke conclusies uit voort gekomen, met name dat werken en opleiding het beste gescheiden kunnen worden. Hij wil het college mee geven, dat het college kennis neemt van dit rapport. Hij hoopt, dat het college het overneemt.

De heer Markus had nog gevraagd of de wethouder de toezegging wil doen dat de wethouder het plan over het middengebied ter bespreking voor legt aan de commissie. Wethouder Arends heeft de mission paper kenbaar gemaakt in de commissie, maar deze is nog in conceptfase. Daar wordt nog volop aan gesleuteld. Dit gebeurt samen met de gemeente Zoetermeer en Pijnacker Nootdorp. De burgemeester refereerde daar ook al aan. Het gaat echt over grote vraagstukken. Dit wordt aangeboden aan de provincie en de commissaris van de koning. De raad krijgt dit ter informatie. Als de raad het wil bespreken, kan het geagendeerd worden. Het zijn allemaal elementen, die de raad belangrijk vindt, vanuit de MRDH, verkeer, mobiliteit, verstedelijking. Allemaal vraagstukken, die hierin meegenomen zijn. De heer Markus hoort de wethouder zeggen, dat het aan de raad is om het te agenderen. Dan wel graag voordat het naar de commissaris van de koning gaat, want anders heeft die bespreking niet zoveel zin. Wethouder Arends kan dat niet toezeggen, omdat zij het proces nog niet kent. Zij kent nu nog niet de planning.

Op het domein van wethouder Van Tatenhove is er veel gezegd over de gezonde samenleving en dat is heel goed, want van de samenleving maakt iedereen deel uit. Het college, en de raad ook, wil dat iedereen zoveel mogelijk mee doet en participeert. Dat betekent dat er aandacht is voor kwetsbare groepen. Iedereen heeft daar in de eigen bijdrage aan gerefereerd. Als het gaat om ouderen, dan is daar in de beleidsaccenten vorig jaar al veel aandacht aan besteed. Dat blijft in het vizier staan, zeker gecombineerd met de doorgaande vergrijzing en ontgroening, die in bepaalde wijken zichtbaar is. Dit moet meegenomen worden als er naar sport gekeken wordt en het te bouwen type woning en voor welke doelgroep en: hoe blijft de samenstelling van de samenleving gezond en gevarieerd. Dit zijn onderwerpen die bij verschillende beleidsdomeinen terug komen. In elk geval: hoe houden we die samenleving actief en hoe zorgt men dat iedereen daarin mee doet? Dan gaat het bijvoorbeeld over jongeren. De burgemeester ging al in op de vraag jongerenwerkers versus jongeren-BOA's. De wethouder kan vertellen, dat jeugd- en jongerenwerk in elk geval heel actief is op straat en dat niet beperkt tot kantoortijden. Zelf is de wethouder vorige week vrijdag mee geweest 's avonds laat om de jongerengroepen te bezoeken, die in Berkel en in het Annie M.G. Schmidtpark verkeren 's avonds. Het is goed om dat samen met jeugd- en jongerenwerk te doen, want zij kennen elkaar. Dat is mooi om te zien. Het is waardevol, dat er dit keer een BOA mee liep, omdat het goed is dat de ook de BOA's kennen, zeker als het BOA's zijn, die zich speciaal willen inzetten voor jongeren. Dat is in het vizier. Maar de gemeente wil ook graag, dat jongeren plekken hebben waar ze lol hebben en elkaar kunnen ontmoeten. Dat betekent dat er voldoende sportvoorzieningen moeten zijn. In de sportnota is afgesproken, dat er ook een product moet komen, vergelijkbaar met het integraal huisvestingsplan, maar dan voor sportaccommodaties. Wat zijn de sporten, die Lansingerland graag doet? Wat zijn de trends in de sport? Dat wil ook nog weleens wisselen. De wethouder hoorde gisteren dat het met de volleybal weer heel erg goed gaat, omdat de Nederlandse dames het bij volleybal heel erg goed doen. Dat heeft effect. Trends veranderen in de loop der jaren en dat betekent ook iets voor de toekomst. Er moet een doorkijk gedaan worden parallel met de bevolkingsgroei, maar er moet ook gekeken worden naar de populariteitscijfers van sporten en of er nieuwe sporten zijn. Hier zijn technische vragen over gesteld door de heer Hoppenbrouwer. Er komen nieuwe sporten op, moet de gemeente hier acuut op inspringen? Of moet hier weldoordacht een besluit in genomen worden? Dit soort vragen horen in de sportnota. Andere voorzieningen zijn er op het gebied van cultuur. Het cultuurhuis in Bleiswijk draait en aan de cultuurfabriek in Bergschenhoek worden de laatste loodjes afgerond op dit moment. In Berkel staat het nog in de planning; hierover worden gesprekken gevoerd met diverse partijen. Of dit een cultuurhuis wordt, inclusief een filmhuis of bioscoop, is op dit moment nog niet te zeggen. Er zijn gesprekken om te verkennen wat het kan worden. Dat er iets moet komen, waar jongeren elke week hun vertier kunnen zoeken, is wel duidelijk. Lansingerland is een heel jonge gemeente en daar moet wel iets te doen zijn voor jongeren. Dit betekent ook, dat er aandacht is voor de buitenruimte, qua gezondheid maar ook voor wat er te bieden is voor de bevolking, die daar woont. Het gaat dan ook over speeltuintjes. Als de gemeente met speelbeleid en beweegbeleid aan de slag gaat, is dit mooi te combineren met een sport- en beweegnota, waar het college mee bezig is. Misschien kunnen hier winsituaties bereikt worden als bijvoorbeeld een speeltuin moet worden vervangen en blijkt dat de leeftijd in de wijk niet meer past voor een speeltuintje, maar voor een trapveldje. Daar wordt kritisch naar gekeken bij de sport- en beweegnota bij het onderdeel 'iedereen doet mee en iedereen beweegt'. Het college heeft ook aandacht voor kinderen, maar ook voor volwassenen die graag zouden willen bewegen, maar waar dat financieel niet mogelijk is. Mevrouw Verhoef heeft hier vaker aandacht voor gevraagd. Bij de investeringen van de Kleinsma-gelden is heel bewust daarop ingezet, dat er meer mogelijkheden zijn voor kinderen om hun

zwemdiploma te halen. Dat betekent dat aan de ene kant iets afgesproken wordt met het jeugdsportfonds, maar dat aan de andere kant hele concrete afspraken gemaakt worden met het zwembad, zodat het AB diploma ook echt een mijlpaal kan zijn voor die kinderen. De wethouder zit bij onderwijsbestuurders aan tafel, bij onderwijsdirecteuren aan tafel. Hierbij stelt ze het aan de orde. Binnenkort is er een onderwijsconferentie, waar het ook aan de orde gesteld wordt. Ook is het in een kindpakket ondergebracht. Van het kindpakket is een flyer gemaakt. Wat dat betreft, doet de gemeente er alles aan om daar waar kinderen komen en kindcontacten zijn het onder de aandacht te brengen, dat als een kind niet mee kan doen vanwege financiën er contact opgenomen kan worden met het jeugdsportfonds. Mocht iemand nog andere vindplaatsen weten, die de gemeente niet in beeld heeft, moet men dat laten weten, want het college wil dat de financiële mogelijkheden ook gebruikt gaan worden, zodat iedereen mee kan doen. Pubers in de spotlight: goed om hier nog even de aandacht op te vestigen. Vooral die leeftijdscategorie gaat de komende tijd fors groeien, blijkt uit de trendanalyse. De inzet op die voorziening is heel belangrijk. Hiermee heeft de wethouder haar bijdrage gehad.

De heer Kuipers vraagt om een korte schorsing om zich te kunnen beraden met zijn fractie. De voorzitter schorst de vergadering voor 5 minuten, waarna hij de vergadering heropent.

Tweede termijn

De heer Van Doorn vond het een pittige sessie, voorafgaand aan deze korte break. L3B wil de lijn vanuit de eerste termijn vast houden, namelijk op hoofdlijnen blijven zitten. Vanuit die hoofdlijnen moeten de kaders gesteld worden. Bij de uitvoering moeten gesprekken gevoerd worden over details. Dat is prima. Dit wil hij graag aangaan. Hij heeft een vraag gehad over een verkeersplan, over gratis OV. Hij kan in de valkuil stappen door nu het gesprek of debat te gaan voeren op detail- en uitvoeringsniveau, maar het is verstandiger om het in de tweede termijn te hebben over de hoofdlijnen. Als de daadwerkelijke uitvoering komt, kan het over de manier, de komma's en de punten gaan. Het college, met name mevrouw Arends, heeft de oproep gedaan om daar de commissies voor te gebruiken. Dat is verstandig, want dan kan een thema er geïsoleerd uit gepakt worden, dan nu lukraak schietend hopen dat men eruit komt. Hier wil hij het bij laten voor de tweede termijn. Mevrouw Verhoef snapt dat het goed is om tot in detail dingen verder door te spreken. Als er nu al bepaalde investeringen worden vast gelegd, en als nu al de € 3mln voor het collegeprogramma wordt vast gesteld, dan staat een aantal dingen vast, waar de raad niets meer aan kan doen. De heer Van Doorn denkt dat dit een constatering is, maar wil er wel op in gaan. Het is niet zijn bedoeling om te zeggen, dat de tweede termijn lekker kort moet zijn en er geen vragen gesteld moeten worden. Dat is niet waar hij toe oproept. Er waren onnoemlijk veel interrupties over en weer en die zaten niet op het grote plaatje, maar op uitvoeringsniveau. Hij wil voorstellen om dat deel van de discussie wat meer in te perken, dan kan de raad haar kaderstellende rol goed pakken, want dat is waar een begroting over gaat en het collegeprogramma, wat er boven hangt.

De heer Kuipers wil de tweede termijn lekker kort houden. De VVD had een vraag gesteld over het inventariseren en daarna aanpakken van een top 10 van knelpunten in de bereikbaarheid van de centra voor minder validen. Hij heeft de wethouder horen zeggen, dat hij er meer voorstander van is dat de doelgroep de vragen bij hem neerlegt en dan wil hij er wel naar kijken. De VVD wil even zeker weten, dat de wethouder dit vindt en dat hij aldus op zijn vraag, om met de doelgroep de top 10 te inventariseren, zegt dat hij daar niet veel voor voelt. Want dan kan hij kijken of er andere wegen bewandeld kunnen worden.

De heer Ruitenbergh wil een paar highlights van het debat aanhalen. Allereerst duurzaamheid, daar is lang over gesproken. Dank voor het gloedvolle en met veel passie gebrachte betoog van wethouder Abee. Passie gecombineerd met realisme, wat hem betreft. Het is een buitengewoon complex en ingewikkeld onderwerp, één van de grootste uitdagingen van deze tijd. Men moet reëel zijn in de maakbaarheid op de hele korte termijn. Hoe de wethouder het brengt, geeft het CDA energie. Kan de wethouder reageren op de suggesties in de eerste termijn over hoe men ervoor kan zorgen dat de hele samenleving kan profiteren van hetgeen gedaan wordt met duurzaamheid, bijvoorbeeld mee laten profiteren van duurzamere scholen of zorginstellingen, verenigingen. Wat bereikbaarheid betreft, blijft het CDA grote zorgen houden m.b.t. de N209 en alles wat ermee samen hangt. Zeker in combinatie met de druk van Alphen aan de Rijn, waar de wethouder mee kwam. Het CDA sluit niet uit, dat dat best succesvol zou kunnen zijn bij de provincie en dat maakt van de gemeente echt een flessenhals. Moet er niet naar baanbrekende oplossingen voor de N209 gekeken worden, onder de grond twee maal tweebaans en dat soort dingen als oplossing daar voor? Want anders komen de mensen Bleiswijk en Bergschenhoek nooit meer uit. Wat hem altijd verbaast in dit soort debatten, is dat het gaat over fraudebestrijding in de bijstand en dat de linkse partijen dan zeggen dat de gemeente dat niet moet doen. Zij vragen waarom de gemeente zoveel geld overheeft voor fraudebestrijding. Mevrouw Verhoef zegt niet dat er niets aan fraudebestrijding gedaan moet worden. Ze vroeg zich alleen af of de gemeente meer moet investeren in

fraudebestrijding. GL vroeg of er aanwijzingen zijn dat dat nodig is. Wat levert het op? Men moet fraude opsporen als het er is. Volgens de heer Ruitenber is het belangrijkste voor sociale zekerheid solidariteit in de samenleving en dat er draagvlak is. Als er iets ondermijnend is voor het draagvlak, dan is dat fraude, dan vragen mensen of ze nog wel solidair moeten zijn. Daarom moet men er altijd voor waken dat er draagvlak blijft voor de uitkeringen. Mensen moeten weten dat ze belasting betalen voor mensen die het nodig hebben en niet voor mensen die misbruik maken van de regelingen. Dat zou een linkse partij zo in het partijprogramma kunnen schrijven. Hij verbaast zich er altijd over dat ze er zo beschaamd over doen. Mevrouw Verhoef is daar niet beschaamd over. Het gaat niet om de vraag of fraude opgespoord wordt. Ja, dat doet de gemeente al. Ze vroeg waarom er meer op geïnvesteerd wordt. Ze wil dat geld veel liever stoppen in mensen die dat nodig hebben, namelijk in mensen die ook graag willen participeren. De heer Ruitenber concludeert hieruit dat het allebei gedaan moet worden. Er wordt breed geïnvesteerd, ook in mensen die het nodig hebben, maar er moet ook aan fraudebestrijding gedaan worden. Het is uitbesteed aan Zoetermeer. Jammer, maar het succesvolle programma met Investiga is de nek omgedraaid door minister Asscher, met wat aandringen van de PvdA fractie in Lansingerland. De heer Ruijtenber merkt op, dat het niet de nek omgedraaid is door de heer Asscher, omdat hij een persoonlijke vedette had met het bedrijf. Het is de nek omgedraaid, omdat het niet voldeed aan regelgeving. Dit is een heel verkeerde terminologie van zijn zeer gewaardeerde naamgenoot. De heer Ruitenber denkt dat de naamgenoten het oneens zijn met elkaar. Het is uitbesteed aan Zoetermeer en daar krijgt het niet de prioriteit die de gemeente wenst. Het is heel goed, dat het zelf terug gepakt wordt, om er weer zelf werk van te gaan maken. Want als men het zelf in de hand heeft, is men er beter in dan als het wordt uitbesteed. Het CDA had er al voor gewaarschuwd, dat Zoetermeer altijd voorrang zou geven aan de eigen zaken. De heer Ruijtenber vraagt of de heer Ruitenber dan wel weet hoeveel fraude er is. De wethouder kon het niet aangeven. Blijkbaar heeft het CDA aanwijzingen. De heer Ruitenber heeft begrepen, dat de opsporing, sinds het is uitbesteed aan Zoetermeer, enorm is gedaald. Aangezien iedereen weet, dat menselijk gedrag niet ineens anders is geworden, kan hieruit afgeleid worden, dat als er geen aandacht aan gegeven wordt men niets vindt, maar men ook niet kan zeggen dat het er niet is. Mevrouw Verhoef wil hier nog graag iets over zeggen. Investiga handelde op basis van no cure-no pay, dus het was hun eraan gelegen om zoveel mogelijk gevallen te vinden. Soms worden dingen omgedraaid. Maar eens, fraudeopsporing blijft belangrijk. De heer Ruitenber vindt het mooi, dat ze het daar in ieder geval over eens zijn. Wethouder Arends gaf aan, dat Bleiswijk een terecht punt is m.b.t. wonen en ouderen. De kern Bleiswijk is met De Tuinen min of meer afgerond. Hier gebeurt niet zoveel meer wat woningbouw betreft, terwijl er relatief eenvoudig locaties ontwikkeld zouden kunnen worden, door zowel particulieren als op locaties waar de gemeente al grondeigenaar is. Het CDA zou concreet daar snelle stappen willen zien. Hier zou relatief snel geschakeld kunnen worden. Hij vraagt de wethouder hier aandacht aan te willen geven. Wellicht kan hij in een antwoord iets concreets aangeven, anders kan hij er later op terug komen in een brief of iets dergelijks. Dan nog richting de heer Hoek. Wat een prachtige metafoor rond een eekhoorn. Hij weet vast waarom eekhoorns een grote wintervoorraad aanleggen op verschillende plekken. Dat is omdat ze de helft kwijt raken en dan hebben ze altijd nog een paar plekjes over waar ze nog wat kunnen vinden. In de vergelijking met de gemeente heeft het CDA er veel vertrouwen in, dat de spaarpotten niet zomaar kwijt raken, maar dat men die weet te vinden als het nodig is. Dank u wel. De heer Hoek is vandaag te gedreven. Hij snapt, dat hij de voorzitter een beetje in verlegenheid brengt met zijn interrupties, maar dat is absoluut niet zijn bedoeling. Sorry daarvoor. De eekhoorn kent zichzelf heel erg goed, want hij weet dat hij extra voorraden moet aanleggen, omdat hij voorraden kwijt raakt. Dat is heel goed voorbereid, want daar houdt hij rekening mee. De vergelijking van het CDA gaat niet zo op.

De heer Hoek heeft nog een stukje eerste termijn. Dat ging over het IBP, het interbestuurlijk programma. In de kaderbrief stond te lezen, dat het college de raad aanraadt prudent met deze gelden om te gaan. In de voorliggende begroting is één keer het woord IBP te lezen. Er wordt gezegd, dat het IBP de samenwerking stimuleert. Bedankt, maar hoe zit het dan met het eerder gesignaleerde risico? Verder had hij nog iets over woningbouw, maar daar is voldoende aandacht aan besteed. Wat WIJ wilde, is door andere partijen aan de orde gesteld, zoals bouwen bouwen bouwen en vooral vasthouden aan die 20%. Toen wilde hij gaan afronden, dus dat was redelijk snel. Hij wilde afronden met de volgende woorden. WIJ Lansingerland kijkt terug op een bijzonder succesvol jaar met de verkiezingen als hoogtepunt. WIJ is ruim een zetel gegroeid en wil nogmaals alle kiezers hiervoor bedanken. Tot slot bedankt WIJ het college, collega raadsleden, de ambtenaren, brandweer, politie en alle vrijwilligers, mantelzorgers, die bij hebben gedragen aan de Lansingerlandse samenleving. Zonder hen had men het niet gekund. En daar besluit hij eigenlijk altijd mee, maar nu niet, want hij heeft nog een stukje tweede termijn. Wethouder Abee begint altijd met waar de gemeente vandaan komt. Dat is duidelijk, dat is twee colleges terug. Die colleges terug hebben de echt impopulaire maatregelen genomen. Een bekend CDA'er zegt ook altijd: je moet het dak repareren als het zonnetje schijnt. Dat is de heer Balkenende. Wat hij nu mist, is dat de gemeente dit een beetje vergeet, want er wordt nu al geld uitgegeven, terwijl het dak nog niet gerepareerd is. Dat vindt hij jammer. Verder wordt er veel in de samenleving geïnvesteerd, dat is

prachtig, maar toch ziet hij een aantal open eindjes, die later in het jaar nog besproken en ingevuld gaan worden. Waar hij bang voor is, is dat het uiteindelijk toch weer geld kost. Dit is het moment om een begroting vast te stellen, denkt hij. Er is gesproken over de duurzaamheidsagenda. Het college verwacht veel van de tuinbouw, dat is op zich prima, maar weet de tuinbouwsector dit zelf ook. Vanuit de sector zelf is er heel veel innovatie en dat is ook een stukje eigenbelang, wat goed is. Maar toch wil hij aandringen om dat traject gezamenlijk op een goede manier aan te vliegen. Er is uitgebreid gesproken over duurzaamheid. Afgelopen zomer was dat nog een grote PM-post. Nu komt er mondigesmaat geld beschikbaar. De wethouder heeft hem wel overtuigd van het feit, dat het een belangrijk item is voor het college. Het is zelfs zo, dat hij het CDA heeft overtuigd, gezien de bijdrage in de tweede termijn, afgezet tegen wat ze er in de eerste termijn over zeiden. Dus dat is winst. Hij is er blij mee, dat het college beaamt, dat het een bijzonder belangrijk item is en dat het nog veel groter en bijzonder gaat worden. Daar moet men de nek voor uit willen steken. Hij merkt, dat die mindset er is, dus hij gaat ervan uit, dat het goed komt. WIJ had een motie voorbereid m.b.t. wat het allemaal met zich mee brengt. De wethouder heeft niet veel anders gezegd, dan de motie behelst, dus het is handig om de motie in te dienen om het officieel te maken, zodat er een goed plan ligt. Over het Berkelsdijkje is ook gesproken. Daar zit een verschil van mening over hoe WIJ daar over denkt, en de collega's van de VVD, kennelijk heeft WIJ niet alleen een hersenvacuüm, want het is kennelijk in het kwadraat. WIJ denkt wezenlijk dat dit soort processen op een andere manier hier gepresenteerd moeten worden. Men heeft het ook gezien bij 't Vierkantje. Daarbij voelde hij zich redelijk overvallen. Het is goed als dit soort discussies op een goede manier gevoerd worden, zodat er een afweging gemaakt kan worden m.b.t. kosten, wat het best inpasbaar is en dat soort zaken. Tot slot: hij had wat moeite met de beantwoording in de eerste termijn, om een aantal antwoorden moest echt gevraagd worden. Het was redelijk rommelig, dat had te maken met de interruptie, maar zeker ook met de wijze van beantwoording. Hij hoopt, dat dat snel tot het verleden behoort. Dank u wel.

De heer Markus bedankt alle partijen voor hun inbreng, zowel positief als aanvullend. Voordat hij ingaat op een paar specifieke vragen die gesteld zijn, nog twee algemene dingen. Allereerst, hem is vanavond opgevallen, dat verschillende partijen aangaven beleid te missen over sociaal domein, luchtkwaliteit en dat soort zaken. Dat staat niet in de begroting. Nee, heel veel beleid staat niet in de begroting, terwijl dat wel met elkaar is vastgesteld in het verleden. Het collectieve geheugen moet men met elkaar vast houden. Beleid wat vastgesteld is, moet niet vergeten worden te doen. D66 geeft aan, dat er geld is vrij gemaakt om leuke dingen te doen. Van zo'n uitspraak wil de CU echt afstand nemen. De raad zit hier niet bij elkaar om leuke hobby's links of rechts uit te voeren. De raad zit hier bij elkaar om het beste beleid voor de gemeente uit te voeren. Dat zijn niet zomaar leuke dingetjes, dat zijn dingen waar de raad goed en uitgebreid over heeft nagedacht. Dan stelt D66 wat vragen over jeugd, of er niet wat mist als het gaat om alle aandacht die de jeugd heeft in de verkiezingen en de verkiezingsprogramma's. D66 vroeg hoe de raad daar tegen aan kijkt. Het beleid m.b.t. pubers in de spotlights en de beleidsaccenten zijn aangenomen. Al die punten die D66 noemt, staan hier in. Het is aan de raad, in haar controlerende functie, om op hoofdlijnen daarop te sturen en te kijken of het wordt uitgevoerd zoals is afgesproken. D66 nodigt de raad nog uit, in het kader van schone lucht, voor een bijeenkomst over het burgermeetnet. Een interessant onderwerp, een interessante bijeenkomst. De CU denkt graag mee tijdens de aankondigde avond. Dan een reactie op de begrotingscyclus en de aanpak ervan. Dank voor de toezegging van de wethouder. Hij kijkt uit naar de brief die komt. Dan de mission paper over het middengebiet. Dat vindt de CU een wat lastig punt. De wethouder weet niet precies hoe het proces verloopt en of de raad op tijd geïnformeerd kan worden, voordat het naar de commissaris van de koning gaat. Zoals de CU tegen de papers aankijkt, worden er ook strategische kaders in behandeld. En de gemeenteraad gaat over kaders. Het lijkt hem goed als de gemeenteraad hier wat van vindt, voordat het naar de commissaris van de koning gaat, tenzij hij het helemaal verkeerd ziet. Dan komt hij bij de eekhoorn uit. Wethouder Abbe noemde het financiële verhaal, maar ook allerlei potjes rondom duurzaamheid. Hij hoopt, dat wethouder Abbe m.b.t. duurzaamheid en financiën in tegenstelling tot een eekhoorn zijn potjes met geld wel weet te vinden en niet vergeet waar ze zijn blijven liggen. Dank u wel.

Mevrouw Den Heijer schrok wat van de strenge toon van de CU; dat ze het 'leuk' vond. Ze neemt aan, dat hij begrijpt, dat het werk bij de gemeente hartstikke belangrijk is en ook heel serieus kan zijn. Maar volgens haar mag het ook af en toe wel leuk zijn en dat bedoelde zij daar ook mee te zeggen. Sorry, als dat verkeerd begrepen is. Het was niet gekcherend bedoeld. Zij gaat nu terug naar de punten die zijn langs gekomen tijdens de beantwoording door de wethouders, maar ook door de collega's. Ze gaat ze per onderwerp langs. Ze begint bij het belangrijke onderwerp duurzaamheid. Het is mooi, dat iedereen zich herkent in de opgave. Ook helder verwoord door de wethouder, dat de opgave giga-groot is. Het geld zal wellicht niet voldoende zijn, maar het is ook nog onzeker. D66 maakt zich dan ook zorgen, dat de financiële ruimte niet genoeg is, maar de wethouder heeft goed aangegeven hoe hij het traject voor zich ziet en heeft de gemeente in haar rol als stimulerend en faciliterend neergezet. Ze denkt, dat ze blij mag zijn met deze wethouder, die hiermee met zoveel enthousiasme aan de slag gaat. D66 heeft daar

wel veel vertrouwen in. Jammer, dat in het collegeprogramma staat, dat de gemeente de verduurzaming primair als taak ziet voor bedrijven en inwoners, want de wethouder interpreteert die rol veel rijker. Dat vindt D66 goed om te horen en D66 kijkt uit naar het plan, wat eind van het jaar komt. D66 hoopt, dat de komende tijd die financiële ruimte gevonden gaat worden. Als dat plan met elkaar besproken wordt, moet ook gekeken worden naar een meerjarige financiële uitwerking daarvan en niet het eenjarige wat er nu staat, want dat is niet voldoende dekkend. Op het sociale vlak is er de discussie over fraudebestrijding. Ook D66 is tegen fraude, maar voelt wel met de PvdA, WIJ en GL mee, dat de onderbouwing op het bedrag voor fraudebestrijding wat mager is. Misschien kan de raad aanvullende informatie krijgen van de wethouder. Dan de sociale woningbouw. In de debatten valt op, dat er veel voorstanders zijn van die 20% en soms wel meer. Ook D66 is verbaasd, dat de inzet op 18% lijkt te zitten. Het lijkt haar goed, dat het bod, wat Lansingerland gaat doen, in de commissie besproken wordt. Voor D66 geldt dan: afspraak is afspraak. Bedankt, collega's van de CU, voor de steun voor het burgermeetnet en het evenement. In de toekomst zal hier zeker over gesproken gaan worden met elkaar. Dan nog de gezonde leefomgeving. D66 is het eens met de verbazing van GL, dat er helemaal niets in het programma staat over Rotterdam The Hague Airport, terwijl het zo'n belangrijk dossier is. Dit kan de mensen eigenlijk niet aangedaan worden. D66 is wel blij met de antwoorden van de wethouder, dat handhaving van de huidige geluidsruimte is afgesproken and that's it. Daar heeft zij vertrouwen in, dat het verder op die manier wordt opgepakt. Over infrastructuur en mobiliteit. Er is gevraagd om een integrale visie. Ze bedankt de wethouder voor het antwoord en de steun op dit plan. De wethouder gaf aan het te gaan opwerken naar een plan. Misschien kan de raad wel aangeven wat de raad bedoelt en er iets meer richting aan geven voor de behandeling in de raad. Dus dat stelt ze eigenlijk voor. Dan over jeugd. Ze is heel verheugd over de antwoorden van wethouder Van Tatenhove, omdat ze goed heeft aangegeven op welke dossiers zij aan de slag is. Ook daar heeft D66 vertrouwen in, dat het op een goede manier wordt aangepakt. Wat D66 betreft, is het hard nodig en D66 hoopt er in de commissie verder over te kunnen spreken. Veiligheid, monitoring van de BOA's, cameratoezicht: het voorstel van de burgemeester is om dit mee te nemen in het integrale veiligheidsbeleid, wat eind dit jaar besproken wordt. Als daar ook het gebruik van de gegevens in opgenomen wordt, dus hoe men omgaat met de gegevens en van wie de gegevens zijn en hoe gaan de BOA's aan de slag, als de burgemeester in het veiligheidsbeleid een voorstel wil doen, dan kan D66 daar mee leven. Graag nog een bevestiging, dat het wordt opgenomen in het voorstel. De burgemeester zit nu niet op te letten, maar ze neemt aan, dat de voorzitter netjes doorgeeft wat ze nu zegt. Dan over klimaatadaptatie en groene scholen. Ze heeft niet echt een reactie van het college hierop gehoord, maar ze vindt het even prima zo. D66 blijft er aandacht voor vragen en gaat ervan uit, dat het binnen de kaders van deze begroting past. Later komt ze er op terug. Tot slot de financiën. Wat opvalt is, dat veel coalitiepartijen, VVD en L3B, ook aangeven, dat de gemeente financieel voorzichtig moet zijn. Maar met een uitgave van € 3,5mln vraagt D66 zich af of dat wel financieel voorzichtig is. Er is veel ruimte uit de begroting geperst en hoe gaat men nu om met financiële tegenvallers? D66 wil graag met elkaar in gesprek over hoe er omgegaan moet worden met de Eneco-gelden. Ze kan het zich zomaar voorstellen, dat er een combinatie gemaakt wordt tussen een duurzaamheidsfonds in combinatie met schuldreductie. D66 wil hier graag het gesprek over hebben in de toekomst. Dank u wel.

De heer Ruijtenberg vindt dat er heel veel gezegd is in de eerste termijn. Zelf moet hij ook bekennen, dat hij zich schuldig heeft gemaakt aan het niet helemaal houden aan de vergaderdiscipline. Ook daarvoor wil hij zijn excuses aanbieden. Voor mensen die meekijken via de webcast is dat bijzonder onhandig. Hij zal beterschap betrachten. Er is wat gezegd over duurzaamheid. Er is iets geroepen over gloedvolle betogen en passievolle betogen. Dat deelt hij niet. Na het containerschip van de heer Heuvelink is er nu de mammoettanker van wethouder Abee, op zonne-energie of op zeer vervuilende diesel. Hij maakt zich er toch zorgen over. Wethouder Fortuyn heeft ooit tegen hem gezegd: voor jou is het glas altijd half leeg. Daar wil hij op zeggen: als het gaat om duurzaamheid, de urgentie, de maatregelen die gedaan moeten worden voor klimaatadaptatie en energietransitie, dan moet de gemeente geen genoegen willen nemen met iets minder dan een vol glas. Hij kan dat niet genoeg benadrukken. De tijd dringt. Er is geen tijd. Hij hoopt ook echt, dat in december een goed stuk komt, waarin een gedegen visie staat, waarin staat wat de gemeente kan gaan doen, want er is geen tijd meer. GL overweegt om, in samenwerking met WIJ, een motie te maken, die nog meer aanscherping heeft m.b.t. het duurzaamheidsbeleid. Hetzelfde geldt voor de luchthaven. Mevrouw Den Heijer heeft vertrouwen in de bewoordingen van wethouder Fortuyn over de luchthaven, dat er gezegd is dat men ervoor gaat dat er niet meer geluid is. Maar een vliegtuig heeft niet alleen geluid. Een vliegtuig stoot ook CO2 uit. Een vliegtuig stoot ook ultra fijnstof uit. Ook daar moet aandacht aan besteed worden. Dan kan alleen maar als er nee gezegd wordt tegen elke vorm van uitbreiding. Ook stillere vliegtuigen zouden er voor kunnen zorgen, dat er meer vliegbewegingen zijn, waarbij er dus andere vormen van uitstoot zijn. Daar moet meer aandacht voor zijn. Ook wil hij wijzen op het gevaar, dat mocht er sprake zijn van uitbreiding van het luchthavenbesluit en mocht men dus toestemming krijgen, dan is er de mogelijkheid van betalen van planschade aan bestaande bouw. Daar moet serieus rekening mee gehouden worden. Er

bestaat de mogelijkheid dat Wilderszijde niet ten volle in ontwikkeling komt, waarmee het gevaar is, dat die 2.000 huizen, die van gas los zouden zijn, niet gehaald gaan worden. Er zijn serieuze aandachtspunten en GL wil daar echt meer aandacht voor. In de eerste termijn is ook gesproken over circulair bouwen. Daar is verder geen toelichting op gekomen. Hij gaat het er nu ook niet over hebben, anders dan dat hij overweegt om ook daar een motie voor in te dienen in november om er wat meer aandacht aan te geven. Over sociale woningbouw is meer dan genoeg gezegd. Desondanks denkt hij dat partijen er nog lang niet over uitgesproken zijn. GL overweegt dit te gaan agenderen in een commissievergadering, zeker ook n.a.v. het bod, waar geen antwoorden komen m.b.t. wat er gedaan is. Eigenlijk wil hij nu een vraag stellen aan wethouder Van Tatenhove, wat hij in de eerste termijn niet gedaan heeft, over het nieuwe beleid onderwijsachterstand en voor- en voegschoolse educatie. Ze verwacht in 2019 € 50.000 minder te ontvangen t.o.v. 2018. Er moeten keuzes gemaakt worden om het beleid aan te passen naar de nieuwe budgetten. Heeft de wethouder al enigszins inzichtelijk welke beleidskeuzes er daarin gemaakt worden? Ook dit acht GL namelijk van belang. Hier wil hij het bij laten.

Mevrouw Verhoef wil gebruik maken van de tweede termijn, niet zozeer om op details in te gaan op de uitvoering, maar politiek gaat uiteindelijk over het maken van keuzes. En die keuzes liggen vast in waar geld aan uitgegeven wordt. Ze gaat in op een aantal punten van de andere fracties, waar ze nog niet op had gereageerd. Dan wil ze aangeven hoe zij in de komende twee weken naar de vergadering van 1 november wil toegaan en waar de PvdA eventueel moties of amendementen overweegt. Tenslotte heeft ze nog 2 financieel technische vragen. Ze begint met de punten van de andere fracties, niet in volgorde van belangrijkheid. WIJ maakte een punt over de ombudsman, de inburgeraars, dat er snel weer regie bij de gemeente moet komen. De PvdA heeft hier zelfs al een keer een bespreekpunt van gemaakt. Eens met WIJ, dat het goed is om daar actie op te ondernemen. Ze kreeg de indruk, dat ook de wethouder daar wel veel voor voelt. Dan de N209, gezamenlijk optrekken, het punt van CDA, daar voelt de PvdA ook veel voor. Natuurlijk moet daar samen aan gewerkt worden. Meer ontmoetingsplekken voor ouderen werd door L3B genoemd. Ook dat vindt de PvdA een belangrijk punt, het stond ook in het verkiezingsprogramma. Graag in de toekomst hier meer op doorgaan, ook met de andere fracties. Het CDA noemde 'omgaan met vergrijzing'. Dit had te maken met o.a. geschikte woningen. Voor de PvdA heeft het ook te maken met het begrip eigen kracht of zelfredzaamheid en dit nog eens goed tegen het licht houden. Bij de jeugd werd gevraagd of er meer ingezet moet worden op de BOA of jeugd- en jongerenwerk. Dat kwam van WIJ. Ook de PvdA denkt daar graag in mee, want de PvdA voelt wat meer voor de positieve aanpak via jeugd- en jongerenwerk. Ook de kwetsbare jongeren, waar de CU het over had, hebben de aandacht bij de PvdA. Integraal mobiliteitsplan Lansingerland, van D66, is heel belangrijk. Van de wethouder kwam daar een positief antwoord op. De VVD noemde in het kader van de duurzaamheid, dat het vooral gecombineerd moet worden met ondernemerschap. Dat spreekt de PvdA aan. Het CDA sprak van 'geen eco-elite' en ook dat valt goed bij de PvdA. De PvdA heeft hier eerder moties over ingediend. Hoe zorgt men ervoor dat ook iedereen hiervan kan profiteren, om bijvoorbeeld zonnepanelen aan te leggen? Het circulatieplan Bleiswijk Bergschenhoek: heel belangrijk. De tunnel komt er dus blijkbaar, hoorde ze van wethouder Fortuyn, alleen hij weet nog niet waar en hoe die gaat heten. Als het in Bleiswijk is: ook in Bleiswijk is het meer dan welkom, want ook daar heeft de PvdA een heel onveilige plek in de picture. Dit waren de punten van de andere fracties. Dan nog kort haar punten in de eerste termijn. Sneller bouwen, sociaal bouwen, die 20% als de minimale norm. Hier is al veel over gezegd. De komende twee weken gaat ze graag in gesprek met de andere fracties, die daar nu hardere acties op willen ondernemen. Rondom werk: meer cliëntondersteuning en toch een onderzoek doen naar gesubsidieerde arbeid, dat blijft iets wat de PvdA belangrijk vindt. Ze zal dit ook zeker voorleggen, eventueel met een amendement. Ook op de handhaving zal ze terug komen, omdat nog niet duidelijk is dat hier de oplossing ligt of dat er nu überhaupt een probleem is. Ze hoort graag meer van de wethouder. Als dat nu niet kan, dan graag op heel korte termijn. Is er nu echt een probleem met de opsporing van de fraude? Wordt er meer gefraudeerd dan voorheen? Zijn er aanwijzingen voor? Gratis OV voor 65+: er is een onderzoek aangekondigd. Ze moet zich hier even op beraden met de fractie. De heer Ruijtenberg van GL noemde de € 50.000 voor voor- en voegschoolse educatie. De PvdA zou willen, dat hier een dekking voor komt als het bedrag gewoon nodig is. Armoede: van de wethouder hoort ze veel positieve inzet, maar ook hier blijft ze bij haar punt: krijgt men iedereen in beeld? Tot slot de duurzaamheid, ook hierover is al veel gezegd. Het gaat niet alleen om huizen, energie en duurzaamheid, maar het gaat ook over de vraag hoe men aan energie komt om het kacheltje te laten branden. Dat zijn belangrijke zaken, waar de komende tijd meer over gesproken moet worden aan de hand van het beleidsplan duurzaamheid. Zoals D66 zei, moet er meer rek worden gezocht qua geld. Er moeten meer subsidies aangevraagd worden bij het rijk, als dat nog niet is gedaan. Van wethouder Abee wil zij horen of echt alle subsidies voldoende zijn aangesproken. Tot slot twee vragen. Hoe gaat men om met financiële tegenvallers? Is de gemeente daar voldoende op voorbereid? Er wordt in het collegewerkprogramma € 3,3mln aan kredieten gevraagd voor investeringen in 2019. Daar is nog geen concrete onderbouwing voor. Komen er nog afzonderlijke raadsvoorstellen voor de verschillende onderdelen, om het aan de raad voor te leggen of niet? Graag opheldering. Hier wil ze het bij laten voor nu.

Beantwoording college

Wethouder Abee hoorde de discussie tussen de heer Van Doorn en mevrouw Verhoef over wat er nou eigenlijk gebeurt bij het vaststellen van een begroting. Het is goed te zeggen, dat de raad de begroting vast stelt. Daarmee geeft de raad geld en volume, waar het college mee aan de slag kan. Maar het is geen carte blanche. Het is gebaseerd op beleid wat de raad heeft vast gesteld. Dat voert het college uit. Het college heeft de bevoegdheid om daar het geld voor uit te geven. Maar als beleid nog niet is vast gesteld, dan komen er nadere voorstellen, waarbij de raad het geld alsnog vrij geeft, ook al is het al geraamd. Het is geen carte blanche voor het college om een heerlijke wet te vervolgen. Het is alleen maar gebaseerd op vastgesteld beleid of beleidsvoorstellen die de raad nog kan verwachten. Het is goed om het in deze context te zetten. Het college wil niet anders. De heer Ruitenbergh van het CDA heeft een interessante benaderingswijze, als hij vrij vertaald zegt, dat bij uitgaven die de gemeente doet in het kader van duurzaamheid bij scholen, verenigingen en instellingen, de verenigingen ook het financiële voordeel ervan moeten kunnen hebben en daarmee de samenleving. Als er dan een voordeel is van € 1.000 moet niet de subsidie met € 1.000 gekort moeten worden, zo vertaalt de wethouder het. Dat is op zich een interessante gedachte. Maar als de samenleving er van moet profiteren, moet iedereen het gevoel hebben dat dat op de één of andere manier concreet gemaakt wordt, wat die organisatie betekent voor de maatschappij en wat ze met het geld en de ruimte gaan doen. Interessant idee. Dit kan aan de orde komen rond het beleid m.b.t. duurzaamheid. De wethouder zal kijken of het een wenselijke richting is. Rond het IBP heeft de wethouder richting de heer Kuipers al gezegd, dat dat nog niet bekend is. Het rijk heeft het nog geen nadere invulling gegeven. Wel is er een inschatting voor de gemeente zelf gemaakt, er is bij een aantal zaken wel degelijk rekening mee gehouden. Terecht wordt gezegd, dat het dak gerepareerd moet worden als de zon schijnt, waarbij Balkenende geciteerd wordt, die in de toekomst nog wel eens anders gewaardeerd zal worden dan nu gebeurt. Maar er zijn zijn woorden van hem aangehaald en de wethouder denkt dat hij dat ook doet, dat hij het dak gerepareerd heeft. Alle colleges hebben zich in het verleden ingezet, maar de eerste begroting die het vorige college vast stelde, bevatte een OZB-verhoging van 12,5%. Dit is wat bijgesteld, maar het zat er die jaren fors in. In 2016 was er nog steeds een bezuiniging van € 3mln geraamd. In 2017 was er € 3,4mln aan bezuinigingen en in 2018 nog € 3,1mln. Als dat afgezet wordt tegen de plannen, die er nu liggen naar de toekomst toe, waar geen miljoenen bezuinigd moeten worden, maar uitgegeven kunnen worden, dan heeft men met elkaar een slag geslagen. De wethouder heeft de argumenten genoemd; het heeft met de economie te maken. Maar ook de gemeente heeft een aantal maatregelen genomen, die daartoe hebben bijgedragen. Als de 12,5% OZB van 2015 afgezet wordt tegen de 4% in 2018 en de 8%, die terug gegeven kan worden in 2019, dan denkt de wethouder dat er echt een hele omslag gemaakt wordt. De wethouder nodigt de raad uit om dit historisch perspectief vannacht in hun dromen voorbij te laten gaan. Het is echt een groter verschil dan men denkt. Dit doet men met elkaar. De heer Hoek droomt graag van bepaalde zaken, maar niet zozeer van de gemeentelijke begroting. Het gaat er natuurlijk om: in hoeverre is het dak nu nog stuk? Daar gaat het om. Volgens hem constateert de wethouder dat het niet zo stuk is als hij zelf denkt. Hij hoort verschillende partijen zeggen, dat financieel gezien het lek nog niet boven is. Dan is het de cruciale vraag in hoeverre men dan op een legitieme manier € 3,6mln per jaar extra kan uitgeven, om het terug te geven aan de burgers. De voorzitter vindt de vraag duidelijk. Wethouder Abee zou hem graag gelijk willen geven, maar hij denkt dat de begroting op dit moment een verantwoorde zaak is. Waarom? Omdat Lansingerland een heel normale gemeente geworden is, die in vergelijking met andere gemeenten inderdaad een relatief grote schuld heeft, maar tegenover die schuld staan bezittingen. Mevrouw Verhoef zegt dat ontwikkelaars achterover leunen. Maar juist in de vorige periode heeft het college heronderhandeld over de contracten. Als er vertraging optreedt, als de ontwikkelaar lekker langzaam aan doet, liggen de risico's en het financiële nadeel bij de ontwikkelaars. Daar is nadrukkelijk over onderhandeld bij de contracten, bijvoorbeeld bij Westpolder. Daarom is het tekort van € 42mln zo fors omlaag gegaan, mede omdat het risico nu voor de ontwikkelaar is. Als de ontwikkelaar m.b.t. het gas meer tijd nodig heeft, dat is de praktijk in heel Nederland, om te kijken hoe het verder moet, is dat voor rekening van de bedrijven. Dus niet rekening overheid. Daarom denkt de wethouder, dat er een gezondere situatie is bereikt. Is het te verwachten, dat er nog een schepje bovenop gedaan wordt? Dan zegt de wethouder, als wethouder financiën, dat de maat wel een beetje bereikt is. Wat verantwoord is, is nu gedaan. Dan zullen er de komende periode mee- en tegenvallers zijn en daar moet men zorgvuldig mee om gaan. Ook de uitgaven voor duurzaamheid kunnen op een verantwoorde wijze in een financieel beslag komen. Op dit moment moeten de zegeningen geteld worden, men moet blij zijn met de kwaliteitsimpulsen, die het college en de raad zien, om in de samenleving te doen. Dan mag men best even pas op de plaats maken als het gaat om extra wensen. Eerst zorgen dat dit verder uitgebouwd wordt en kijken hoe de ontwikkelingen verder gaan. De wethouder heeft er vertrouwen in dat het kan. Mocht er onverwachts een tegenvaller zijn, dan moet de gemeente daar tegen kunnen. In het verleden werd dat opgevangen binnen het begrotingsoverschot. De gemeente moet er nu tegen kunnen, want er zijn reserves, zoals iedereen thuis ook een spaarpot heeft. Anders zou de wethouder zeggen: niet dromen

vannacht, maar aan de slag om een spaarpot te creëren. Dan kan er eenmalig uit de spaarpot geput worden. Als het structureel is, zullen er binnen de beleidsterreinen ombuigingen gedaan moeten worden. Dat gebeurt bij het rijk, dat gebeurt bij een ieder thuis ook, als er onverwachte tegenvallers zijn, die structureel blijken. Dank, mevrouw Den Heijer, voor de wel zeer vriendelijke woorden. Hij hoort haar ook zeggen, dat het samen opgepakt moet worden. Constructief in overleg over hoe de duurzaamheid aangepakt moet worden. Dat is vanuit het college een zeer te waarderen aanpak. Met de heer Ruijtenberg van de verkeerde partij, hij maakt een grapje, van GL, is hij het eens wat de zorg betreft m.b.t. wat bereikt moet worden. Eens, dat het niet zo kan zijn, dat het glas van de duurzaamheid uiteindelijk half vol blijft. Dit zal zijn collega ook niet bedoeld hebben. M.b.t. duurzaamheid is er geen keuze, want daar moeten meters in gemaakt worden. Het glas moet nagenoeg vol raken. Voor de één zal dat tot het randje zijn en voor de ander daar net onder, maar het kan niet zo zijn, dat het half vol blijft. Daar is een ieder het over eens. De duurzaamheidshandschoen moet opgepakt worden. Degene die verantwoordelijk is voor duurzaamheid is een fervent zeilster. De wethouder denkt dat men niet te snel het bootje in moet stappen om hup, te gaan als er wind in de zeilen is. Het voordeel van een mammoettanker is inderdaad, dat de motoren aangezet worden en men zich afvraagt of men nog niet weg was. Het gaat langzaam, maar als het eenmaal in beweging is, worden er veel meters gemaakt en het brengt veel volume met zich mee. Dat moet met duurzaamheid gedaan worden. Zorgvuldig de start bepalen, zodat het glas zo vol mogelijk getankt kan worden. Daar gaat het college voor en daar kan de wethouder op aangesproken worden. Hij hoopt, dat het samen met de raad en de samenleving gedaan zal worden. De wethouder wil nog iets zeggen over het snelle bouwen en hij zegt toe, dat hij er dan nooit meer op terug komt. Volgens sommige partijen wordt er te langzaam gebouwd, omdat ze in de krant lezen dat er veel gemeenten zijn met grote plannen. Wat de raad ziet van het college is een realistische planning, gebaseerd op uitgangspunten en het indienen van concrete bouwvragen. Dat zijn relatief harde cijfers. In de krant leest de wethouder ook geweldige aantallen van buurgemeenten. Als hij dan vraagt naar contracten, krijgt hij een niet bevredigend antwoord. Men kan wel zeggen dat er veel woningen gebouwd gaan worden en dat er een enorme uitdaging is, maar het college wil zo concreet mogelijk aangeven wat de aantallen zijn. Meerpolder is bijna afgebouwd, bij Parkzoom heeft de wethouder van de week een eerste paal geslagen, wat betekent dat de helft van de woningen in aanbouw is. Dan is er Westpolder en zal Wilderszijde een nieuwe impuls moeten zijn. De raad mag ervan verzekerd zijn, dat alles op alles gezet wordt om zo snel mogelijk te gaan bouwen. Ook bouwers hebben daar belang bij, want dan is ook hun risico weg. Het risico ligt in toenemende mate bij hun. De wethouder zal voortaan niet meer toehappen, als mevrouw Verhoef weer zo iets roept. Het college zet er volop op in. De gemeente zeilt scherper aan de wind. Er worden meer risico's genomen dan in het verleden en dat zijn verantwoorde risico's, omdat de gemeente een normale, gezonde gemeente is, die er verstandig aan doet om de schuld, vanwege de grondposities, zo snel mogelijk af te bouwen.

Burgemeester Van der Stadt worstelt met de vraag van mevrouw Den Heijer. Niet omdat hij het er niet mee eens is, maar juist omdat hij het er mee eens is. Bij de overstap van coalitieakkoord naar collegeprogramma heeft hij gezegd, dat doel en middel altijd onderscheiden moeten worden. Drie BOA's, dan moet niet het doel geformuleerd moeten worden, maar het middel, waarmee wat bereikt kan worden. Wat het college ermee wil bereiken, staat in het coalitieakkoord: verhogen van de fysieke en sociale veiligheid, veiligheidsbeleving. High impact crimes zijn vooral een zaak van de politie. Maar wat de leefbaarheid betreft, daar zit de BOA op. Dat is het doel. Hoe meet men of het middel, BOA's, bijdraagt aan het doel? Dat is de vraag van D66. Dat is een hele lastige. De burgemeester gaat ervan uit, dat er met 3 BOA's meer gedaan kan worden. Er kan een trend naar beneden gebogen worden, maar de burgemeester weet niet of de trend autonoom omhoog of naar beneden gaat. Als men gaat meten, kan er heel weinig effect zijn. Het coalitieakkoord zegt dan ook: streven naar. De burgemeester vindt dat moeilijk. Bij de debattraining werd een aantal trucjes geleerd. Eén daarvan is iets toezeggen, zodat het nu weg is. Maar daarmee doet de burgemeester onrecht aan de vraag. De burgemeester gaat dus geen toezegging doen. Wat gaat hij doen? In het IVB staat wat men wil bereiken en wat er gaat gebeuren. De burgemeester gaat kijken hoe dat gemeten kan worden. De heer Markus vraagt of er dan ook een lijstje komt met punten 'die ga ik echt doen' naast een toezeggingenlijst. Burgemeester Van der Stadt zegt iets waar mevrouw Den Heijer hem aan kan houden. Hij worstelt ermee. Het integraal veiligheidsbeleid is in principe nu klaar. Het gaat nu naar de partners voor commentaar om te vragen wat ze ervan vinden. De burgemeester heeft nog even tijd tot het weer terug komt en in die tijd gaat hij kijken hoe hij met mevrouw Den Heijer uit dit dilemma komt. Dat wordt in januari besproken. Mevrouw Den Heijer ziet dit toch wel een beetje als een toezegging, maar dat maakt niet uit. Als de burgemeester erop terug komt, kan samen gekeken worden hoe er handen en voeten aan gegeven kan worden. Het gaat haar niet alleen om de BOA's, maar ook over het cameratoezicht. Hoe gaat men om met die gegevens? Burgemeester Van der Stadt is het eens met mevrouw Den Heijer. Het gaat over integrale veiligheid, dus met alle elementen erin.

Wethouder Fortuyn heeft één concrete vraag voor liggen. Hij schrok ervan, dat het dak weer ter sprake kwam, maar achteraf begreep hij, dat het in overdrachtelijke zin was. Gelukkig, want hij kan melden dat de lekkage hier is opgelost. Dan de concrete vraag van de VVD over de top 10 m.b.t. bereikbaarheid en toegankelijk voor mensen met een beperking. De wethouder zegt toe dat die inventarisatie goed tegen het licht gehouden gaat worden. Geen enkel probleem, want hij heeft altijd gezegd dat de publieke ruimte voor iedereen is. Wel moet hij het even aflopen, want er staan ook allerlei restaurants bij. De wethouder moet even goed kijken wat de gemeente echt kan doen. Het gaat namelijk ook over de toegankelijkheid in winkels en dat kan de gemeente niet altijd afdwingen. De wethouder wil het maximale inzetten, want hij vindt dat de publieke ruimte en ook de winkels toegankelijk zou moeten zijn voor mensen met een beperking. Dat geldt ook voor de openbare of minder openbare toiletten. Dat is de beleving. Het is ook beleefdheid, hoewel hij wel afhankelijk is van sommige processen van derden. Dus nu de toezegging aan de raad. Dan het dossier en roadmap over de bereikbaarheid en allerlei stromen. De wethouder heeft aangegeven, dat hij erover gaat nadenken om het op te werken. Het zijn samenhangende dossiers. Vanavond hoorde hij iets over het middengebied, wat gaat lopen. Het zijn vaak dossiers, die een samenhang kennen met woningbouw en allerlei elementen rondom ruimte. Het zijn vaak heel complexe dossiers. De burgemeester heeft toegezegd, dat er in december een brief komt. En de wethouder heeft toegezegd, dat het onderliggende wegennet onderzocht wordt. Dat hoopt men rond de zomer af te ronden. Onderwijl is er ook budget opgenomen om de bereikbaarheid van de centra goed op te pakken. Daar speelt ook de integraliteit met wethouder Arends een rol. Kortom: het college is er echt heel druk mee bezig. De wethouder kan de details niet invullen, maar hij komt er zeker op terug en het komt zeker ter sprake. Hiermee heeft hij de openstaande vragen beantwoord.

Wethouder Arends heeft een vraag van het CDA over de kern Bleiswijk en over de behoefte qua wonen in Bleiswijk. Het CDA vraagt de wethouder dat mee te nemen. Uiteraard. In het verleden is er onderzoek naar gedaan. De kern Bleiswijk is een andere, specifieke kern, met andere behoeften. Op dit moment is er een omgevingsvisie gaande daar om te onderzoeken waar precies de behoefte is. Het gaat dan niet zozeer over kwantiteit, maar over kwaliteit. Dit wordt meegenomen in de strategie voor Bleiswijk. De heer Ruitenbergh bedankt de wethouder voor dit antwoord. Fijn, dat ze erop terug komt. Wat hij in Bleiswijk vooral proeft, is dat mensen behoefte hebben aan concrete en snelle actie. Een omgevingsvisie afwachten klinkt als: duurt lang. Kan het wat sneller en concreter? De gronden liggen er, er hoeven geen mensen uitgekocht te worden. Men kan vrij snel vrij concrete plannen maken. Voor wethouder Arends is het helder. Ze neemt het mee. De CU stelt een vraag over de position paper. Alles wat daarin staat is natuurlijk volledig binnen de kaders van de raad. Er staat dan ook niks nieuws in, want de raad stelt de kaders vooraf. Het is belangrijk om bestuurlijk positie in te nemen in regionale vraagstukken, in samenwerking met Zoetermeer en Pijnacker Nootdorp. Er is alles aan gelegen om snelheid te creëren. Het moet op de tafel komen bij de MIRT. Dat is nodig om middelen vrij te maken voor eventuele investeringen, als het gaat om economie en infrastructuur. De raad krijgt hier een uitgebreide brief over, in het bredere perspectief wat de burgemeester al noemde. De raad krijgt uiteraard ook de position paper. Het college geeft er heel hoge prioriteit aan. De burgemeesters van de drie gemeenten zijn gevraagd om te gaan aanbieden, zowel aan de gedeputeerde als aan de commissaris van de koning. De heer Markus vindt de uitleg van de wethouder helder. Als het binnen het beleid van de gemeente is, dan lijkt het hem prima om de weg te bewandelen, die de wethouder voorstelt. Hij was even van slag, omdat in het verslag van de commissie staat, dat er ook nieuwe beleidsvoornemens in komen te staan. Maar als hij de wethouder goed begrijpt, is dat niet het geval. Dus helder. Wethouder Arends heeft dan nog een vraag vanuit D66. Er wordt geld gevraagd als het gaat over fraude. D66 vindt dat het onvoldoende onderbouwd is. Die € 45.000 gaat besteed worden aan de inzet van uren. Aan een krachtige samenwerking met Pijnacker Nootdorp. Die plannen worden op dit moment gemaakt. Op dit moment besteedt Zoetermeer, om even naar de details te gaan, er 9 uur per week aan. Ze doen 20 zaken per jaar. Er liggen er nu 8 op de plank. Elke maand moet er geprioriteerd worden, waar aandacht aan gegeven wordt. Dit is iet te vergelijken met Investiga en de capaciteit die toen ingezet werd. Het effect van die inzet was dus ook vele malen groter als het gaat over opsporing van fraude. Het college vindt dat onacceptabel. Vandaar dat de raad gevraagd wordt om er extra inzet in te doen, zodat de gemeente kan samenwerken met Pijnacker Nootdorp om te creëren dat er geen fraude meer gepleegd wordt.

Wethouder Van Tatenhove heeft nog vragen van twee fracties, die vroegen naar voor- en vroegschoolse educatie. Het klopt, dat het budget vanuit het rijk wordt afgebouwd. Daarom gaat de wethouder in gesprek met de organisaties en met de collega's binnen het sociaal domein om te kijken wat dit betekent en op welke manier het opgevangen kan worden. Er is een overgangsperiode, want het budget wordt langzaam afgebouwd. Voor 2019 past de subsidieaanvraag in elk geval nog binnen het beschikbare budget. Als er een nieuw beleidsvoorstel is, komt het college daarmee naar de raad. Maar eerst dus tijd om dat te doen. De heer Duk was tot afgelopen maart de voorzitter van de Peuterhoek in Bleiswijk. Hij wil aan de wethouder uitleggen hoe de subsidie aanvraag ging. Ze kregen van tevoren te horen: dit is het budget wat er dit jaar vrij staat. Uiteraard zijn de subsidieaanvragen binnen het budget, want men zou

gek zijn om er boven uit te gaan. Zijn er problemen? Dat is de vraag. Uit zijn eigen geschiedenis weet hij, dat het toen zo was. Hij hoopt nu niet meer. Wethouder Van Tatenhove heeft die kennis nog niet, omdat ze nog redelijk groen is op het dossier onderhoud en kinderopvang. Wel heeft ze, als voordeel, wat kinderen opgevoed. Ze denkt dat het des te meer onderstreept, dat de gemeente in gesprek moet gaan met organisaties die het aanbieden over hoe met een minder budget wel doelen bereikt worden, dat kinderen niet met een achterstand aan de basisschool beginnen. Daar is het geld voor bedoeld en waar het voor ingezet wordt. Mevrouw Verhoef merkt op, dat als de wethouder denkt dat dat stukje budget nog nodig is, ze dat kan voorleggen aan de raad en er om vragen. Dan kan er een amendement op ingediend worden. Wethouder Van Tatenhove gaf dat net aan. Als er nieuw beleid geformuleerd wordt, komt dat langs de raad. Als dat betekent dat er meer budget nodig is, dan wat de gemeente van het rijk krijgt, dan komt die vraag inderdaad bij de raad, want de raad stelt de begroting samen. Voor 2019 is de subsidieaanvraag gedaan en dat past in elk geval nog binnen het daarvoor beschikbare budget. De heer Duk hoorde wethouder Abbe aangeven, dat hij vooraf financiële ruimte vroeg. Als het niet nodig blijkt te zijn, dan gaat hij het geld niet uitgeven. Waarom is er voor gekozen om dat in dit geval niet te doen, maar later pas. Wethouder Van Tatenhove zegt dat daar op dit moment niet de noodzaak voor is, omdat de subsidieaanvragen passen binnen het beschikbare budget. Men weet dat het budget stapsgewijs wordt afgebouwd. De komende jaren worden gebruikt om te kijken hoeveel budget er nodig is en hoe dit zich verhoudt tot het geld wat de gemeente van het rijk krijgt. Mevrouw Verhoef herhaalde haar vraag. De wethouder vindt dit een retorische vraag: zijn alle kinderen die in armoede leven in beeld? De wethouder denkt dat niemand daar ooit 100% ja op kan zeggen, want er kan er altijd één achter een rijke voordeur wonen, waar de problemen erg groot zijn. Met de maatregelen probeert de gemeente alle mogelijkheden, die de gemeente ziet, te gebruiken om de kinderen, ouders of verzorgers te bereiken. Nogmaals een herhaling van de oproep van de wethouder: als er nog wegen zijn, die de gemeente kan gebruiken, moet men dat alstublieft melden.

De voorzitter constateert, dat de voorstellen als besprekstuk behandeld kunnen worden in de raad.

De voorzitter meldt, dat het college een service aangeboden heeft. Als fracties moties en amendementen voor de begrotingsraad willen indienen, wil het college die moties en amendementen vooraf van een bestuurlijke reactie voorzien. Dat hoeft niet, maar het mag wel. Als een fractie hier behoefte aan heeft, dan moeten ze vrijdag 26 oktober 2018 uiterlijk om 12.00 uur bij de griffie zijn, die ze doorstuurt naar het college. Dinsdagmiddag 30 oktober 2018 komt er een antwoord op. Richting het college: dat mag ook eerder als het kan. De heer Hoek vindt dat een mooie service, maar daarmee wordt de angel uit de politieke discussie gehaald. Als hij van het college te horen krijgt, dat ze het afraden, dan weet hij nu al hoe dat in de raad gaat lopen. Dat zou hij erg jammer vinden. De voorzitter begrijpt dit. Het staat fracties vrij om het niet te doen. Het hoeft niet. Als een fractie het wil, kan het. Het is geen verplichting. Niemand zal hem boos aankijken, als hij het niet gedaan heeft. De heer Van Doorn vraagt of hij die service moet zien als een kwaliteitstoets. Er zit dan toch geen politieke duiding in? Of juist wel? Want dan wordt het inderdaad uit het debat weg gehaald. De voorzitter weet het niet. Burgemeester Van der Stadt geeft aan, dat het een service is. Er kan op twee manieren naar gekeken worden. Als een fractie een motie of amendement wil indienen om de boel te overrompelen en denkt dat dit de beste strategie is, moet men dat vooral doen. Het kan ook andersom gezien worden. Dan weet de fractie voorafgaand aan het debat de argumenten waar het college mee gaat komen tegen een motie. Die argumenten kunnen dan mee genomen worden. Die fractie kan zich dan wapenen tegen de argumenten van het college en de tijd nemen om met andere partijen van gedachten te wisselen. Het is aan de fracties om die afweging te maken. Het is een service. Bij een motie komt er in de eerste termijn een reactie en dan moet men heel snel schakelen. Ook kan bij niemand nagevraagd worden, buiten deze deur, of het klopt wat het college zegt. Of zijn er nog andere argumenten? Dan kan wel als de argumenten vooraf bekend zijn. En dan kan er bij wijze van spreken een professor gebeld worden. Dat is een service, die het college wil bieden. De fracties kunnen zelf bepalen of het een voordeel is of een nadeel. De heer Hoek vindt het toch een rare constructie, want met een motie wordt het college iets opgedragen. Is dit niet een onderwerp om in de kracht van de raad te bespreken? Hij vindt het echt lastig. Om technische redenen snapt hij het, maar als er een politiek oordeel aan gehangen wordt, heeft hij er echt moeite mee. Mevrouw Den Heijer is bezig met de werkgroep 'de kracht van de raad'. Dit is een mooi onderwerp om daar eens neer te leggen. Men kan er heel pessimistisch naar kijken en zeggen dat alle politiek eruit gehaald wordt. Maar er kan ook optimistisch naar gekeken worden. De burgemeester zegt dat het een service is, die wordt aangeboden om de werkzaamheden van de fracties te verbeteren, om te kijken waar er punten zitten en om beter voorbereid te zijn. Laat men proberen hoe het werkt en zelf de keuze maken of men er gebruik van wil maken of niet. De voorzitter vat het als volgt samen: wie het wil, doet het. Wie het niet wil, doet het niet. Burgemeester Van der Stadt is het eens met mevrouw Den Heijer. Het wordt één keer geprobeerd. Of het doorgezet wordt, wordt neergelegd bij de werkgroep.

6. Rondvraag en sluiting

De voorzitter dankt aanwezigen voor alle beraadslagingen. Niets meer aan de orde zijnde, sluit hij de vergadering om 22.45 uur.

Verslag opgesteld door Marianne Jansen, Lothassa Secretarie, met behulp van geluidsopname.